

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Samlinger

til

den fynske Herregaard

Elvedgaards Historie

i Anledning af

Secular - Festen paa samme

den 1 Juli 1845,

ved

Bedel Simonsen.

Du lille Vlet! hvor Lyset først jeg stueb',
hvor Livets Dval og Fryd først ramte mig;
var Du end nok saa ubetydelig,
for Dig min Sjæl dog stedse hjærtligt lueb',
mod Dig mit Blik med varig Længsel stueb',
selv i et Eden vil jeg savne Dig.

Odense 1845.

Trykt i M. C. Hempels Officin.

Forerindring.

At jeg idag gjer Begyndelsen med at udgive Samlingerne til min Fædrengaards Historie, vil vist Ingen fortrænke mig i, naar han erfarer, at det netop idag er hundrede Aar siden bemeldte Gaard kom til at tilhøre min Familie, idet min Farmoder netop den 1 Juli 1745 tiltraadte samme; en Varighed af Besiddelsestid, der vist med Hensyn til „de borgerlige Familier“ er et yderst sjældent Tilfælde, og som endnu derved bliver sjældnere, at Arvegangsfølgen ingentunde var collateral, men tværtimod descendental fra Farfader til Fader og fra Fader til Sen og saaledes i det Hele taget blot indbefatter 3 Generationer. Vel kan en saa almindelig og ubetydelig Herregaards Historie just ikke afgive noget væsentligt Udbytte for Nationalhistorien i det Hele; heller ikke har det været mig muligt at opdrive Alt, hvad der kunde gjøre sammes Historie fuldstændig ¹⁾; men jeg troster mig med den Overbeviisning, at jeg i dette Tilfælde, som i alle foregaaende, har gjort min yderste Effort; og da Gaardens ældre Archiv (formodentlig i den svenske Tjeide 1658 - 59, siden Rasken af dens Documenter egentlig først fra 1668 tager sin Begyndelse) var ødelagt og forkommen, har jeg, hvad den ældre Tid var angaaende, fra de kjøbenhavnske

---

1) Og det saameget mindre, som Cognacskaldets Documenter først fra 1723 og Herredets først fra 1770 tage deres Begyndelse.

Biblioteker og Arkiver bestræbt mig for at indsamle, saavidt muligt, det Manglende. At jeg ved denne, som ved adskillige foregaaende Leiligheder, har betjent mig af en yngre og i Kjøbenhavn sig opholdende Videnstabsmands Assistance, haaber jeg saameget mindre skal mistydes, som mit svagelige Helbred ikke tillod mig selv at reise til Hovedstaden, for saaledes paa Stedet selv at udskrive og excerpere alle derhen hørende Documenter. Langt dueligere Historiefriivere, end jeg nogenstunde tør haabe eller nogenstunde har smigret mig med at blive, og det blandt disse endog saa saadanne, der opholdt sig i Kjøbenhavn selv og altsaa havde umiddelbar Afgang til Rilderne, f. Ex. Suhm, Langebek o. s. v., have dog stedse, og det endog saa paa flere Maader, betjent sig af fremmed Hjelp ved deres Arbeide; hvor meget snarere maatte dette da ikke for mig være en Nødvendighed, da jeg ved Sygelighed var fængslet til mit eensomme Hjem! Men uagtet jeg naturligviis har betalt denne min Assistent for hans Arbeide og, som jeg haaber, til hans fuldkomne Tilfredshed erstattet ham den paa samme anvendte Tid, kunde det dog end ikke noget Dieblif falde mig ind at fortie eller at fornegte hans umiskjendelige Fortjenester i denne Henseende, og det saameget mindre som han (hvad som muligviis med de andre Historiefriivernes Assistenten ikke stedse var Tilfaldet) ikke blot har copieret og excerpert, hvad jeg gav ham Anviisning paa, f. Ex. Dipl. Lang., Acta publ., Voyses Registr., Klevenfeldts Saml. o. s. v., men ogsaa gjort mig opmærksom paa mangt et mig hidtil ubekjendt Document og Manuscript, ja! selv paa mangan nyere mig hidtil ubekjendt Afhandling. Og derfor har jeg ogsaa ved enhver Leilighed, saavel hvor hiint som hvor dette var Tilfaldet, og saavel i dette som i alle foregaaende Strifter, ved ethvert saadant Bidrag tilseiet hans Navneskiffer, forat Enhver saaledes kunde vide, hvis — ikke blot Nid, men ogsaa hvis Kundskaber man var Bidraget skyldig; idet jeg naturligviis blot kunde tage Hensyn til Nyttens og altsaa maatte være ligegyldig ved, om man tilskrev ham eller mig den Smule Ære, der ved en sliq Leilighed var at hente, naar blot Samlingen ved begge Hjelp fik den størst mulige Fuldstændighed, det stod i vor fælles Ære for Diebliffet at yde den. Thi selv om en Enkelt blandt mine Samtidige endog saa skulde være saa neieregneude mod mig at paastaae, at

det paa den Maade mere var Andres end mine egne Samlinger, jeg saaledes udgav i Trykken (en Verbreidelse, ingen Historieforfatter i Grunden ganske kan undgaae, thi endt vel de færreste vilde indbrenne samme), saa er dog (under den Forudsætning, at disse Samlinger forresten have noget-somhelst Værd i Efterslægten's Vind) allerede det en Fortjeneste, at have foranlediget samme, at have opsoget og ordnet, hvad jeg selv til den omhandlede Gjenstand's Historie alt forud besad, og at have suppleret disse mine ældre Samlinger med de mig bladvist, uden Orden og stundom efter lang Afbrydelse og mange mellemkomnende Arbejder tilstillede Bidrag (der som oftest indløb efterat Alt fra min Haand var fuldstrevet, ja! endogsaa ofte, naar jeg havde opgivet Haabet om Mere, efterat de Ark, hvortil de henhorte, allerede længst vare trykte) — og endelig at have betalt det Hele ikke blot udgivet, men endogsaa uden Betaling blandt Videnskabsyndere fordeelt; en, som jeg tør antage, mere end tilstrækkelig Grund til at godtgjøre, at de uden min Hjælp først efter Decennier, ja! maaskee endogsaa aldrig vare blevne det videnskabelige Publikum meddeelte. Og i hvor lidet min Fortjeneste endogsaa ved disse Samlinger turde være, saa vilde jeg dog af Hjertet ønske, at Enhver maatte kunne træffe sig med Bevidstheden om en saa rebelig, saa uegennyttig og saa utrættelig Flid i slike Anliggender som den, jeg ved disse Samlingers Udgave, som jeg haaber, har høvt Leilighed til at ubvise. Desuagtet negter jeg dog ingenlunde, at der mangler dem saare Meget i at være fuldstændige; men de have jo heller ikke tilegnet sig andet Navn end „Bidrag og Samlinger,“ altsaa Materialier til Udarbejdelsen af en, maaskee netop ved deres Hjælp saameget lettere, fuldstændig Historie i Fremtiden; og et saa beskedent Navn som det ovennævnte tør vel i alle Tilfælde fortjene dem den overbærende Dom, de hidtil hos de fleste Samtidige have fundet og vel ogsaa med et Slags Grund af Fremtiden tør forvente.

Elvedgaard, den 1 Juli 1845.

Bedel Simonsen.

Det Herred i Jyen, hvori Elvedgaard er beliggende, nemlig Skouby Herred, har jeg allerede i min Rugaards Lehn's Historie udførligen omtalt; hvad derimod Beslinge Sogn, som Gaardens nærmeste Omegn, er angaaende, da fortjener med Hensyn til sammes gamle Bestaaffenhed i Særdeleshed (lige- som om Herredet i Almindelighed) dets fordums større Vand- righed og Skovrighed fortrinligviis at bemærkes.

Hvad saaledes det Første er angaaende, da er det vel problematisk, om Stranden nogenstunde har strakt sig hertil, nemlig ind over den saakaldte Bierne Mose ¹⁾ og derved over alle de til samme stødende mindre Moser og Eng. Ligeledes ere mig vel ikke flere Kilder her i Sognet bekjendte end den, der findes nedensfor Bædelees Nabnebanke og som bestandig opvælder, som var den i Rog, samt de 2 (suarere Sumpe eller Spie- og Sievands Pytter end egentlige Kilder) paa Beslinge Mark, hvorfra Vigerlesaa og de Naer ved Elvedgaard, hvorfra Haarslesaa (i det Mindste tildeels) har

---

1) Skjendt der til de andre Sandsynlighedsbeviser for denne Mening, der i Rugaard I Pag. 15 ere anførte, endnu kan tilføies den, at man flere Gange, ja! endogsaa iaar, ved at flare Torv i samme, er bleven overrasket ved paa Bunden af Graven, hvor Torvemadsen op- hørte, at støde paa et heelt Lag Tang og en overordentlig Mængde Strandstaller o.s.v.

sin Oprindelse¹⁾); men at der tilforn baade maae have været flere Kilder og, som en Folge deraf, flere Bæklob end de nærbærende, og disse ligeledes den Tid været større og stærkere end nu, skjønnes tilstrækkeligt af de flere, nu formedelst Vandmangel nedlagte, Møller. Saaledes skal der nemlig have været en Vandmølle ved Sasferød (eller egentlig, som Andre sige, Rugaards Mølle skal tilforn have staaet ved Sasferød), nemlig paa Peder Nielsens Grund, hvor endnu kendes Stedet, hvor Baggvandet havde sit Udlob. Fremdeles har der ligget den saakaldte Pirrefrogsmølle paa Erik Skaderøds Grund i Lundemarken, hvor samme støder op til Knud Anker og Fuglebjerlund; denne Mølle har havt sit Vandstade eller Mølledam i en sid Eng paa Fuglebjerlunds Grund og denne igjen sit Tillob saavel fra Mørkeboge som fra Bentelykke, hvor altsaa ogsaa dens Kilder den Tid maae have været. Paa Stedet selv, hvor Møllen har ligget, ere endnu adskillige Blommetræer, stivede Eske og Pile, ligesom ogsaa Spor til Dæmninger, Kampesteens Brolægning o. s. v. Fremdeles har der ogsaa været en Mølle ved Hoved, som dreves ved det Vand, der kom fra Pirrefrogsmøllen og gik igjennem Erik Skaderøds, Grøtgergaardens, Per Hentriksens, Povsel Ladebolles og Nasmus Vævers Marker gjennem en Eng, som kaldtes Abrahams Ringel, og under en Bro, som kaldtes Abrahams Bro, og derfra, efterat have forenet sig med det Vand, der kom fra Elved, under den saakaldte Vester-

---

1) Endelig var der endnu i gamle Dage en Kilde ved Gaarden selv, hvoraf den tilstødende Mark saavel da som nu har Navn af Ithelidemarken, og denne var endnu saa vandrig efter en ved samme 1789 foretagen Reparation, at alt Gaardens Drillevand fra samme kunde hentes; men den er siden den Tid styrtet sammen og har allerede i en lang Række af Aar aldeles ophørt at flyde.

bro til Høved, hvorfra det igjen fortsatte sit Løb til Haarslef, Nagaards Mølle ic. Denne Mølle i Høved, der laa, hvor Hans Peter Svendsen boer, og hvorforbi den Tid den gjennem Flæsberis løbende Vei fra Beslinge til Haarslef gik, blev omstøder ødelagt i den saakaldte svenske Feide og siden den Tid ikke mere drev; hvorimod den (Skjøndt, som det synes, først) 1737 blev nedflyttet til Elvedgaard ved det saakaldte Nye Molledam (der dog har Navn af „ny,“ fordi her ved Gaarden, nemlig ved det saakaldte Gamle Molledam, allerede forud havde ligget en Mølle, som dreves ved Vandaflobet fra Gaardens Grave, hvis Plads endnu paavises, og hvor der ogsaa har været fundet Knagger af Møllehjul ic.), hvor den havde sit Tillob fra Gardammet og dette igjen fra Mosen ved Bierne, Rødmosegaard o. s. v., men hvor der dog allerede i ældre Dage saameget visere havde været Mølle, eftersom det i et Document af 1520 hedder, at der allerede da (nemlig i Sophie Nuds Tid) ikke blot var een, men saagar „2 Vandmøller for Gaarden;“ hvilket jeg ikke anderledes veed at forklare mig, end at den ene af samme maa have ligget ved Gamle og den anden ved Ny Molledam (thi ellers kunde det ikke vel hedde: for Gaarden), hvilket saaledes viser, i hvor overordentlig en Grad Vandløbet her ved Gaarden har aftaget, siden her 1520 kunde være 2 Møller og 1658 slet ingen; thi Forsøget at flytte Møllen fra Høved til Elved 1737 var kun et Projectmagerforsøg og mislykkedes derfor ogsaa aldeles. En Michel Jensen Snekker eller, som han ogsaa siden kaldtes, Michel Møller var nemlig som Tjener kommen hertil med det saakaldte Norske Herskab eller Brugmændene (1719). Han var en Tusindkunstner og Herkabets Factotum: han anlagde først Teglværket og siden Møllen, havde Teglværket først som Teglmester under Opsigt,

siden tilligemed Forvalter Braadt i Forpagtning og Møllen (hvor Forvalter Braadt ogsaa havde anlagt et Malthuus) i Fæste. Denne Michel Møller var forresten en høist curieus og opfinderist Mand: han anlagde ikke alene en Enebærplantage og en Raninholm her ved Gaarden; men man fortæller ogsaa om ham, at da hans ene Møllesteen engang sprang itu, og han ikke ebuede at købe sig en ny, tilhug han en simpel Rampesteen, der i mange Aar maatte gjøre Møllesteens Tjeneste. Ogsaa opfandt han et nyt Slags Læringspil, der endnu opbevares og er bekjendt under Navn af Fatter Michels Gaafespil, og levede forresten som alle Projectmagere i et stedsevarende Haab om bedre Tider, saa at han, naar Folk i October Maaned begyndte at klage sig over Kulden, stedse trøstede dem med, at vi, min Sandten! nok fik en lille Efter-sommer endnu, hvilken „Fatter Michels Efter-sommer“ endnu her paa Egnen er et almindeligt Ordsprog. Imidlertid led han som Møller allerede strax fra Begyndelsen, som man let kan tænke sig, af Vandmangel og levede derfor med stor Nøie og ikke mindre Bekostning det Vand, som før havde tjent til Pirrefrogsmøllens Drift, ved dybe Kanaler, som endnu ere kjendelige, og som man efter Anlæggerens Navn kaldte Mikkels Møllers Pysgange, fra Abrahams Ringel langs Thekildemarkens syblige Grændse og tværsigjennem Kalbehaugen ind til sin Mølle for saaledes at forøge dens stedse aftagende Vand; og dog blev Vandtilløbet tilsidst saa ringe, at man sagde, „at Elvedmølle ikke kunde male, før Grabergaardens Vuus (o: Møddingsted) løb over,“ og at man ofte maatte behjælpe sig med at øse Vandet tilbage over Hjulene igjen for saaledes at kunne bruge det paany. Saaledes gik da omfjerd den Elved Mølle omtrent 1780, eller 43 Aar efter dens Anlæg, istaae; Mølleren selv blev 1787 Lem i Bef-

linge Hospital, men Møllens Bygning saabelfom Malthuset bleve endnu adskillige Aar staaende, og endnu ere Møllestenene tilstede, og der staae endnu nogle gamle Vbletræer som Lebninger af Møllereus Hauge. Forresten hører det-paa en vis Maade til vore Dages Mærkværdigheder, at da Møllen saaledes 1780 gik istaae af den naturlige Grund, fordi den formedelst Mangel paa Vand ikke kunde gaae mere, og mine Forældre 1787 søgte om Tilladelse til at opbygge en Veirmølle i den saaledes nedlagte Vandmøllens Sted, blev dette dem aldeles afflaet, uagtet jeg siden opdagede, at denne Tilladelse allerede 1736 havde været en af Gaardens forhenbærende Eiere forundt, og vi endnu indtil denne Dag sbare Møllefyld. Dog — vi vende fra den nedlagte Mølle igjen tilbage til de udtørrede Bække; og er saaledes nu af disse Sognets i det Foregaaende omtalte forskjellige Bæklob det saakaldte Pirrefrogsløb paa Sognets østlige Side aldeles ophørt; det paa Sognets vestlige Side, der forspnede Gardammet og Gaardens Grave, er blot til efter Sneens Smeltning om Foraaret; det paa den nordlige Side af Sognet i den Grad aftaget, at de 2 ved samme anlagte Møller, nemlig Høveds og Elveds, allerede i forrige Aarhundrede ere nedlagte; og det paa den sydlige Side af Sognet i den Grad forringet, at den ene af dets Møller, nemlig Rugaards, 1822 har maattet oprette Hestemølle og 1827 Veirmølle, og den anden eller Stovmøllen ligeledes, efter i nogle Aar at have fristet sin Eksistens som Vandmølle ved kostbare Vandledninger og Kanalgravninger, omsider 1843 har maattet oprette Veirmølle. Af dette større Vandtilløb, der saaledes i gamle fremfor i nærbærende Dage har eksisteret, var det naturlighvis atter en Følge, at mangen Dal, som nu kun er

Eng og Mose ¹⁾, den Tid var Sø; hvilket især synes at have været Tilfældet med den store saakaldte Viernemose mellem Høved, Esterbølle, Hemmerslef og Maderup, hvoraf Sørslef uden Tvivl har Navn, og som i Rugaard 1 Pag. 15 er udførligt beskrevet. En fordums Vandrigbed her paa Egnen, om hvilken man ret kan gjøre sig en sandselig Forestilling ved at befare den paa en Aften, hvor Engene dunste eller, som man hertillands kalder det, „Maene ryge,“ og da at forestille sig disse hvidgraae Dunster som det, de virkelig ligne, nemlig Vand; thi da disse Dunster blot ruge over de laveste Partier af Landet, dem de saaledes paa en vis Maade sætte under Vand og derved tilbageføre i deres oprindelige Tilstand, saa vil man ogsaa først derved kunne gjøre sig et fuldkomment Begreb om Vandenes fordums Omfang og Størrelse og deres saavel indbyrdes Forbindelse som udvortes Sammenhæng med Havet; da det ligesom er Vandets Elementaraander, der atter fremstige af Jordens Skjød for at vise os et Skygebillede af deres gamle Almagt og Vælde.

---

1) Man tør vel overhovedet antage, at Alt, hvad der endnu kaldes Moser, i gamle Dage var Søer og rimeligviis havde deres Navn af Mo — eller Mos — Søer: mørkebrune Søer, fordi Mosevandet stedsve ved denne Farve fremfor dem, der have Leer- eller Sandgrund, udmærke sig; ligesom det vel ogsaa er sandsynligt, at Engene havde deres Navn af, at de vare de flabbunde Snevringer (ångr), som først bleve tørre eller udtørrede længe før den egentlige og dybbunde Mose, hvis Forgreninger de sædvanligviis udgjorde.

Af Skove har der ligeledes her i Sognet været langt flere og langt betydeligere end nu, hvilket ikke alene sees af de mange i Moserne opgravne Træstammer (hvoraf mange ere knækkede midt over, som af en heftig Storm, og derhos ligge i de forskjelligste og hinanden modsatte Directioner, f. Ex. i Konglesmosen paa Rugaards Grund de fleste fra Syd til Nord (a: Toppen i Nord og Noden i Syd), og i Braadtemosen ved Rugaard de fleste fra Nord til Syd (a: Toppen i Syd og Noden i Nord); paa sidstnævnte Sted er ogsaa opgravet Birke, ligesom i Rødmosebani mellem Grabergaarden og Elved¹⁾ og i flere Moser ved Rugaard en overordentlig Mængde Fyr²⁾; men man fortæller desuden ogsaa, at Skovpartierne ved Skovmøllen, Bædele, Bæde og Teuringbanke (paa hvilket sidste Sted der, endnu før det kongl. Gods blev solgt, skal have været svære Skove) i gamle Dage vare en sammenhængende Skov, der den Tid ogsaa hængte sammen med den store Morudskov, som mod Norden ogsaa stod i Forbindelse med Fuglebjeraglund og Rjøbestov (saa at man fra Skovmøllen til Fuglebjeraglund kunde gaae i saa tæt Skov, at man aldrig beskinnedes af Solen), og som mod Vesten atter hængte sammen med Rugaards Skove (ved Mørkebøge, som endnu 1771 fik dette sit Navn af sin tykke og mørke Skov, hvoraf der nu paa Opfredningen nær er intet Mere tilbage), saa at denne Skov mod Vesten udstrakte sig sydlig indtil Vadesø og nordlig indtil Hindevad; og skal Skoven mellem disse to Steder og Rugaard endogsaa

1) Og endmere i den netop deraf saakaldte Birkemose ved Nellerød; ligesom ogsaa en Mose i Sønderso Sogn bærer samme Navn.

2) Hvilket ogsaa er Tilfældet i de paa grændsende Haarsløfs og Wigersløfs Sogne, og det saavel med Hensyn til Birk som til Fyr.

i hine Dage have været saa tyk, at man ifølge Almuens Udtryk kunde gaae fra Trætop til anden uden at sætte Fod til Jorden.¹⁾ Ogsaa omkring Elved, altsaa i Sognets nordlige Ende, have Skovene, skjøndt maaskee vel i en sildigere Periode, strakt sig langt videre end nu. Den saakaldte Dyrehaug, der bestod af en sammenhængende Skov ligesaa Gaarden over Theskilde og Dyrehaugmarken og op imod Hedeboerne og Hindevad til (saa at endnu 1718 Graverhuset, som nu ligger $\frac{1}{2}$ Fjerdingvei sydlig for samme, kaldes et Boel „i“ Elvedskov), er nu for mere end 100 Aar siden (da disse Marker og især den sidstnævnte af samme endnu vare fulde af Stubber, hvorimod de nu paa et lille Hoved Skov nær ere Møieland) fast ganske forsvunden, og det Samme er ligeledes Tilfældet med en Østen for samme beliggende Skov, der nu hedder Rødemarken, fordi den i gamle Dage, paa den lille Levning nær, der udgjør Peder Henriksens Skov, aldeles er opryddet og til Møieland forvandlet. Da nu disse Elvedgaards fordums Skove saaledes i gamle Dage paa Grund af deres forømtalte Udstrækning nødvendigviis paa flere Steder (blandt Andet ved en Ungskov mellem Gravergaarden og Hindevad, der formedelt sin fast uigjennemtregelige Tætheds Skyld kaldtes Hundeklemmen) maae have

---

1) Dette var nemlig den saakaldte Kongens Skov eller Fælledsskoven mellem Vabø, Hindevad og Skovskaarde, der ifølge Jens. Prov. Reg., efterat Skoven før Mandemindet var afbreven, og det Hele i en saare lang Række af Aar var dyrket som Ager og Eng, dog lige til den nyeste Matrikel blot stod for 2 Tdr. Hartkorn (rettere 1—6—1—2), uagtet den udgjorde omtrent 300 (eller fra 2 til 300) Tdr. Land Ager og Eng; og som ifølge Cataloget under det ovenomskrevne Navn og med det ovenanferte Hartkorn blev solgt paa den kongl. Auktion 1764 til Færsteren for 2500 Rdl.

staaet i Forbindelse med Rugaards og Moruds forhen omtalte Skove, saa har der i Grunden den Tid intet Mere af det hele Sogn været aldeles friet for Skov end i det nordvestlige Hjørne de Vesten for Elved og Østen for Bierne beliggende Moser, og i det nordøstlige den Sønden for Beslinge beliggende Hebe, som strakte sig tværsigjennem Sognet; og selv paa disse Partier synes de i hine opgravne Træer og paa denne tilbageblevne Lyng at godtgjøre, at maastee ogsaa disse endnu længere tilbage i Tiden i det Mindste tildeels have været skovbevorne. Imidlertid ere alle Sognets nuværende Skove uden Tvivl nyere Tidens Værk; thi de ere samtlige (med enkelte undtagelsesviis indblandede Ege ic.) blot Bøgeskove, hvorimod Moserne udvise, at de i gamle Dage vare Birk, Fyr og Eg; en Forandring i Skovproductionen, man uden Tvivl først tør tilskrive en med Christendommens Indførelse samtidig Tidsalder og det ved Agerbrugets i Anledning af Christendommen forsøgede Udbredelse lidt efter lidt formildede Clima (see videre herom mine Tillæg til Aug. 1, 1).

Vil man overhovedet danne sig et nogenlunde rigtigt Begreb om de ældste Tider og Skovenes, Lyngens og Bændenes dækkende indbyrdes Forhold til hinanden, da bør man vistnok først, — og det uden at lade sig forvirre af dets nærværende Beskaffenhed, — tage Hensyn paa, hvorledes Terrainet rimeligviis oprindeligt var beskaffent, og hvilke Følger denne Beskaffenhed nødvendigviis maatte føre med sig, og dernæst paa de dets forskjellige Egne og Steder lidt efter lidt tildeelte Navne. Og da vil man saaledes finde, at Beslinge Sogns Terrain falder af eller inclinerer mod Nord og derhos (hvad ligesom hiint Bæklobene udvise) saavel i den sydlige som tildeels i den nordlige Ende mod Østen.

Sognet er saaledes af Naturen, ligesom endnu i vore Dage i borgerlig Henseende, inddeelt i tvende Dele (nubærende Skoledistrikter og Sognefogderier), nemlig Øvensognet eller Heilandet mod Syd og Nedensognet eller Lablandet mod Nord. Den sydlige Deel af Sognet begynder nemlig med et høitliggende og af Bække til alle 3 Sider omgivet Landstrøg, der formodentlig paa Grund af de overblevne Navne Bæde, Bædelee, Bædeheed, Bædehule o. s. v. i gamle Dage maa have hedt Bæde. Da dette Navn imidlertid paa Grund af dets høie Beliggenhed ingenlunde kan hidrøre fra dets fugtige Beskaffenhed (f. Ex. af Vad, Væd, Vød o. s. v.), saa maa det formodentlig snarere være det gamle vidr, der paa Engelsk udtales Vöd og i vort nubærende Sprog Ved og ikke blot betegner Træ, men ogsaa Skov i Almindelighed; eller maaskee snarere hidrøre fra det beslægtede Veidi o: Jagtegnen og er saaledes i ethvert Tilfælde Sognets oprindelige Skovegn, hvorfor ogsaa den derved liggende Mølle endnu kaldes Skovmøllen, og enkelte Navne paa dets nordlige Grændse (f. Ex. Iiberod, Sasserod, Rugaard o. s. v.) endnu noksom bære Vidne om en tidligere Skovoprydning paa samme. Derpaa kommer man til en Dal, der omgiver hiint Landskab mod Vesten, Norden og Østen, og som dannes af en fra Vesten til Østen løbende Strøm, der udgjør Hovedgrenen af den bekjendte Stavisaa og ledsages af mange Enge, hvis Beskaffenhed endnu vedligeholder sig i Navne som Tørring og Tevring. Hiinsides denne Strøm kommer man mere mod Nord til et Belte af Banker og Dale, hvis gamle Beskaffenhed endnu har vedligeholdt sig i Navne som Dyrebjerg, Bøgebjerg, Høibjerg, Steileberg, Fuglebjerg og Bankfors eller Bankgaard; og at ogsaa disse i gamle Dage, endstjøndt kun tildeels, have været skovbevorne, tilkjendegive Navne som

Kroglund, Jægerslund, Høibjerglund, Mørtebøge, Fuglebjergrlund, Kjobestov, Kjobestovslund og Skaderød (der tilhøbe kun tillkjendegive enkelte Skovpartier eller særskilte fra Hovedstoven affjondrede Lunde). Deryaa kommer man mere mod Nord til et Belte af Hedeland, der rober sin fordums Bestaffenhed ved Navne som Hedeboerne, Hedegaardene og Veflingeheed, og mellem begge de forstnævnte dernæst Grab= eller Graver=gaarden, der vistnok (da ingen Grave eller Grøfter have foranlediget samme) maa have sit Navn af Gravidr o: den krybende Pjil, der maastee her betegner Lyngen, hvis det ikke hidrører fra Gra—dyr eller Gra—vargr o: Ulven, som man ogsaa finder Spor til i Ulvegravsmosen Vesten i Veflinge Rettebjergs eller Sandbaads Mark (see 1688), og som egentlig boede paa Hederne og derfor selv kaldtes Heidingi o: Hedeboer eller Hedning. Norden for dette Belte gjennemskæres atter Sognet af 2 Bække, hvoraf den ene begynder Østen for Veflinge og danner Vigerslefæa, som falder mod Østen i Stavisnaen, og den anden begynder Sønden og Østen for Elved og falder mod Norden i Haarslefæa. Mellem begge disse Naers Udspring og langs med sammes Løb ere ikke blot Enge, men ogsaa Moser, nemlig Østen for Veflinge og mellem Høved og Elved; og endelig sluttet det Hele af en Rjæde af Moser saavel i Nordost (nemlig de Veflinge Moser) som især mod Nordvest og Norden (nemlig Tronemose, Hedeblomose, Rødmose, Gardam og endelig den store og vidtudstrakte Biernemose. Det kan saaledes neppe være Tvivl underkastet, at jo det syblygste Landskab eller den øverste Deel af Øvensognet i gamle Dage har været ganske bevoxet med Skov, det andet kun tildeels været beklædt med enkelte Lunde, det tredie have udgjort en aaben Hede og

det fjerde mod Nord eller Undersognets Moseparti for største Deel i gamle Dage aldeles staaet under Vand.

Bliver Talen nu om dets første Bebyggelse, da maa man i disse udstrakte Skovpartier (saameget mere som Moserne udvise, at de i gamle Dage bestode af Fyr, Birk og [Winter-] Eg) ingenlunde forundre sig over, at der findes Spor til, at de have været beboede af forskjellige Arter vilde Dyr, som længst herfra Danmark ere udvandrede til koldere Egne, og at jeg saaledes af sammes opgravne Reliquier baade eier Urørhorn fra Tebring og Elsbyrstaffer fra Viernemose, ligesom jeg ogsaa saavel af Heden som af det om Gravergaarden og Beslinge Ulbegravsmose Anførte maa slutte, at ogsaa Ulvene i sin Tid her paa Egnen have huset, saasom disse og lignende Dyrearter formodentlig først udvandrede, som de med dem beslægtede vintergrønne Skove, hvori de blot til enhver Tid om Aaret kunde finde Læ og Næring, forsvandt forat give Plads for den nærværende Skovvegetation af de om Vinteren bladløse (Sommerege og) Bøge.

Ligeledes har man ogsaa al Grund til at formode, at i hine Dage blot den sydligste og høistbeliggende Deel af Sognet af Mennesker var beboet og derfor, da den var tildekkt med Skove, kun i en yderst sparsom Grad, nemlig blot af dem, hvis Næringskilde Skoven kunde afgive, saasom Jægere, Vedhuggere og Kulsviere. Og dette finde vi ogsaa ved Stebernes Navne paa det Fuldkomneste stabsfæstet, idet Navnet Bæde og Bædelee (qvasi Veidi-legi) tyder hen paa Veidi-madr eller Jægeren og Sæse=rub paa Sagskeri eller Saugskæreren og Vedhuggeren (hvilken sidste Betydning endogsaa kan ligge i Navnet Bæde selv, da vida betyder at fælde Træ eller at skove), ligesom Navnet Kyllenberg, det jeg formedelt dets Almindelighed her paa Egnen (nemlig 1 ved

Bæde, 1 ved Rugaard og 1 i Bissenberg Sogn, hvor der tillige findes et Kuleberg) endogsaa drifter mig til at udlede af Kola-byrg eller den tilbækkede Kulmile α : en opstabled Dynge af Ved eller Brænde, der tilbækkes med Græstov og antændes for saaledes ved en langsom og dæmpet Ild at forfuldes. ¹⁾ Dette Kyllenberg ved Bæde er i alle Tilfælde et høist mærkeligt Sted, hvad enten man saa vil antage det for en hedensk Gravhøi eller for en Kulmileindretning eller for en Mas- og Smelteovn (α : uden Tvivl den saakaldte Hiödn-ofn eller Iijn ovn ²⁾) for det der paa Egnen almindelige Myrejern, eller endelig for en Dvn til at fuge Tjære af Naaletræerne, hvilket stete ved i den Grad at ophede de i Ovnen indsamlede Naaletræers Rødder, indtil de udsvedede denne deres Saft eller flydende Harpix, som vi nu kalde Tjære. Paa lille Bædelees Grund var nemlig for omtrent 30 Aar siden en stor Høi paa en Banke, Kyllenberg kaldet, som i ældre Tider var beboret med Skov; og for denne Høi blev afgrabet og dens Stene benyttede, var der i samme som en Steensue af glatte Stene og ligeledes en Trappeindgang af lignende Stene, hvilket er saameget mærkeligere, som netop

1) Noget, som i gamle Dage var høist almindeligt her i Landet, saa at endnu en Kirkeby har Navn af Brendetil (i gamle Dage Brendekul), fordi man her fortrinligviis paa Grund af Skovens Dverfskøbighed drev Kulsoieriet; N. B. I Pag. 219; All. 6 Pag. 541.

2) Hiadn og Hiödn betyder nemlig i det gamle Sprog Smeltning (hvoraf vi endnu have en Levning i Hjadst og Jadt, som bruges om det Søle, den af Tøen smeltende Sne og den af Regnen blødgjorte eller opløste Jord frembringer). Ligesom det vel ogsaa var muligt, at det tydske „Hütte“ i Bemærkelsen af Smelteovn kunde have en lignende Oprindelse, og begge Ord muligviis igjen nedstamme fra Heita α : Hede.

paa samme Egn, nemlig ved Sæserud, Gaardmanden Per Nielsen ved Pløining paa sin Mark 1842 i Siden af en Banke opdagede et Slags muret underjordist Kjælder; og ved at undersøge den nøiere forat benytte sig af Stenene, fandt han, at det var en, tildeels af overordentlig tykke, store og svære Muurstene fuldkommen indrettet Dvn paa 4 à 5 Al. Længde og Brede og fuldkommen som en Teglovn indrettet. Da der imidlertid hverken har været Teglovn eller Grund til paa dette Sted at anlægge en saadan, beklager jeg saameget mere, at jeg ikke blev underrettet om dens Opdagelse, forinden den allerede aldeles var demoleret. Forresten er det ogsaa paa denne Egn, hvor Sognets fleste og mærkeligste Grabhøie og hedenste Steensætninger findes; thi foruden det allerede omtalte Ryllenberg paa lille Bædelees Grund samt 2 andre, men mindre Høie i Nærheden af samme, som nu ogsaa ere ødelagte, og hvor der brændte Lys om Natten paa den ene, fandtes der ogsaa paa Bæde Grund i Søren Rasmussens Bobilsmark en hedenst Grabhøi; og der skal i gamle Dage have været holdt Ting og Nettergang ved Sæserod By, hvor endnu paa Peder Hansens og Hans Jensens Grund findes en Banke mod Lebring eller Veslinge til, der af denne Grund kaldes Dommersædet, og en anden paa hiin Side Lebring, hvor Skolen nu ligger, der kaldes Steilbjerg (hvis Ravn dog vistnok har en langt yngre Oprindelse), fordi de hist dømte Forbrydere her bleve henrettede og saaledes ved Landeveien til en desto almindeligere Skrak, ifølge Sagnet, lagte paa Steile. Andre sige derimod, at Dommersædet er et Slag (o: en Fordybning) ved en Banke paa Anders Pedersens Grund i det tæt ved, men paa hiin Side Bækken, beliggende Lebring og kaldes egentlig Dommeralle (maastee Dóma-ráds-lag?). Det næste Land-

belte mod Nord har ligeledes sine hedenske Grave og Steensætninger at fremvise; saaledes er der et Steed mellem Tro eller Tronemose (i hvilken der findes Spor til en Dæmning) og Trolldal, der bærer det mærkelige Navn Ertebjerg (maaffee Herthasbjerg), og ved hvilket de saakaldte Steensæt 2: 2 à 3 Steensætninger eller hedenske Begravelsessteder 2: steensatte Gravsteder findes. Ved Tebring var der foruden det forvntalte Dommeralle endnu paa Anders Pedersens Grund og i Nærheden af Gaarden en lille Høi med Stene paa, og paa den anden Tebringgaards Grund var der paa Tebring Banke endnu en langt anseeligere Høi; men begge ere nu ødelagte. Dog er der endnu af den Sidstnævntes fordums Jordbold noget Lidet tilbage. I Morudstov vare der 5 flige Høie, og hvor Peder Rjøbestov boer, har der endogsaa været en Samling af lignende Høie. Det er forresten mærkeligt, at det saaledes blot er i den sydlige eller høistbeliggende Deel af Sognet, at der, saavidt jeg veed, ere fundne hedenske Gravhøie og Steenkister; desuagtet man dog ogsaa den nordlige Deel af Sognet, sin Vandrigthed og Sidhed uagtet, i de hedenske Tider, — skjøndt formodentlig i en langt sildigere Periode, — have været beboet eller i det Mindste af Hedninger været gjenneimestreift og oversvømmet; thi findes der endogsaa ingen Gravhøie eller Steenkister mere, saa er det dog vist, at der af andre Oldsager, saasom Steen- og Bronzevaaben, er opgravet en ikke ubetydelig Mængde saavel i den sydlige som i den nordlige Deel af Sognet. Saaledes er der f. Ex. ikke blot paa Rugaard en Samling af Oldsager, som der paa Egnen (og altsaa i Sognets sydligste Deel) ere opgravne (saasom Steen=Kiler, Knive, Ører, Hamre o. s. v.); men der ere ogsaa fundne Pilespidser af Flint ved Hedegaarden, Steen=

knive, Kobberspænder, Kobberceller (ikke mindre end 3) ved Bøflinge, 1 Kobbersibula paa Gladningen, flere Leccurner, som havde flade Sandsteenslaag (ja! endog ifølge Sagnet en Glasurne), Thorøkiler, Spydsblade, Flintflækker, halvmaaneformige Flintstykker, Kølver, Knive, Slyngesteen, Spindesteen og Kobberører paa Elvedmark, ligesom Thorøkiler ved Bierne; og det vilde vel være altfor dristigt at antage, at disse Oldsager, som i den nordlige Deel af Sagnet ere forefundne, skulde hidrøre fra Folk, der enten om Vinteren paa Isen eller om Sommeren paa Baade vare omkomne i de udstrakte Bænde, der rimeligviis den Tid tildækkede Egnen, naar derimod det Første heelt vel med det i Biernemose opgravne Elsbjør kunde tænkes at have været Tilfældet. Forresten er det at lægge Mærke til, at vore Forsædre i Almindelighed vel neppe beboede den egentlige Skov, men derimod blot benyttede sig af samme til deres Næring og forresten gjorde den til et Forviisningssted for deres Fredløse, dem Samsundet i det Mindre ligesaavel havde som Samsundet i det Større; ligesom den, der vidste sig i en eller anden Brode skyldig, vel heller ikke sjelden unddrog sig den fortjente Straf ved „at undløbe til Skoven.“ Og da vore Fædre derhos allevegne, selv paa de frie og aabne Pladser, de formodentlig selv beboede, vare omgivne af Skove, saa ansaaes ogsaa Skoven, formodentlig fordi den allevegne begrændsede Horizonten, saavel for Egnens som for Landets yderste Grændse; og derfor hed det ogsaa om Solens Nedgang blandt Beboerne af det indre Land: Sol gengr ad vidar 3: Solen gaar ned bag Skoven, ligesom Strandegnens Beboere derimod ved denne Leilighed sagde: Sol gengr i Æginu 3: Solen gaar ned i Havet. Da enhver Klan eller Stamme nemlig i de ældste Dage udgjorde en sluttet Kreds

eller et concentreret Samsfund, der ansaae Alt, hvad der var udenfor samme, som fremmed, ja! vel endog saa som oftest som fjendtligt, saa fik ogsaa det Landskab, der udgjorde Grændsen for deres sluttede Samsfund eller Peripherien om deres concentrerede Kreds, en fremmed og som oftest fjendtlig Anseelse; og enhver Forviisning af deres Samsfundskreds maatte naturligtvis blive en Udskøbelse til Kredens yderste Grændse og altsaa i dette Tilfælde til den dem paa alle Sider omgivende Skov. Desaarfag boede der paa denne yderste Skovgrændse, som det synes, ingen Andre end for en kort Tid (Jægere) Brændehuggere (og Kulsviere) og, som sagt, de Landsforviste eller de, som Landets Beboere havde udstødt af deres Samsfund for stedse; hvorfor ogsaa saabel hine som disse kaldtes Skógar-madr, men Skogr og Skogrgang dog egentlig betegnede Landsflygtighed og forsaavidt det Samme som Umland, et Ord, hvis sørgelige Betydning Middelalderens Stribenter ret vel udtrykte ved at oversætte det ved Glænd og Glændighed. Forresten elskede vore Forfædre, som sagt, ikke Opholdet i Skovene videre, end at de der (maaskee ofte med Fare for Overfald af vilde Dyr eller landsforviste Skovrøvere) vel ofte søgte deres Næring; og skjøndt de vel havde deres Templer i Lundene og altsaa ogsaa beboede det mellem de hist og her adspredte Lunde beliggende aabne Land, saa søgte de dog (hvad som endog saa skjønnes af Ossian) for det Meste deres Boliger paa den aldeles frie og aabne Egn, fordi det der var heid (=: apricum) eller fri Luft og aaben Himmel, altsaa den netop af dette Ord saakaldte Heide (eller Hede), og ønskede som oftest ogsaa der at begraves. Og da denne Hede derhos ogsaa var Ulvenes oprindelige Bolig (som derfor ogsaa kaldtes Heidingi), saa gav dette maaskee endog saa først Dvinianerne

og siden de senere Christne Anledning til ikke blot at kalde dem Hedninger (thi Derivationen af Ethnicus er vel altfor tvungen), men ogsaa at ligne dem ved Ulvene og deres Boliger ved Ulvegrave, hvoraf siden det bekjendte Varg i Veom har sin Oprindelse, fordi de ansaae deres eget Land for indfredet og helliget og et Indbrud i samme for en Udaad, hvortil blot vanhellige Hedninger eller Ulve kunde fordrifte sig. Dog — hvad enten de i den nordlige Deel af Sognet eller det saakaldte Nedensogn forefundne Oldsager nu turde hidrøre fra hedensl Beboelse eller fra Hedningernes Indfald i denne maaskee først af Christne beboede Egn, saa er dog Saameget vist, at den paa Grund af sin naturlige Besskaffenhed eller sin større Vandrigghed og sidere Beliggenhed langt sildigere maatte været bleven beboet end den sydligere og høiere beliggende, da hiin nordlige Deel i ældre Dage for det Meste bestod af Søer, Vandstader, Moser og Enge, som vistnok først lidt efter lidt, og tildeels endog først i høist sildige Tider, udtørredes, saa at Moserne ved Høved først 1396 begyndte at blive tørre; Vandrigdommen ved Elved endnu 1520 var saa stor, at der dreves 2 Vandmøller ved Gaarden; den saakaldte Biernemose endnu 1688 var et sandt Uføre, hvor hverken Menneffer eller Dvæg kunde bunde; og Gardamsmosen endnu 1750 var saa ufremkommelig en Sump, at Folk, der forvildede sig ud i samme, ofte sank i til Armhullerne og bleve hængende i Dyndet ¹⁾.

---

1) Ja! hvor vandrig endnu Grunden her paa Egnen, og det selv paa dens høiere Steder, maa være, sjenbt dens Overflade nu langst er et aldeles tørt og frugtbart Agerland, sjonnes endogsaa deraf, at vi ved i Aaret 1828 at kaste Gruus i en tæt ved Gaarden beliggende Basse, stobte paa en mægtig Vanbaare; og da Vandet formeblst

Men hvad enten nu denne Beboelse af Sognets nordre Deel ansættes til den sidste hedenfste eller til de første christelige Tider, saa er det dog under alle Tilfælde høist sandsynligt, at Anledningen til dens Bebyggelse er at søge i den Nødvendighed, man omsider saae sig i, at danne en umiddelbarere Samfærjel eller en Slags Landevei fra den ene Kjøbstad til den anden (om disse Landeveies Ælde see Rug. 1 Pag. 69). Thi om end Aaerne paa en vis Maade i gamle Dage udgjorde Landets gjensidige Communication eller Samfærjelsesmiddel og saaledes ogsaa paa en vis Maade kunde kaldes sammens Landeveie, saa nødsagedes man dog, hvor Aaerne flap eller tilstoppedes og opgroede, til tværs over Landet at opføre sig en Vei fra Kjøbstad til Kjøbstad; og at en saadan Landevei i gamle Dage har gaaet gjennem Sognets nordlige (ligesom nu gjennem dets sydlige) Deel, finder jeg især derved bekræftet, at det — netop her — paa den ene Side har Vigerslef og Farstrup og paa den anden Side Bijerne ¹⁾ og Farsbølle; Navne, der vistnok betegne Veie og Færjel paa

Filtreringen igjennem Gruset var ypperligt, indrettede vi os der en Kilde, der vel aldrig løber over og altsaa heller intet Aflob har, men som dog stedske haade ved Vinter og Sommer) staaer lige høit i de i samme anbragte Lender, uagtet der daglig hentes flere Spande Vand til Gaarden derafra; og som derhos ikke paa anden Maade kan temmes forat saae Lenderne rensede, end ved at stoppe Gullet, hvorfra den i Banken udbryder, med en Bist Foder; og samles da Vandet i det Dvarteerstid, Rensningen varer, i en saa betydelig Mængde, at det, naar Fodervissen igjen udbrages, styrter frem i en Straale af en Arms Tykkelse eller mere, men aldrig længere end til Vandstadet i Lenderne igjen har opnaact sit sædvanlige Standpunkt.

1) Et Navn, der i gamle Dage, ja! endnu i de gamle Kirkebøger som oftest stredes Vigerne.

samme. Og da desuden Navnet Veflinge selv paa ingen Maade lader sig derivere af Eng, saasom det aldeles ingen Enge har i sin nærmeste Omgivning, saa vil jeg snarest troe, at det hidrører fra Vegflæng 3: Weideling, eller Vegfælling 3: Stedet, hvor 2 Beie (nemlig som her fra Odense til Bøgen og Middelfart eller vice versa) støde sammen, og at Bjerne med sin Mose saaledes har Navn af et derved anlagt Vegr-nædi 3: Bei=Herberg, der formodentlig er det samme som siden kaldtes Elved= eller muligviis Elveg=Nonne=Kloster 3: den gamle Weis Not-nædi eller Natteherbergs Kloster. Thi var Navnet Elveds Derivation af Ellestov (Ellvidr) ikke saa høist naturlig¹⁾, da kunde man vistnok let falde paa at troe, at dette Elved, der netop ligger mellem

1) Og det saameget mere, som Elletræet netop er den første Træsort, der fatter fast Fod paa slige Moser, hvoraf Gaardens Omegn bestaaer; og først naar Bandet ved disse Bandsugere efter Aarhundreders Forløb er udpumpet, er det ogsaa, at i det Mindste paa de høiere Dele af samme ogsaa Ege og Bøge kunne fremkomme; og derved kulblastes saaledes den første Tvivl mod Navnets Derivation af Elle, idet man nemlig paaftod, at Elved ikke havde flere Elle i sin Stov end ethvert andet Sted, der er omgivet af Moser, og at Ellene vist ikke udgjere $\frac{1}{3}$ Deel mod Bøgene i dets Skove. Men netop dette har jo i gamle Dage vistnok været i omvendt Forhold, og det var jo i gamle og ikke i nyere Dage det fik sit Navn, altsaa ikke af sin nuværende, men af sin daværende Beskaffenhed. Af ligesaa liben Bægt er ogsaa den anden Indvendning mod denne Derivation, idet man nemlig paaftaaer, at det, hvad som rigtignok er Tilfældet, i gamle Dage, f. Ex. 1509, skreves Elved og 1532 Elved, ligesom dets Navn endnu af Bønderne udtales, hvilket ikke skulde være Tilfældet med noget andet Sted, der var opkaldt efter Elle. Men her ligger jo netop paa Grændsen af dette Sogn et andet Sted, som vel nu skrives Elverod, men af Bønden udtales Elverod; og det vil vist Enhver, der kjender dets Beskaffenhed, tilstaae, at det af Ill vidr rud eller Ellestoves

Beslinge og Bierne, dog sidstnævnte By nærmest, og derhos i gamle Dage ogsaa skreves *Olved* og *Ilved*, oprindeligtis havde baaret Navn af *Olveg'*, *Elveg* og *Ilveg* (en Orthographie, man endogsaa i nyere Tider, f. Ex. af *Abildgaard*, finder brugt) og saaledes formodentlig betegnet det Samme som *Ellis-* eller *Uld-vegr* o: den gamle *Bei* eller *Udveien*; formodentlig altsaa i *Modsætning* til den senere anlagte *ruddr-veg* eller ny opryddede *Bei* ved *Rugaard*, ligesom denne igjen i senere Dage blev kaldet den gamle i *Modsætning* til den ved *Wiesenberg* anlagte nye *Landveie*. Denne *Landveis* *Anlæggelse* gennem *Sognets* nordlige *Ende* har saaledes aabenbart foraarsaget, at ogsaa *Egnen* langs med samme blev bebygget; ligesom deraf ogsaa fulgte, at der, som sagt, paa denne *Egn* maatte opbygges et *Gjesteherberg* eller, som det i hine Dage kaldtes, et *Hospital* (*Hospitium*); og derved opstod saaledes, som ovenanført, det saakaldte *Elvedkloster*, der fik dette sit *Kloster*navn, fordi *Gjesteherbergerne* eller *Hospitalerne* i hine Dage stedse vare forsynede med et *Kapel*, som betjentes af *Helliggeist-* eller *Duebrodrenes* *Orden*. Men da man siden, efterhaanden som *Egnen* blev mere bebygget, ogsaa der vilde oprette en *Kirke*, forsøgte man først at anlægge den paa *Sognets* *Hedeegn* eller paa *Bank-kors* (som nuværende *Banggaard* i gamle Dage kaldtes); men da der formodentlig endnu den *Tid* boede *Hedninger* i *Uvensognet*, der ikke ønskede dette *Nabostab*, blev det om *Natten* ødelagt, hvad man om *Dagen* havde bygget, og et

---

Rydning har sin *Benævnelse*. Flere andre, skønt mindre sandsynlige *Derivationer* af *Gaardens* *Navn* see *Aug. 1* *Pag. 100*, hvoriblandt jeg dog især maa omtale den af *Hellig-vætr* o: *hellig* *Land*, fordi det netop var et *Helligaands* *Kloster*, der her paa *Stedet* var beliggende.

Var Duer (maaskee blot et symbolisk Udtryk for det ved den gamle Landevei beliggende Duckloster) gav ifølge Sagnet Anledning til, at Kirken nu istedetfor ved Banggaard blev anlagt ved Beslinge, altsaa ikke blot ved den gamle Landevei, men endogsaa paa det Sted af samme, hvor 2 Landeveie stødte sammen; hvoraf det saaledes atter var en Folge, at der her ved Kirken ogsaa inden foie Tid opstod en Hovedgaard, altsaa en Beslinge Sogns Hovedgaard (hvis Navn endnu er tilbage i de ved Beslinge beliggende Hovedgaarde), der siden forenedes med det gamle Klosters Eiendomme, ja! tilsidst endogsaa henflyttedes paa sammes fordums Byggeplads og saaledes ligesom dette fik Navn af Elved, et Navn, Klosteret formodentlig dog (hvis man vil følge Etymologien af Old-vei) først fik i Modsætning til den Ruddr-veg eller nye Vei, som Dr. Margrethe (denne Danmarks nye Morgenrøde¹⁾), for at skaffe sig en kortere Kongevei fra Odense til Middelfart, lod rybde gennem Skoven i Øvensognet, hvor hun anlagde sin deraf opkaldte Kongsgaard Rugaard; hvorved saaledes ogsaa dette Strøg af Sognet ikke alene (hvis det ikke allerede forud var det) af Christne blev bebygget, men ogsaa den gamle Vei gennem Nedensognet lidt efter lidt forældedes, gik af Brug og ophørte, ja! Klosteret ved Elved endogsaa, efter Nøgles Mening, til Tebring og altsaa fra den gamle til den nye Vei forflyttedes, og det gamle

---

1) Det er nemlig bekjendt, at Valdemar den 2dens første Dronning egentlig hed Margrethe, men derimod hertilands blev kaldt Dag-mor (D. S. IX. Pag. 70), formodentlig fordi man paa Grund af Lydligheden gjorde hendes oprindelige Navn Marg-rethe til Morgun-rod og saaledes endogsaa i Navnet selv fandt Grund til at forvandle det til det mere digteriske Dags-modir o: Dagens Moder eller Morgenrøden.

Klosters Eiendomme i alle Tilfælde til Private bleve afhændede, nemlig til Sognets Hovedgaards Eier, der ved denne Leilighed, som sagt, nedstyttede sin Hovedgaard til den Plads, hvor det gamle Kloster tilforn havde ligget.

Hvad Tid nu Besslinge Kirke egentlig først er bleven bygget, er man vel, ligesom om de fleste Landsbykirker, i aldeles Uvidenhed om; men at det allerede maa være steet saare tidlig (skjøndt jeg ikke mindes at have seet Sognet omtalt før 1329, Nugg. 1, 1 Pag. 140), maa man deraf formode, at der paa Besslinge Kirkegaard ikke alene ere opgravne Mynter af E. Pommer o. s. v., men ogsaa af dem, der i Almindelighed tilskrives Kong Valdemar d. 1 (1157-82), som jeg selv er i Besiddelse af (Nug. 1 Pag. 104-5); ligesom denne Kirkes Beliggenhed i den nordøstlige Spids af Sognet desuden ogsaa er et talende Beviis paa, at den Tid, da samme blev anlagt, har endnu blot den nordlige, men ingenlunde den sydlige Deel af Sognet, i det Mindste af Christne været bebygget, hvilket Sidste (nemlig den nordlige Deel af Sognets Christne Bebyggelse) maaskee endogsaa først steet kort før Kong Vald. d. 1stes Tid eller i den sidste Halvdeel af det 12 Aarhundrede i Anledning af Veudernes Soroverier, der spærrede den sædvanlige Samfærjel tilføes, nemlig langs Rysterne mellem Rjebstad og Rjebstad, og derved tvang Indvaanerne til at bane sig en Vej gennem Landets Indre, den de naturligvis hellere søgte over det aabne og skovløse Land (altsaa i dette Tilfælde gennem Nedensognet) end gennem de uigjennemtrængelige og saavel ved vilde Dyr som ved Røvere og Stimænd som oftest høist farlige Skove (altsaa i dette Tilfælde gennem Dvensognet). Thi er denne min Fremstilling i det Hele taget (thi om Enkeltheder ville vi ingenlunde strides) den sande, da beviser den tillige, at den nordlige Deel

af Sognet den Tid, som nylig fremhævet af Vandets Overflade, — paa Ellen og andre deslige Sumpvæxter nær, — i det Hele taget maa have været aldeles blottet for Skov, og at altsaa blandt Nære Elvedgaards udstrakte Bøgeskove, der synes saa ældgamle, ¹⁾ vel neppe den Tid have eksisteret (da Gaarden ellers snarere efter dem end efter sine i Forhold til samme hoist ubetydelige Elle havde faaet Navn), men ere formodentlig, ligesom ifølge Sagnet den udstrakte Morudskov i Sognets sydsøstlige Hjørne, først et Produkt af langt senere Aarhundreder og maaskee tildeels, i det Mindste hvad det Første er angaaende, her, som andensteds flere, en Følge af Depopulationen i den saakaldte sorte Død.

1) Her ere nemlig endnu endel Bøge af en betydelig Størrelse og altsaa formodentlig ogsaa Elbe tilbage i Skoven. En af de sværeste, som stod ved Kjoreveien og kaldtes Jomfruens Bøg, maatte vel 1841, fordi den af Stormen var flevet, omhugges. Den var vurderet for 11 Favne og 18 Læs Dvæs og udgjorde 61 Læs, da den hjortes til Gaarden. 5 andre, der staae i en Rab ved Siden af hinanden, have fra 9 til 11 Alen i Omfang paa Midten af Stammen. Paa en smuk, rank Bøg, der kunde have 4 Alen i Omfang, lod jeg for endel Aar siden Aarringene tælle og fandt deres Middeltal 170. Men i en Plantage af Bøge, som 1787 blev anlagt, er den tykkeste vel midt paa Stammen 3, men de fleste kun 1 Alen i Omkreds. Af Ege have vi vel endel af Middelsstørrelse, men omtrent kun 6, som kunne tjene til Molleagler. Den ene af disse, som er fra 1721 og har 4 Alen i Omfang, har ved Siden af sig en anden, som blev plantet s. A., men som kun er 2½ Alen i Omfang; og i en Egeplantage, der blev plantet 1787, er den største endnu kun 1 Alen tyk. Forresten have vi en Lag paa 4½ Alens Omfang, 1 Fyr fra 1721 paa 3 Alens Ditto, 5 Kastanietræer fra 1721 paa 5 Alen og fra 1787 paa 3 Alen, Linde fra 1721 paa 4½ Alens Omfang, men derimod andre fra 1787, der endnu kun ere 3 Alen tykke, og endelig Elm fra 1721 paa 2½ Alens Omfang.

Thi vel har der mange Aarhundreder før den Tid været Skov i Overflødighed i Øvensognet og altsaa formodentlig ogsaa ved Morub; ja! endnu 48 Aar efter denne Pest eller 1396, da Dr. Margrethe brød sin Vej gennem Rugaards og Moruds Skove, var der ufremkommelig Skov paa denne Egn, og Tidsrummet derhos altfor kort til at disse kunne være Folge af den ved Pesten forarsagede Depopulation; men jeg har i Aug. 1 Pag. 126 o. a. St., om end ikke beviist, saa dog gjort sandsynligt, at disse Skove endnu den Tid vare af det oprindelige Slags, nemlig Naaletræsskove (og Ege), men ingenlunde, som de senere Egnens Skove, Bøge ¹⁾. Og dette sidste Slags Skove maae især i den nordlige Deel af Sognet, hvor Elvedgaard's Skove udgjøre Hovedpartiet, saameget senere været fremkomne, saasom Vandet fra Bierne-mose endnu, som sagt, indtil 1396 synes at have staaet op til Høved, da det først var omtrent i dette Aar, at Høvedgaardens Eier formedelt Vandmangel i sine Grave flyttede Gaarden ned til det dybere liggende Elved Kloster, hvis Navn synes at hentyde paa, at det i en Ellemose var anlagt, hvor Vandrigdommen endnu 1520 var saa overflødig, at dens Afløb ikke alene holdt 1, men endogsaa 2 Vandmøller i Drift; ligesom ogsaa Biernemose, som i det Foregaaende anført, endnu 1688 var et bundløst Uføre, og Gardammet ved Elvedgaard endnu 1750 en ufremkommelig Sump. Og endskjøndt nu dette vel egentlig kun angaaer Egnens sidste Steder og altsaa ingenlunde beviser, at der jo gjerne længe før den Tid

---

¹⁾ Hvis tidligere Mangel beskuden ogsaa er saameget visere, som intet af alle de Navne, der ved Veiens Rydning gennem denne Egn i det 14de Aarhundrede fremkom, vidner om Bøge- eller Egeoprydning, men alle, eller dog de fleste, heelt vel om Naaletræsskov lade sig forklare.

paa de høiere Steder, der hævede sig frem af disse Sumpe, kan have været Skov i Overslødighed, hvilket vistnok ogsaa var Tilfældet; saa beviser det dog stedse, hvor langsomt Møserne paa denne Egn groede til eller opgroede; og da der nu desuagtet i samme aldeles ingen Bøgetræer findes, vil det tillige deraf kunne skjønnes, hvor ung Bøgevegetationen efter al Sandsynlighed, i det Mindste her paa Egnen, turde være.

Dog — vi henbende os efter denne, som jeg haaber, ikke upassende Indledning til Gaardens egen Historie. Den nuværende Hovedgaard Elved er anlagt i det sydbestte Hjørne af en Mose, der omgiver den største Deel af dens nuværende Skove, og som fra Vesten til Østen og derafra mod Nord og tilbage til Vesten igjen ligesom danner et Slags Cirkelslag, der bestaaer af Møledam, Møllemae, Mørkemose, Storemae, Eilbymænds Mae, Mosen mellem Høved og Flæsberis og Biernemose, hvilken sidste atter staaer i Forbindelse med Mosen ved Bierne og Gardammet ved Elved. Saaledes har den sine af ovennævnte Enge, Moser og Bænde omgibne og paa flere Steder af samme gjennemskaarne Skove mod Østen og Norden, men mod Syden og Vesten derimod bare Marker og Banker, hvoraf dog de første (nemlig Thekilde og Dyrehaugemark), om end ikke de sidste (nemlig Kobberbankerne), vistnok tilforn i lige Maade vare Skov. Forresten skal, som sagt, den gamle Hovedgaard, som siden, og formodentlig først paa sin nuværende Plads, sit Navn af Elved, oprindeligtviis have ligget, hvor nu de saakaldte Hovedgaarde ere beliggende (thi Ordet Høfudgaard betegnede i gamle Dage blot Hoved- eller Herregaard). Ogsaa bestrykes dette Sagn derved, at den Gaard i Høved, Niels Nielsen nu beboer, har en udmærket høi Beliggenhed og synes i gamle Dage at have været omgivet af Grave; fremdeles, at Ho-

vedgaardens Mølle i ældre (ja! maaskee endog i de ældste) Tider laa ved denne By og først senere blev flyttet ned til Hovedgaardens nuværende Plads; og endelig, at en Bro paa denne Egns Hoved- eller Rjbstædvei endnu kaldes Vesterbro (og en Banke mellem denne Bei og Hoved Vesterbjerg), uagtet den netop ligger Østen for den nuværende, men derimod Vesten for den daværende Hovedgaard eller Hoved. Den Tid Herregaarden saaledes her var beliggende, skal derimod paa dens nuværende Byggeplads, dog hiinsides o: Norden for Møllendammet, efter gamle Sagn og adskillige endnu vedligeholdt Ravne et Helliggeists Nonnekloster eller klosterligt Helliggeist Herberge eller, som det den Tid kaldtes, et Klosterhospits for de veifarende Pillegimme have ligget. Men da dette, — rimeligviis i Anledning af Forordningen af 1396 (Nug. 1 Pag. 122), — blev ophævet, kom dets Bestikkelser formodentlig, hvilket i hine Dage var saa almindeligt, i holsteenste Panthaveres Hænder; thi allerede 1436 skriver den holsteenste Adelsmand Hartvig Hesten, som da havde Penge tilgode hos Luder Kabel, sig til Olwedæ (Odense 2 Pag. 122; Nug. 2 Pag. 8). Det kommer nu an paa at godtgjøre, at dette Olwedæ virkelig var det senere Elved, og dette mener jeg af følgende Grunde fremlyser:

1) Gjør nemlig Navnet aldeles ingen Hinder; thi Ellen hed i det gamle Sprog ligesaavel *Ulln* som *Elln*, og hvad Endestabelsen angaaer, der snarere synes at betegne Bæde eller Bædested o: Sump og Morads end Ved o: Træ, da var Orthographien den Tid og mange Aarhundreder senere høist vilkaarlig; og desuden er det Enhver bekjendt, at hvor der findes Elle, der er ogsaa Mose, Sump og Ufere; og det kan saaledes være ligesaa vist, at den sidste Stabelse i Elveds Navn har den første som den sidste Bemærkelse.

2) Var der allerede 1376 (Rug. 1 Pag. 118), 1387 (Pag. 120) og 1390 (Pag. 121) en Johan v. Hesten, der var Sognepræst her i Herredet, nemlig i Skouby.

3) Var der en Tidelin Hesten, der 1387 (Rug. 1 Pag. 120=21) forsegler med den Foregaaende, hvis Broder han rimeligviis turde være, et Skoubyherreds Tingsvidne; 1392 (Pag. 121) som Armiger er med at indføre en anden Adelsmand i Jordegods saavel i Sønderlø som i Vigerslef Sogn, og hvem 1407 (Pag. 139) som Ridder pantsættes Gods i Rue i Vigerslef Sogn. Det er altsaa intet Spørgsmaal om, at denne Ridder maa have boet her paa Egnen: havt hjemme i Skoubyherred og der eiet Gods, og at allerede han saaledes efter al Sandsynlighed kan have eiet den foromtalte Veflinge Hovedgaard, senere have anmasset eller tilkjøbt sig Elved Klosters Eiendomme og endelig have nedflyttet Gaarden til den af Munkene omtrent 1396 forladte Byggeplads.

4) Hvad endelig Hartvig Hesten selv er angaaende, da har han rimeligviis været den Foregaaendes Søn og er saaledes ved Arv kommen i Besiddelse af Elved; thi at dette menes, naar han 1436 skriver sig til Olvedæ, betvivles saameget mindre, som Brevet rimeligviis er udstedt i Odense, siden det er underskrevet af en Odense Borgermester, og han desuden der paa Egnen saameget lettere kunde komme til staae i Forhold til Luder Kabel, som dennes Søsterdatter var gift med Bert Bryffe paa Dallund. Det vil imidlertid være rimeligt, at ikke han, men at allerede hans formeentlige Fader, den ovenomstrebne Tidelin v. Hesten, allerede i sin Tid har nedflyttet Gaarden til sin nuværende Plads; thi 1396 blev det allerede forbudt Adelen at bygge faste Borge her i Landet, og først 1483 blev det den tilladt paany (Hansen Pag.

112; Bergh. Pag. 30, 36). Allerede han maa altsaa (og det endogsaa før 1396, hvis ellers hiint kongl. Forbud blev overholdt strengt og i alle Provinds(er) ikke blot have anmasset eller tilkjøbt sig det forrige Klosters Besiddelse her i Sognet, men ogsaa for den større Beqvemmeligheds Skyld have flyttet Sognets Hovedgaard fra sin oprindelige Plads ved Hoved og ned til sin nuværende Plads eller paa Klosters forrige Grund, altsaa fra det nordøstre til det sydvestre Hjørne af den i det Foregaaende omtalte Eng- eller Mosekjæde, og der ladet den paany, som det i den Tids Sprog hed, „indgrave“ eller med Volde og Grave omgive (ved hvilken Leilighed den tilstødende Mose formodentlig ogsaa fik Navn af Gard-dammet, fordi den ved denne Leilighed blev inddæmmet og fra det Øvrige affsaaren). Naar man nu betragter Kortet, da vil man, som sagt, finde, at Gaarden allerede oprindeligt laa ved den samme Mose, hvorved den endnu er beliggende, men at Marsagen, hvorfor den fra sammes nordøstlige til dens sydvestlige Hjørne blev forflyttet, neppe kunde være anden end den, at den paa Grund af Vandets allerede da begyndte Formindskelse, eller rettere Jordens gradvise Hævelse, allerede nu paa sin oprindelige Plads begyndte at sænke det for dens Graves Vedligeholdelse nødvendige Vand og derfor maatte flyttes dybere ned i Mosen, for atter at erholde dette for Datidens Borges Sikkerhed saa høist nødvendige Rekvirit.

Saaledes have vi altsaa seet Gaarden i den holsteenske Familie Hestens Besiddelse, af hvilke Tidens rimeligvis har bygget den paa dens nuværende Plads og ved sin Død efterladt den til sin (i det Mindste formeentlige) Søn Hartvig, om hvem vi dog ikke vide ret Meget at berette. 1406 underskriver saaledes en Hartvig Heesten et Forlig mellem Her-

tuginde Elisabeth og Grev Henrik af Holsteen (Mollers Nachricht von dem Geschlecht der Hestten Pag. 7); 1409 nævnes Hr. Hartich Hestten, Ridder, og hans Søn Bertram, Knape (l. c.); 1417 har derimod Hartwich Hestten som Knape (altsaa en yngre Mand af samme Navn) paa Kongens Vegne forseglet Stilstanden mellem Kong Erik og Hertug Henrik af Slesvig og Grev Henrik af Holsteen des Søndages negeft na Martini (Vossf. Excerpt. i D. Selsf. Saml. ved R. R.). 1418 laante af ham Hr. Axel Andersen II Stæder Mark hvide Penninge og III Mark, som „i Fyen“ gænge ere, hvorfor denne pantsatte ham Røgelund, Horloff, Rastrup og Marsloff (i Nasum og Marslev Sogne), som skylde III Læster Korn (l. c.; hvilket Guds Hr. Axel Andersen dog snart igjen maa have indløst, jfr. N. D. Mag. 6 Pag. 266). 1435 Pøverdagen S. Georgii Dag (o: 23 April) var Hartigh Hestten med at udstede et Tingsvidne af Fyens Landsting angaaende Jesø Sommers Salg af Pugholm ic. til Hr. Steen Vasfe (l. c.). S. A. har blandt Andre (f. Er. Otthe Skinkel af Nygaard) ogsaa Hartwig Hestten af Baaben i Stokholm S. Calixti Paves Dag (o: 14 Oct.) blandt Kongens Forlovere beseglet Fordraget mellem Kong Erik og det svenske Raad (l. c.). 1436 skriver han sig, som sagt, til Ulwedæ (see supra). 1438 har han (Hartog Hestten) med Otte Skinkel aff Rudgordh og 9 andre Riddermændsmænd, ifølge et S. Clemens Dag o: 23 Novbr. udstedt Tingsvidne af Fyenbo Landsting, besvoret et Udsagn af Eggert Christjensen, der kaldes Frille og var Hovedemand paa Hingavl (Vossf. Excerpt. l. c., jfr. under Varsbek i det Følgende). 1443 var han med i Odense at vidne, at i Sortebrødre Stue ibid. paa Landemødet havde Hr. Claus Rounov, Ridder, stæbnet Jeppe Clementsen, Borger i Odense ic. (l. c.). 1447 hedder det

i Kammermesteren Christopher Parsbergs Regnskab: „von Hartwig Hesten cingenamen Ic_ XXX Mf.; item mer von Hartwig Hesten Ic_ LXX Mf. XI ß“ (l. c.). 1462 nævnes dernæst en Hartwic Heest miles i Holsteen (Møller v. d. Geschl. der Heesten Pag. 2=3) og 1499 ligeledes i Holsteen en Hartich Heest Knape (ibid. Pag. 7); men Begge ere uden Tvivl forstjellige fra den Ovenomtalte.

Den næste Eier af Gaarden, vi derpaa finde nævnet, er atter en holsteensk Adelsmand, nemlig Frederik Barsbek, og han nævnes endda først 1493 paa sin Liigsteen som Eier af samme. Hvorledes han kom til den, er hausteligt at sige, dog mener jeg ved Arv; thi før 1465 tilholder han sig Eiensdomsret til en Gaard ved Rue, hvilket formodentlig grunder sig paa den 1407 omtalte Pantfættelse til Tidkin Hesten; og 1477 skjenker han Duebrødrene Godsfer ved Faaborg, som jeg indbilder mig at være til Erstatning for, hvad Tid. Hesten muligviis her paa Egnen kunde have forurettet denne Orden ved at fratage den Elved, eller muligviis været den skyldig paa Kjøbet af samme. Men hvorledes dette Slægtskab har været besaffent, kan jeg ved mine Kilders Utilstrækkelighed paa ingen Maade udrede, med mindre Frederik Barsbek skulde have været gift med Hartwig Hestens Søster- eller Broderdatter (hvorum Mere siden). Denne Frederik Barsbek var iøvrigt en Søn af Lodwik B., som var gift med Magdalene Schwabe, eiede Gaarde og Gods i Skouby Herred (Dd. 2, 2, 113) og var allerede død før 1450 (Aug. 1, 2 Pag. 14, 17). Ludvig B. havde nemlig (foruden flere Børn) 3 Sønner og 2 Døttre:

1) Henrik (til Glubensiek), der 1419 nævnes som Vidue (Dd. 2 Pag. 103, hvis det ellers ikke er en Ældre af samme Fornavn), dernæst i holsteenske Breve som Knape 1435 og

som Ritter 1438, 42, 49, 58 og 69, men i fyenste Breve af 1442 og 1458 (Nug. 2 Pag. 16), 1468 (R. N. D. 1 Pag. 5) paa Sjellandsfars Landsting og 1480 som Eier af en Gaard i Ellby i Fyen (Od. 2, 1 Pag. 9). Desuden nævnes ogsaa en Henrik Barsebek, der, som det synes, endnu efter Frederik Barsebeks Død og altsaa efter 1493 bortskjæder den Deel af Risted og Haugsted, bemeldte Frederik til S. Knuds Kloster havde pantsat (Od. 2, 1 Pag. 35; 2, 2 Pag. 57). Men R. N. har gjort mig opmærksom paa, at han ved denne Leilighed ikke kaldes „Herre“ og altsaa maa være en yngre Henrik B. end den her omtalte (siden sidstnævnte allerede fra 1438 kaldes Ridder), ligesom det saaledes ogsaa af ovenmeldte Grund maa være en yngre Henrik B., om hvem det hedder i Henrik Knudsen Gyldenstjernes Breve-register (altsaa mellem 1467 og 1517): „Iwarus de Skogtorp hafde thette effter^{ne} Godz i Pant aff Henrik Barsebek, som liggendis er i Øster Valg (o: Ballen) ok Topæruth (o: Tøgerud) i Birloff Sogen, ok mere Godz i Skowby Sogen po Skagetorp (o: Skaarup) Mark ok uppaa Kerby Mark ok noger Jorde po Kerby Mark“ (af Alev. Saml. ved R. N.). En af disse H. Barsebeker og formodentlig den førstnævnte var forresten gift med Anna Sehested, Datter af Christoffer Sehested og Anna v. Plesen.

2) Frederik, som (ifølge Geneal. Barsb.) forekommer i fyenste Breve af 1438, 42, 46, 49, 58, 59, 62, 66, 67, 68, 75, 77 og 78, var gift med Begge Krummedig og + 1496; efter Birch. derimod gift med Dn. Belie og + 1493, men efter dem Begge paa sin Liigsteen i S. Knud skrives miles de Elvit, og om hvem i det Følgende Mere.

3) Albert, der nævnes i et fyenst Brev af 1458 som Bøbner (Nug. 2 Pag. 16).

4) Cæcilia, gift med Otto Skinkel (Nug. 2 Pag. 14), hvis Datter Hilleborg allerede 1446 var giftesfærdig og siden blev gift med Knud Henriksen Gyldestjerne (Nug. 2 Pag. 13-14), som døde 1467, og hvis Son, Henrik Knudsen Gyldestjerne (som † 1517 og om hvem see Nug. 2 Pag. 19), nævner i „Regyfter paa Bressue efter myn sallijge Fader (altsaa før 1467) :

a. Ennd Afskald Bress emellom Her Knud Henriksen (Gyldestjerne) oc the Barsbecker; samt

b. Ennd Afskald emellom Frue Hilleborch (Skinkel, gift med Knud H. Gyldestjerne) oc Her Frederich Barsbech.“ Ligesom han i „Copia aff Her Henrick Knutsens (altsaa sine egne) Bressue (fra 1467-1517) omtaler, at Her Knuth (altsaa hans Fader) fik i Skiffthe aff then Arff, som hanum fald till aff the Barsbeckers Godh, these II Gaarde, nemlig

a. en Gaard i Willestofft, som Jesf Ostridsen udi boor, of stikker aarlig Ar III Ort. Korn, I Püb. Mark, I fect Svijn, I Lam, II Gies, III Høns; og

b. en Gaard i Androp, som Oluff Scredde udi boer, of stikker aarlig Ar V Ort. Korn, XV ß, I Lam, II Gies, III Høns“ (af Klebens. Saml. ved R. N.).

5) Sophie Ludvigsdatter, gift med Tjellof Eriksen, der siden blev Lehnsmænd paa Rugaard (Od. 3 Pag. 45; Nug. 1, 2 Pag. 46 sq.).

Af ovennævnte Sønner var nu Frederik 1438 Ridder (Klev. Sigil Saml. ved R. N.); thi da udsteder han (Fr. Frederik Barsbek Ridder) S. Clemens Dag 2: 23 Novbr. med sin Broder, Henrik Barsbek Bøvner, og andre Hlere et Tingsvidne af Hvenbo Landsting angaaende den Bestyrdning mod (Hovedsmanden paa Hisingabl) Eggert Christjensen, der kaldes Frille, „at det var paa Kongens og Nogens Bøvste, at han

var i Glensborg i Fasten (at tale med Hertug Adolph og hans Raad) og saaledes flere Steder iaar"; i Anledning af hvilken Eg. Frille „svor til Gud og alle Hellige, at det sig ikke saaledes forholdt"; og svore med ham 11 Riddersmand, som navngives (Vøsf. l. c.). 1441 sidst i Decbr. have Andreas Ebbeesen, Frederik Barsbeck, Riddere, og Johan Biørnson Knappe haengt deres Indsegl for Christoffer af Baierns Lehnsbrev af 1410 til Hertug Adolph paa Elesvig; og stede dette istedetfor Hr. Steen Basse, Hr. Luder Kappel og Erik Bilde, som i sin Tid ikke havde beseglet det (af Dipl. Lang. ved R. N., som tilfoier, at denne Paategning vel har Aars-tallet 1442; men da det nye Aar almindelig begyndtes før Julen, bør det egentlig til 1441 henregnes). 1442 gjore Clausen Konnow, Fredhrick Barsbec, Riddere, Pæthr Houenschildt, Jcop Maghenson, Prouest i Odhense, Johan Biørnson, Clausen Rangow, Clausen Eifer och Hinric Barsbeck vitterligt, at de idag saffnedhæ (o: samlede) vare i Sor-tebrodrøkkloster i Odense, at høre til Rette den Tvedragt, Trætte og Dele, som Hr. Eggert Frille, Ridder, og Otte Skinkel aff Ruthgaardh dem imellem havde om en Jord, liggende paa Barstorps Mare i Schamøhæreth. Dat. *Otonie feria tertia proxima post Dominicam misericordiae* (efter Drig. i Geh. Arch. ved R. N.; jfr. Vøsf. Reg. og Dd. 2 Pag. 128=129). (1446 og 49 af de ovenanførte Breve vare desværre ikke at finde). 1450 Chr. 1stes Brev, dat. Nyborg 7te til *Dnis* Nicholao Erici & Frederico Barsbek, militibus (af Klev. Saml. ved R. N.). 1458 skjode Henrik og Frederik Barsbeck, Riddere, og Albert Barsbeck, Bøvner, som Brødre ere, 2 Gaarde i Broby til Hr. Engelbret Bydelsbak, Ridder (Aug. 1, 2, 16=17). Brevene af 1459 og 62 mangle; men før 1465 havde han ladet bygge

et Emedichuus paa Sørudgaard's Grund (ved Rue i Viger=stef S.), og det lod Hr. Peder Hogenstild til Dallund ned=brøde, fordi det var hans Eiendom, hvortil B. altsaa ingen Rettighed havde (Aug. 1, 2 Pag. 26, 35). Brevet af 1466 mangler. 1467 er han med at udstede Hyldingsbrevet for Prinds Hans paa Fyenbo Landsting (Gen. biogr. Arch. 1 Pag. 11). Brevene af 1468 og 75 mangle; men omtrent ved den Tid (nemlig efter 1467) maa han have udstedt det Afkaldsbrev til Knud Henrikfen Gyldestjernes Enke, Hilleborg Skinkel, som i det Foregaaende under Cæcilia Barsbeet omtales. 1477 kjendes Brother Hans Olsson, Prior i then Helliandz Hus i Foborge, at han har af Borgemeester, Raadmænd og menig Almue i Faaborg et Brev, som lyder: ic. „Borgemeester ic. kjendes, at dem er til Vidende vordet, at noghræ velbyrdige Personer, som ære Claus Krumstroppe, Hr. Frederik Barsbeck, Ridder, met sin kære Hustru, Frue Beckæ Hennikes Datter, oc Anders Jepsen i forde Foborg, the haffue giffuet oc oplatt noghræ Gordæ oc Grundæ, liggendis i forde Foborge, met theris rettæ Tilligelsæ till Gub Tienistæ oc serdeles, at ther maa oc skall funderes oc stighes then Helliandz Kirckæ oc Hospitale ic.; seria quinta infra octavas nativitalis b. Marie virginis“ (af Dipl. Lang. ved N. N.; jfr. Altstykk. Pag. 132-33 og Aug. 1, 2, 25-26 samt Db. 2 Pag. 189). Dette er et ogsaa i den Henseende vigtigt Doc., som vi deraf lære, at hans Frues Navn var Beckæ (og ikke som Birch. urigtigt læste paa Liigstenen Bellia), og at hun dernæst var en Hennikes oc Henriks Datter. Men naar Familiens Genealogie med Bestemthed siger, at hun var en Begge Krummedige, da kommer det an paa, om den ikke feiler; thi efter det Foregaaende skulde man snarere formode, at hun var en Hesten, skjondt det jo ogsaa var

muligt, at **F. B.** først kunde have været gift med en Hesten og senere med en Krummedige. 1478 er **Frederich Barsbed** Ridder med at udstede et Fyenbo Landstingsvidne Løverdagen næst før **S. Lucie Dag** (o: 12 Dec.; efter Original, **Dipl. Lang. og Boxf. Reg. Skoubyh. Nr. 64** ved **R. R.**). Forresten hedder det ogsaa om ham, uden at dog **Marstallet** nævnes, at han pantsatte **Nisted** (i **Lumby**) og **Havsted** (i **Vigerslev S.**) til **S. Knuds Kloster** (Od. 2, 2, 57) og **Stjebede** en **Gaard** i (den **Elved**, i det **Mindste** kort efter, tilhørende **By**) **Bierne** og 1 **Ditto** i **Sønderso** til **S. Hans Kloster** (l. c. Pag. 107). 1492 (altsaa endnu i hans Levetid) er **Mat.** (o: **Matis**) **Jenssen**, **Foghet** paa **Elviit**, med at udstede et **Sognevidne** af **Hadesloff** (o: **Haarslev**) **Kirkegaard** **Søndagen** næst før **vor Frue Dag Annuntiationis** (af **Drig., Dipl. Lang. og Boxf. Reg. Skoubyh. Nr. 24** ved **R. R.**, der tilføier, at der i et **Doc.** af 1469 forekommer en **Huusfoged** paa **Rudgardh** og i et af 1474 en **Huusfoged** paa **Næsbyhoved**. Forresten er **Sognevidnet** det samme som det, der anføres i **Rug. 1, 2** Pag. 33). 1493 (**Geneal.** siger 1496) døde **Fr. F. Barsbek**, og paa hans **Ligsteen** i **S. Knuds Kirke** ¹⁾ læstes (ifølge **Bircherod**, jfr. **Mumme** Pag. 325): **Hic iacet Dns Fredericus Barbeck** (læs: **Barsbek**) **miles de Elvit cum uxore sua Dn. Belie**

1) Hvor han formodentlig havde stiftet et **Alter** og en **Sjælemedse**, siden „**Anut Wrne** i **Segorb** aff **Wapen** 1505 **sabbato ante festum beatorum Viti & Modesti mart.** sælger, **stjober** og **afhænder** en **Urtug Byg**, en **Gaas**, to **Hens**, som han har i den **Gaard**, **S. Knuds Kloster** i **Odense** i **Være** har, liggende paa **Langeland** i **Skreffveleff Soghen** oc **By** (og henherende) til „**Ser Frederici**“ **Alter** i fern^e **Sancti Kanuti Kloster** i **Dithens** ic. (af **Drig.** i **Ueb. Arch.** ved **R. R.**).

(Læs: Beckæ) Anno Dni MDLXXXIII (Jfr. D. 3 Pag. 35; Rug. 1, 2, 33). Han maa være død som en ældgammel Mand, siden han allerede 1438 o: i det Mindste 55 Aar før sin Død var Ridder; og da man vistnok sjelden og maastee aldrig blev Ridder, før man var over de 21 Aar, saa maa han i det Mindste have været 76, hvis han først døde 1496, i det Mindste 79, og hvis han blev Ridder før 1438 eller først blev det efter at han var over 21 Aar, endnu adskillige Aar ældre. Han maa saaledes efter al Formodning være død som den ældste af sine Sødsfende og tillige være død uden at have efterladt sig Børn; thi efter hans Død maa Gaarden enten ved Salg eller, hvad som er rimeligere, ved Arb være overgaaet i Rosenfrankernes eller Nudernes Eie, eftersom Jorgen Nuds Enke, Kirstine Rosenfrank, allerede 1509 kalder den en af sine Hovedgaarde (D. Mag. 6 Pag. 186). Var man nu vis paa, at Frederik Barsebeks Frue virkelig var Henrik Krummediges Datter, og denne Henrik igjen var den yngste eller næstberømte af dette Fornavn, nemlig Henrik Hartvigsen til Balden, som var gift med Anne Nud; saa kunde man virkelig udfinde et Slægtskabs- eller Svogerstabsforhold mellem F. Barsebek og Jorgen Nud; thi da var denne Sidste en Morbrodersøn og altsaa et Sødsfendebarn til den Førsnævntes Frue. Men denne Henrik K. blev først gift 1493 med Anna Nud (D. Mag. 3 R. 1 Pag. 4), og altsaa maatte det i alle Tilfælde være den ældre Henrik Krummedige, som 1440 var Lehnemand paa Bahuus, der var Fader til Barsebeks Frue, hvorved saaledes Slægtskabet mellem Barsebek og Nuderne paa denne Wei aldeles ophørte ¹⁾.

1) Hvorved jeg dog maa gjere opmærksom paa, at allerede før 1493 o: før Henrik Krummedige den Yngre blev gift med Ane Nud, vare

Derimod troer jeg, at det maaskee lettere paa Spindesiden lod sig forklare, hvorledes denne Gaard, endog saa ved Arv, kunde være gaaet over fra Barsebøl til Ruderne; thi da Hr. Barsebøl uden Tvivl døde 1493 som den ældste af sine Sødsfænde og uden at efterlade sig Børn, skulde formodentlig Gaarden være gaaet over til hans Søster Cæcilia, der ifølge det Foregaaende var gift med Otte Skinkel; og da han allerede var død 1450, formodentlig til hans Datter, Hilleborg Skinkel, der var gift med Knud Henriksen Gyldeustjerne (om hvem see Rug. 1, 2 Pag. 13, og om hans Skifteforhandling med Frederik Barsebøl, formodentlig i Anledning af hans Frues Morfaders eller Frederik Barsebøls Fader Ludvigs Død 1450, see i det Foregaaende under Cæcilia Barsebøl eller Nr. 4). Men da nu ogsaa Knud Henriksen Gyldeustjerne var død 1467, saa er formodentlig Elved ved et eller andet Skiftearrangement, istedetfor at gaae over paa hans Søn, Henrik Knudsen Gyldeustjerne, tvertimod gaaet over til dennes Fæster eller Knud Henriksens Søster, Sophie Gyldeustjerne, der var gift med Erik Ottesen Rosenkrantz, og ved dennes Død 1503 igjen gaaet over til hans Datter, Kirstine Rosenkrantz, der var gift med Jørgen Rud til Vedby.

Saaledes bliver altsaa (forudsat, at min ovenanførte Slutningsfølge er den rette) Gaardens næste Eier Nigshofmester Hr. Erik Ottesen Rosenkrantz til Bjørnholm (3: Høgholm) og Boller (men ikke Vallø, som hans Søn, Niels Eriksen, først fik med sin Frue, Aftl. 6 Pag. 429). Han var en Søn af Otte Nielsen til Bjørnholm, Ridder, Nigsgaard og Nigshofmester, og Anders Hvides Enke, Else Holgersdatter

---

Krummediger og Ruder i 2 og 3 Led med hinanden beslagtede (D. Mag. 3 R. l. c.).

Krognes (Hofm. 2 Pag. 77, L. 1); og naar vi nu vidste, hvad Tid bemeldte hans Moder var 50 Aar gammel, da vidste vi ogsaa hans Fødselsaar; thi han var netop født om Aftenen førend hans Moder fyldte sit 50 Aar (l. c. og Pag. 82, 85, samt F. 1 Pag. 116). Den rimeligste Tidsbestemmelse for hans Fødselsaar turde imidlertid formodentlig være 1426, saasom vi vide, at hans Fader den Tid skrev sig til Bjørnholm og altsaa ogsaa da var gift med Moderen, med hvem han fik denne Gaard, og hvis første Mand endnu nævnes 1418. „Efter“ den Tid kan han nemlig neppe være født, hvis han allerede 1445 (altsaa 19 Aar gammel) var Befalingsmand i Stokholm og før 1448 (altsaa 22 Aar gl.) var Marsk; og „før“ den Tid kan det heller ikke være, da 1426 allerede, naar hans Moder da var 50 Aar gl., forudsætter, at hun skulde have været 94 Aar, da hun 1470 døde, hvilket næsten er Mere, end man har Grund til at formode. Om hans Opdragelse vide vi naturligtvis i saa gamle Tider Intet og kunne blot af hans Faders høie Anseelse og vigtige Embeder slutte os til, at den var med de Ypperstes her i Landet ¹⁾. 1445 indbydes hans Moder til Kongens Bryllup

---

¹⁾ 1420 blev nemlig hans Fader, Otte Nielsen, i Anledning af hans Tapperhed i Immervad-Slaget Lehnsmænd paa Kalle, som han havde omtrent i 30 Aar (Hofm. 2 Pag. 82, 84). 1426 skrev han sig til Bjørnholm, som han havde faaet med sin Frue (Atl. 4 Pag. 326); allerede under Erik Pommer (altsaa før 1440) var han Rigsraad (Hofm. 2 Pag. 84) og synes virkelig, skendt kun Dødbøger, at nævnes som saadan 1435 (Sv. Pag. 785 og 790) og endnu videre 1438 (Pag. 807) og 1439 (Pag. 809). 1441 fik han Anholt og Grenaa i Forlehnning (Atl. 4 Pag. 351), som derved henlagdes under Kalle Lehn (Orion 4 Pag. 265). 1445 var han Ribber (Sv. Pag. 837) og, som det synes, Hofmester (Pag. 838). 1448 optages

ved et Brev, som findes hos Hv. Pag. 837, Hofm. 2 Pag. 82; jfr. Reg. Pag. 429. S. A. synes Kongen at have sat

hans Søster Dorothea i Mariager Klosters gode Gjerninger, D. Mag. 6 Pag. 72). Andre sigte derimod, at han først under Chr. 1ste blev Hofmester (Hofm. 2 Pag. 82), og han nævnes virkelig endnu som saadan 1449 (Hv. Pag. 846. 1423 nævnes som saadan Anders Jepsen (Lunge) til Tranekjær, Hv. Pag. 694. 1424 Erik Krummedige, Reg. Pag. 392. 1435 Peder Dye, Hofm. 3 Pag. 362, og 1439 Albret Mører, Hv. Pag. 819). S. A. slutter han Fordrag med de Svenske (Hv. Pag. 848), 1450 ligesaa (Pag. 850). 1452 skalde han være bleven Landdommer (Hofm. 2 Pag. 82) og s. A. have været Hovedsmand paa Skanderborg (Atl. 4 Pag. 241), ligesom s. A., dog formodentlig ved en Feiltagelse, Claus Konov kaldes Hofmester. 1453 blev hans Slægfred adlet, Hofm. 2 Pag. 83, ligesom en anden af hans vægte Sønner skal have været Skatavlsfriserens Stamme-fader (ibid. Pag. 82). 1454 (Reg. Pag. 446) og 1455 (Pag. 448) var Niels Eriksen Hofmester (men Spørgsmaal om Rosenkrantz eller Gyldenstjerne, Hist. Tidsskr. 1 Pag. 279). 1456 synes han at have affaaet Skanderborg til sin Søn, som nu blev Hofmester, og selv at være vendt tilbage til Kalle; thi Sennen kaldes s. A. i Atl. 4 Pag. 241 Hovedsmand paa Skanderborg, og Faderen kaldes derimod endnu 1458 Lehnsmænd paa Kalle, da han havde Trætte med Bispen om Kapellet i Ebeltoft (Atl. 4 Pag. 276), som endnu den Tid ingen egentlig Kirke havde. Dmtrent s. A. lod han Maria Magdalena Kirke i Haldherred opbygge paa en i Skoven opvækket Plads (Atl. 4 Pag. 287, jfr. Hans. B. Pag. 174). 1460 nævnes han i Rigstraadet for Sennen, Menndt denne er Hofmester (Hv. Pag. 887), ligesaa 1462 (Pag. 896) og 1465 (Pag. 902, jfr. 838, i hvilket sidste Aar han ogsaa lod Listrup Kirke i Sønderherred bygge, Atl. 4 Pag. 302; Hofm. 2 Pag. 82; jfr. Hans. Pag. 174-75). 1473 nævnes han endnu som forbums Hofmester (Hv. Pag. 838); men nu nævnes han ikke mere hos Hvits.; hans Frues Død 1470 bevægede ham maaffee til at trække sig tilbage fra Forretningerne; han † 1477 og blev begravet i Franciskanerklostret i Randers (Hofm. 2 Pag. 83, 84; M. D. Pag. 134-35, 144).

hendes Son til Befalingsmand i Stokholm, hvilket han var i 5 Maaneder (Hofm. 2 Pag. 90). Har han nu nogenstinde været Marsk og allerhøjest Marsk før 1448, da maa han ved denne Leilighed være bleven det. Hans Liigskrift, som dog først er forfattet 1589 af hans Sønnesøns Søn, Hr. Jørgen Rosenkrantz, beretter os nemlig, at han allerede i Christoffer af Baierns Tid (altsaa før 1448) skal have været Rigsraad og Marsk; er nu dette paalideligt (thi jeg maa tilstaae, at jeg hverken finder ham blandt Rigsraaderne 1438, Hv. Pag. 807, 1440 Pag. 820, 1443 Pag. 831, 1449 Pag. 846, eller 1450 Pag. 850, og heller intet Sted finder ham tituleret som Marsk), da maa han formodentlig være bleven Marsk før Claus Nonnoy (der vel ifølge Hofm. 3 Pag. 362 allerede var det 1440, skjøndt jeg ikke finder ham nævnt som Marsk før 1453 (Hv. Pag. 857), uagtet Hvitf. allerede nævner ham 1452 som Hofmester (Pag. 855), hvilket vistnok skal betyde Marsk (D. Mag. 3 Pag. 323, hvor hans Levnet findes), endskjøndt ogsaa Hofm. I. c. henregner ham blandt Hofmestrene, uagtet han af Hv. kaldes Marsk ligesaa 1453 og til sin Død, Hv. Pag. 857, 858, 865, 882, 884, 887, 899, 907 *ic.*, og jeg altsaa snarere vil antage, at han først blev Marsk 1452, skjøndt han maaskee vel allerede 1439 var i Rigsraadet, jfr. Knudsen Pag. 7). 1449 fik han (som da skrives til Rosenholm, hvilket dog ifølge Atl. 4 Pag. 339 er urigtigt) Pavenes Tilladelse at have et Altare portatile i sit Huus og med sig paa Reiser (Pont. 2 Pag. 603; M. D. 2 Pag. 153). S. A. har han uden Tvivl (23 Mar gl.) giftet sig (før den Tid ikke; thi Dr. Dorothea var med til hans Bryllup) med Sophie Henriksdatter Gyldenstjerne fra Jvernæs (eller, som Liigstenen har, fra Boller, som han fik med hende, Hofm. 2 Pag. 85), med hvem han avlede 17

Børn, 9 Sønner og 8 Døttre (F. 1 Pag. 117; Hofm. 2 Pag. 85); og blev der til hans Bryllup, som et Beviis paa Tidsalderens Tarvelighed, uagtet baade Kong Chr. I og Dr. Dorothea (altsaa mellem 1449 og 81) vare tilstede, ikke druffet Mere end en halv Ane Biin (Hv. Pag. 1050). Naar han derimod blev Hofmester, er vanskeligt at sige; thi hans Fader synes ifølge det Foregaaende 1452 at have nedlagt denne Post, og Gravskriften af 1589 siger (Hofm. 2 Pag. 86), at Sønnen fulgte ham umiddelbart i samme. Men vi have ovenfor seet, at Niels Eriksen (være sig nu Rosenkrantz eller Gyldenstjerne) endnu 1454 og 55 var Hofmester (jfr. forresten om de 2 Slags Hofmestere, nemlig Kongens og Rigets, Hist. Tidsskr. 1 Pag. 279, og om en lignende Forskjel paa Kongens og Rigets Marsk ibid. Pag. 285). 1456 vide vi med Visshed, at Erik Rosenkrantz var Hofmester (Hv. Pag. 865; hvilket han, som sagt, dog muligviis allerede 1452 kan være bleven, da Claus Nonnoy blev Marsk, som maastee har afløst ham i denne sidste Betjening, hvis han ellers nogenstunde beklædte samme. Dog derimod strider jo, at Niels Eriksen, som vi ovenfor saae, endnu var Hofmester 1454 og 55). S. A. (1456) er han tillige Lehnsmænd paa Skanderborg (Atl. 4 Pag. 241, som altsaa hans Fader maa have afstaaet ham, for selv at træde tilbage til Kallø). 1457 stifter han en Sjælemesse for sig og sine Forældre i Mariager Klosterkirke (F. 2 Pag. 231, hvorom see Mere D. Mag. 6 Pag. 82-83, 239; Daug. Pag. 399). 1458 tillader han (og Faderen) sin Moder, Else Krognos, at stjenke en Gaard til Mariager Kloster (D. Mag. 6. Pag. 83), ligesom han ogsaa s. A. omtales som Hofmester (Nyges P. Dre Pag. 7), ligesom 1460 (Hv. Pag. 887). 1462 er han med at undsige Bremen (Pag. 896). 1465 er han

med at forlige Erkebisp Jens i Upsal og Kongen (Hv. Pag. 902, hvor vist Lin. 6 skal læses Erik Ottesen istedetfor Erik Dlusfen, da denne nævnes foran Claus Nonnov, og siden han paa samme Side Lin. 21 ligeledes som Hofmester nævnes foran C. Nonnov som Marsk, og atter Lin. 25 som Hofmester). S. A. blev han ogsaa som Hofmester sendt med Flere til Hamborg forat slutte Forbund med England (Hv. Pag. 903, jfr. Reg. Pag. 483). 1466 fik han som Hofmester en Taksigelseskrivelse fra Kongen i England (Hv. Pag. 904). 1467 forunde Søstrene i Mariager Kloster ham (og hans Fader) en Jord at bygge paa ved deres Kloster (D. Mag. 6 Pag. 90, jfr. Reg. Pag. 488). 1468 var han til Møde i Halmstad (Hv. Pag. 919). 1469 er han som Hofmester med at afflutte Recessen med Lybek (Hv. Pag. 923). 1470 synes han at have gjort Erik Arlsen og Borge Trolle til Krigsfanger (Hofm. 2 Pag. 90). S. A. døde hans Moder, Fru Else Krognos (Hofm. 2 Pag. 82; Hans. Pag. 175). 1472 var han til Møde i Kalmar (Hv. Pag. 935), hvor han var en af Kongens Procuratorer (Pag. 936). S. A. leier han 2 Gaarde i Ebdrup af Mariager Kloster paa 2 Mar (D. Mag. 6 Pag. 95). 1473 var han til Møde i Kalmar (Hv. Pag. 939). 1474 foretog Kongen sig sine 2 bekjendte Reiser til Rom og til Coln (Hv. Pag. 942, 944); men Drosten og Marsken maatte vel blive hjemme forat varetage Rigets Anliggender. Og at dette virkelig var Tilfældet, see vi deraf, at Rosenkrantz netop paa den Tid var til Møde i Kalmar (Pag. 950). 1475 (hvor han skriver sig til Skjern)¹⁾ stifter eller forøger han en Fundats paa

1) Dette er heist befyndeligt, men gjentages atter 1496. 1460 synes nemlig Kongen at have eiet Skjern (All. 4 Pag. 692), og altsaa

et Kapel med Møeser i Mariager Kloster (D. Mag. 6 Pag. 104, 239, jfr. Daug. Pag. 399). 1476 er han til et Møde i Kalmar (Sv. Pag. 953, 954). S. A. lod han en Kronike affskrive og skrev foran i samme: „Efter Gudz Byrth **MCDLXXVI** then søndagh næst for sancte Peters Dag ad cathedram tha var thenne Cronica fullkomen, som iegh Erik Ottisfon ridder loth skrifue til Standelburgh. Och i alle the Bogher, som iegh haver lesth eller hørth, tha' synder iegh ey bether æn ath holde vel the X vars herre Jesu Christi Both orth. So som er at ælskæ thin Gudh oc thin skaper over all thing, af all thin formuge, af all thin hiærtæ oc af all thin siæl. 2) Och ther næst thin jafuen Christen i alle mathe ligh with (thig) sielf. 3) Ey swææ til vnyttelicheit um vars herre doth eller andre store ethæ. 4) Hetheræ forelder father oc mother, som leuendith eræ, oc gør gott for the dothe. 5) Gør ey mandrap uten loghen meth raath eller gerning. 6) Ey ath bedriifue hoor eller morth met gerning eller samtyffy, eller begæræ nogher then hellige kirkins personer til sondelicht oc uquemlicht lefuend. 7) Ey atthraa thin jaffuens cristens gothz oc penningh uten hans mynnæ eller fullæ betalinghe. 8) Ey thiusneth at gøre. 9) Ey bææ falsk wijtnæ imoth thin iafu cristen for wild eller for auend. 10) Och ey threngæ then fattighe met wold for afuend eller for wild skyld til usfiel. Och waktæ sig for the **VII** dødelighe sonder, So som er hofferdicheit. Afuend.

---

skulde man troe, at det var en Forlehnning; men 1540 skriver hans Sennesen, Christoffer Nielsen, sig til Sjern, og altsaa skulde man troe, at det var hans Eiendom; hvilket Sidste ogsaa er det Rette; thi man seer af Rub. 1 Pag. 70, at allerede hans Sen, Niels Eriksen, tiltraadte det ved Faberens Død 1503, men maatte i den Aaledning affinde sig med sine Svogre.

Brætte. Ledvie til Guthz thienst. Wkylfheit. Gyricheit och
 offuerflodicheit" (af Klev. Saml. ved R. N.). 1477 sendes
 han til Meisen at frie for Hertug Hans (Hv. Pag. 955,
 jfr. D. Mag. 3 Pag. 328 Nota f). S. A. er han med
 at udstede en Protest mod Sverrig (Hv. Pag. 955). S. A.
 bøde hans Fader, Hr. Otte Nielsen (Hofm. 2 Pag. 83, 84;
 Atl. 4 Pag. 326; Hansen Pag. 175), ved hvilken Leilighed
 han arbejdede Bjørnholm, nuværende Høgholm. 1478 stod
 Prindsen Hertug Hanses prægtige Bryllup (Hv. Pag. 956),
 hvor han vist heller ikke som Hofmester kunde mangle. 1481
 nævnes han endnu som Hofmester (Hv. Pag. 962). S. A. skjø-
 der han en Gaard til Mariager Kloster for sin Datters Ophold
 (D. Mag. 6 Pag. 108; thi 2 af hans Døttre, Karen og
 Anne, vare i Mariager Kloster (med hvilke Faderen havde
 indgivet 2 Klenodier i Klostret, nemlig et S. Annæbillede af
 Sølv og et Kors af Guld; D. Mag. 6 Pag. 195), og en
 tredie Mette gif saagar i Kloster, medens hendes Mand, Estild
 Gise, endnu var i Live, som derfor ogsaa, medens hans Klo-
 stergibne Frue endnu levede, tog sig en anden Kone paany).
 S. A. omtales Jørgen Rud som hans Svigersøn, idet han
 var gift med hans Datter Kirstine. S. A. eller ved Kong
 Hanses Regjeringstiltrædelse skulde han have nedlagt sine
 Embeder forat leve i Nølighed i Mariager Kloster (Hofm.
 2 Pag. 85), efter først at have deelt sine Godser mellem
 sine Børn og ved Klostret at have bygget sig en Bolig og
 ved Klosterkirken et Kapel (Pag. 86); men 1482 er han dog
 endnu som Hofmester med at udstede Holssteens Privilegier
 (Hv. Pag. 963); s. A. med til Hylvingen i Hamborg (Pag.
 964); 1483 Vintjedag formodentlig med til Kongens og
 Dronningens Kroning (Pag. 974). S. A. den 20 Juli paa
 Mødet i Halmstæd (Pag. 965), og s. A. den 8 Septb. som

Hofmester med at afflutte Necessen i Kalmar (Pag. 976; D. Mag. 3 Pag. 329); ja! 1487 eller s. A. hans Frue, Sophie Gyldenstjerne, døde (Hofm. 2 Pag. 86), nævnes han endnu som det første verdslige Medlem af Raadet ved Hertug Christians Hyliding i Lund (Hv. Pag. 992), men 1488 nævnes han i Rigsraadet „efter“ Poul Carmand, som allerede da kaldes Hofmester (Pag. 999). 1490 nævnes han som Eier af Boller (Atl. 4 Pag. 151), som han fik med sin Frue, og som han altsaa endnu den Tid ikke havde afftaaet til sine Børn. 1491 skriver han sig til Bjørnholm (som han altsaa ikke heller den Tid maa have afftaaet), da han med flere moder i Lybek forat bilægge Kongens Uenighed med bemeldte By (Hv. Pag. 1006). S. A. giver han (altsaa som et Slags Klosterpatron) sit Samtykke til, at Mariager Kloster maa optage Hr. Anders Jacobsen og Frue i deres gode Gjærninger og indtage en fattig Gjomfru, som kan bede for deres Sjæle (D. Mag. 6 Pag. 113). 1492 skjoder han en Gaard til Mariager Kloster (l. c. Pag. 113). Af s. A. findes i Langebeks Repertorium over det Rosenholmste Archiv (16de Paaget Nr. 2) omtalt „Hr. Erik Ottesens første Skiftebrev imellem sine Børn“; men samme findes hverken i Diplomater eller i de Klevenf. Saml. (R. N.). 1493 (eller 96) skulde han efter min Formodning ved Frederik Barsbeks Død paa sin afdøde Frues Begne have arvet Elved; for derom at komme til fuldkommen Visshed, tilskrev jeg R. N. om at meddele mig Oplysninger af det Rosenholmste Archiv, hvad hans sidste Leveaar var angaaende; men disse Oplysninger give desværre aldeles ingen Visshed om det Omspurgte, da hans Skiftedisposition af 1499 netop afbrydes i samme med et ic. paa det Sted, hvor Oplysningen skulde have været at forvente. Imidlertid har jeg dog i det Føl-

gende optaget disse Meddelelser blandt mine øvrige Samlinger, da de med Hensyn til Mandens senere Levnet have en ikke ubetydelig Grad af Interesse. Saaledes udsteder 1493 Anders Juel følgende Revers: „Jech Anders Juell vedkender med mett thette mit Obne Breff, ath nu min Herre, hr. Erick Otteson, Estet Regenskab aff mek, tha kunde iegh ey gore hanum rede eller Regenskab pa tu Tusinde Mark ner oppa thett, som ieg haffde oppeborit aff hans, Huilchet han tha uppa then tiidt ffor Gudz skyld, Yffuer Bonosf, Oluff Brandis, Hans oc Jeppe striffwers bøn skyld misseligh lodh Oppestaa, svo lenge hans willie tillfigher ic. Dat. Skierne 2da ser. prox. a. fest. carnispr.“ (Dipl. Lang. ved R. N., som tillige anmærker, at der saavel i Anders Juels som i Oluf Brandis Segl stod en fransk Lillie). 1494 nævnes han som øverste verdslige Medlem af Rigsraadet, og det endogsaa foran Poul Parmand, skjøndt denne ogsaa her kaldes Hofmester (Hv. Pag. 1009). S. N. gjør han følgende Disposition: „Jech Erick Otteson til Bjørneholm, Riddher, gjør bitterligt med thette mit obne breff aff then fulde mact, som iegh haffuer aff mine arffuinge, ath skiffte mit godz i mit leuendhe liiff emellom thennom, Tha haffuer iegh thet skiffte oc dielt, saa ath mijn søn, Holgerd, skall haffue Buller oc ther till alt thet godz, fiskevatn, møller oc stoffuæ, som thette registher inneholder. Oc hvad godz ther findis, ther uskiffte er, thet skulle thee selffue skiffte oc ligæ thennom emellom, nar thet faller. Item mine arffuinge, the Haffue oc alle ladet thennom nøge ther met, ath the skulle ey regnæ nogenhande opborsell, som thee haffue her til opboret, antheu aff godz eller aff megh eller nøger anderlunde, men ware ther met alltingest tillfredz. Oc skall fruæ Eluæ i Holbedy forsees till gode redæ met then deell, hun scall aarlig haffue

for hennes gods, iegh haffuer faaet aff hennæ. Item oc bether oc maner iegh ether for wor herris naffn skyld oc for ether egne oc myn steels bestandelse skyld, ehware I kunnæ sporie, iegh haffuer faaet noget met wrettæ, goð eller annet, ath I wille giore ther fyllestæ oc wederleggelse fore. Oc setther ieg thet till ether for then almegtiiste gud, ath I giore ther wti, som I wille sware paa ethers stællæ, methen I haffue gohet oc renthen i wære. Tiil ydermere windnesbyrd, stadfestelsæ oc forwaringe, ath iegh haffuer skiftt Holgerd, myn son, thette her tiil, som thette registher inneholder, tha haffuer iegh met god wilisæ oc beraad hwgh hengt mit Indceggell nedhen for thette register oc breff. Datum in Bjørneholin Aⁿ D^a Millesimo qvadringentesimo nonagesimo quarto feria tertia proxima post Dominicam Oculi“ (Dipl. Lang. ved R. N.). S. A. Onsdagen efter Primi & Feliciani Dag (o: 11 Juni) sad Hr. Erik Ottesen i Raadet i Graabrødrelosters Stue i Kallundborg (l. c.). S. A. Kong Hanses Dvittants til Hr. Erik Ottesen for Regnskab af Byfogdiæt i Randers, af Fredtjød og Brag (Lang. Repert. v. Rosenh. Arch. ved R. N.). 1495 skjenker hans Son, Holger Eriksen, ham i sit Testament (som er udstedt paa Krogholm, og hvoraf man ikke kan skjønne, at Faderen allerede da havde overladt ham baade Bjørnholm og Bøller, hvortil han i Genealogien skrives) et Sølvtøb (D. Mag. 6 Pag. 268). S. A. den 31 Juli var han tilstede blandt de danske og norske Rigsraader udenfor Kalmar (Dipl. Lang. ved R. N.; jfr. Jahns u. S. Pag. 362). S. A. lod han sig af sin Eriigersøn, Jørgen Rud, udløse af sit kongl. Pant i det saakaldte Mannes Gods i Jylland, som han indtil den Tid havde havt i Panteforleghning (Rud. 1 Pag. 66). S. A. gjør desaarfag Kong Hans bitterligt, at

han kjendes sig af ret, bitterlig Gjæld skyldig at være Jørgen Nud, Embedsmand paa Holsbek, 108 Rhinske Gylben og 148 Mark danske Penninge, for hvilken Sum Guld og Penninge han pantsætter ham alt Raunes Gods i Kallø Lehn og 5 Gaarde i Anudstorp i Habelberg Herred, ligerviis som Hr. Erik Ottesen, Ridder, vor elskelige Mand og Raad, tilforn det af Kronen i Pant havde. „De ere wij vell tilfredz meth forskrefune og elstel. Hr. Erik Ohsen om thet skowhug, som hugget er paa Hasens.“ Dat. Kjøb. Slot S. Augustini Dag (3: den 28 Aug.; af Dipl. Lang. ved R. R.). S. A. nævnes i et Doc. af § „en Gard, liggendis i hoygbrostræde vdi Købendehaffn, — — — oc recker indh til her Eriick Otsens Ridders stenhws“ (l. c.). 1496 døer hans Son, Holger Eriksen til Bjørnholm og Boller (Hofm. Tab.). S. A. skjenker han selv som Fader og Fru Anne Henriksdatter (Meinstrup) som den Afdødes Enke 8 Gaarde og 2 Boel til Mariager Kloster forat holde Messer for den Afdødes Sjæl (D. Mag. 6 Pag. 116). S. A. skriver han sig (ligesom 1475) til Skierne og skjenker 2 Gaarde til 5 Fattiges Ophold i Mariager Kloster (l. c. Pag. 150, 197). S. A. nævnes han i Raadet mellem Poul Larmand som Hofmester og Eskild Gise som Marsk (l. c. Pag. 212). S. A. fik han Brev, at dersom han kunde overleve (sin Son) Hr. Jørgen Eriksen (som døde paa Beien til den hellige Grav), da skulde han beholde ad vitam Medelsom Herred og Gods. Dat. Horsens Søndagen Lætare. Hr. Jørgen Eriksen, R. M. Hoffinder, havde nemlig S. Augustini Dag (3: 26 Mai) 1495 fra Kjøb. faaet R. M. Pantebrev paa Medelsom Herred og 2 Gaarde i Braa i Nørlyng Herred ic., „efter som hans afgangue (3: fra Pantet aftraadte) Fader det tilforn af Kronen i Pant havde,“ og hans Arvinger det at

beholde efter hans Død til et brugeligt Pant (Reg. o. al. L. ved R. N.). 1497 gjør Kong Hans bitterligt, at han kjendes sig af ret, bitterlig Gjæld skyldig at være Hr. Præbjørn Pødebust, Ridder, 110 Rhinske Gylden og 148 Mark i danske Penninge, for hvilken Sum Guld og Penninge han pantsætter ham alle „være og Kronens Tjenere“ i Rindsherred „met the tjenere, som os elsk. Hr. Eric Døsen, Ridder, vor Man oc Raad, haffuer paa thalit oc indwendit,“ hvilket Herred Hr. Erik Ottesen tilforn af Kronen i Pant havde, at have, nyde, bruge og beholde for et frit, brugeligt Pant, saalænge Hr. Erik Ottesen lever ic. Dat. Kjøb. Slot Torsdag næst for vor Frue Dag visitationis (o: 29 Juni; Dipl. Lang. ved R. N.). 1499 findes i Lang. Repertor. over det Rosenholmiske Arch. som Nr. 3 i 16 Paaket anført: „Hr. Erik Ottesøns „andet“ Skiftebrev imellem sine Børn af 1499;“ og deraf høves i Dipl. Lang. for Holger Ericssens Børns Vedkommende følgende Excerpt: „Jegh Eric Døsen till Skernæ oc wii Niels Ericson till Bjørnholm, Ridder, paa myne egne oc wippa myn brodheris, Holgerd Ericssons, Børne wegnæ, som Jeg er werie forre, Henric Ericson, Præbjørn Pødebust, Eskell Gøye, Riddere, oc Jørgen Rwdh gjør witterligt met thette wort obne breff, at wii ffør alle worriß nyttæ, gaffn oc bestæ haffue fulld magt giffuit for^{te} her Eric Døsen, wor kiarre Fader oc Hofstruers Fader, met worre obne breffue, at han wti hans leffwendis liiff oc welmagt mettæ dælle oc skiffthæ os siit gøß emellom, som Gud hannom forlenth haffde, baade Fædern oc modhern, oc kiope gøß oc boø penninge, som ænd her till fallen er, inthet wuder-tagit; tha haffuer han offuersiddet oc delst, loffuet oc skiffth for^{te} gøß, swo at os ther met alltingest well nøgis, i swo maade, som her effterscreffuet staar, thet for^{de} Hol-

gerd Ericssens born och theris arffuinge skulle haffue och beholles till ewindelige eyre Doller och ther till allt thet godt med Moller, Skoffwe och Fiskewatn, som her efter følger ic. ic." Dat. die b. Mauricii (d: 22 Sept., R. R.). 1500 skulde efter Foregivende 3 af hans Sonner, nemlig Henrik, Knud og Tonne, være faldne i Dithmarsken (Hofm. Tab., hvor ogsaa berettes, at en 4de af hans Sonner, Mogens, som var Dr. i Theologien og Munk i Mariager, skulde være død i Italien, og en 5te, Jørgen (som endnu nævnes 1495 i Mag. 6 Pag. 268), paa Veien til den hellige Grav). S. A. gjør Kong Hans bitterligt, at han kjendes sig af ret, bitterligt Gjæld skyldig at være Hr. Niels Eriksen, Ridder, „vor Mand og Raad og Embedsmand paa Kolding," 432 Rhinske Gylde og 600 Mark danske Penninge, 8 Mark mindre, for hvilken Sum Guld og Penninge, saa og for Trostfab og villig Tjeneste, han pantsætter ham Medelsom Herred og Synder Lyng Herred at have, nyde, bruge og beholde og dem anamme, „naar Gud søger, ath hans kære fader, hr. Eriks Dhen, wor man oc raad, dødh oc affgangen er" ic. Dat. Flensborg Slot vor Frue Aften annunciat. (d: 24 Marts; Dipl. Lang. ved R. R.). 1501 udsteder Emklosters Convent følgende Brev: „Wij Abeth Sewerin oc alle menige gandske Conuenthet i Emcloster Giøre alle witterligt meth thette vort obne breff, Thett ther var ey so kiendeligt stell emellom Biørnholms enmercke oc Rosmus Sogen oc emklosters grund oc enmercke, som behoff giøris. Ther meth samborde thij them, hr. Otte Nielsøn, Ridder, oc hr. Abeth Niels, som tha var Abeth i emcloster, med Conuentes Raad och samtycke oc Redhe ther offuer oc haffde Sandemen meth them aff sonderherreit oc mange flere gode menz nerwerelse effter theris egen Samtycke oc willie oc effter the dannemenz

Maadh, som nerwerendes wore, som i lang tiid haffde weret kicnd met for^{te} jordh oc eyedom. Tha gorde the „encket“ skell ther emellom, som the lode them noffue meth, oc tacket hwer andre gott þo badhe sidher oc satte ther steen oc stabell emellom, som skulle bliffue till ewig tiid, som thet æn nu stor oc vell kiendeligt er. Siden hr. Erich Ottesen, hr. Ottesø Søn, sit Biørnholm oc hr. Abet Crestern vort abet i emcloster, tha befierde han seg for for^{te} hr. eric ottesen, thet Biørneholms tiennere brugeth offuer thet for^{te} Skiell, som giort var. Tha Nedh for^{te} hr. erich oc hr. abet Christiern ther anden tiid offuer igen oc stadfestet thet gammell skiell oc sloge ther nøy Vælle nedder igen, so at the vifthe þo hwer sidhe, hwore langt hwer skulle bruge; oc tha þo thet at hr. erich ottesen ville, at thet skulle vere „vthen fare oc siellebadhe,“ oc for^{te} Closter skulle haffue fylleste oc ingen bryst, Tha vt offuer then eng (3: formodentlig: Ening eller Forligelse), som førre vort tallet oc giort them emellom, vutte oc gaff for^{te} hr. erich Ottesen en gard i Olsrode i sønder herrith i Nalsøy sogen til for^{te} Closter, som skyller aarlig en ore korn, till ewindeligh eye. Item siden Abeth Sewerin kom ther till, som nu er abeth, tha swnde wii i Closters giemme en wbeseglet wtskrift þo pappir, so lydendes, thet hr. Anders Offesen skulle haffue vederkennet seg oc syne Efferkommere at wære plictuq at giffue til em closter aarlig aar en tonne smør for then rettighedt, som em closter haffde i then grønd, som biørneholm staar paa, Oc ingen andere beseglede breffue swnde wij i closters giemme ther vppaa. Tha vort wij, for^{te} Abet sewerin oc menige Conuenthet, saa till eens meth hr. eric Ottesen oc han meth vþ, thet han „for Gudz skyld oc hans Siels, hans foreldernes, efferkommendes oc alle cristne Sielles salighet skyld“ vutte, stotte oc gaff fran seg oc

fyne arffuinge till for^{te} Abeth oc Conuentet oc en kloster till ewindelige eyedom all then deell oc Rettighbedt, som han oc hans arffuinge i met (3: formodentlig: hadde i med eller tilligemed) en vor Closters gard, som heder Nwde, i framloff herrit liggendis, i skoringe sogenn, som er „hwer timffuende tre i rudestoff oc hwer timffuende Fwre i Nwde marck,“ huilcken for^{te} deell oc rettighbedt som hand kiopte aff swend terbenssen; oc wij, for^{te} Abbet oc Conuentet i for^{te} Closter, tilbiude oc forpliche oss oc wore effterkommere met thette vort obne breff at holle twende begiengelser i for^{te} closter till ewig tiid for for^{te} hr. Eric Ottesen, hans fader, moder, husfru oc born, forelderne oc alle the, som biørneholm i wære haffuer hafft, oc for alle cristine sielle. Item then ene begiengelse skall ware then anden dag nest efter sancti Michels dag om afftennen met *vigilias* oc anden dagen sielemesse met alle Presterne. Item then anden begiengelse skall ware then anden dag nest effter mitfaste sondag om afftennen met *vigilias* oc anden dagen sellemesse met alle Presterne; oc thette fulkomlige at holde, som wij wille sware for Gud. Oc thet meth skall alt thet, som wæret haffuer emellom emcloster oc the, som biørneholm i wære haffuer hafft, i huad thet helst er, wære til en fuldkommelig ænde oc aldrig mere op at driiffues i noget mode pa entten sidher. Less till bethre bewisning oc ytermere stadfestelse oc forwaring, at so skall fuldkommelige holdes i alle made, som forscereffuit stor, tha haffue wij, for^{te} Abet sewerin, meth frij wille of witskab hengd vort Indcegle met wort Conuentes neden for thette vort obne breff. **Dat. Aⁿ Dⁿ M D primo vigilia sti johannis Baptiste.** Udenpaa: „Marksiell emellom Biørnholm biærck oc Rasmus sogen (af Klev. Saml. ved R. N., hvor tillige tilfoies, at i Skanderborg Brebextract har bemeldte

Document følgende Titel: „Hr. Erich Otttesen til Skierne skødede til Emkloster hver tiffuende thre oc huer thiffuende fure Jord udi Rudemark i framlof herret i Ekyring sogn; desligeste gav han og skødede til Klostret en Gaard i Sønder herret i Olsrod i Nalsøe sogn 1501“). 1502 „Hr. Erich Otttesens forscriffet thiill. Kong Hans om minn (Fenke) ¹) oc om hr. Laxman: Myn ydmisge wnderthane willig troe Dieniste, Ethers Nades werdioghied tilforn screffuct med wor herre Jhesu Kristo. Wil ethers Nade werdes at wide, fere nadige Herre! hr. Laxman (s) Husfrwe, med (o: min Fenke fræter), thet hr. Laxman (s) frender oc børne- were skulle wille were henne for ner i thet Skifte efter han- nem, Dæ war therfore yderlig begierendis aff meg, at ieg wille scriffue for henne til Ethers Nade; steer thet swoe, tha haß- uer hun ingen ythermere til at thee (o: at tye til) en Gud og Ethers Nade. Tha bether ieg Ethers Nade for Gudz skyld, at Ethers Nade wille werdes till ath were henne behielpeligh (til ret-) wiisghied, at hwn motte erhølle then dhell for them, Som hwn haßde rett thiill; er ther nogen skyld aa ferde med hr. Laxman, som thet ses (o: siges) och rættet goer, Tha hobbes meg jo til Gud, at hwn er ther wsskjldig wti. Ethers Nades sell, liiff oc werdioghied then alsommegtigste Gud be- falendes til ewig Tiid. Dat. Mariager feria secunda proxima ante festum natiuitatis Mariæ (o: 5 Septbr.) An. Md secundo“ (l. c., jfr. Hist. Tidskr. B. 3 Pag. 608). 1503 skjoder han en Gaard og 2 Boel til de fattiges Gaard i Mariager istedetfor den Tønde Nal og Tønde Orret, han forhen hadde skenket det (D. Mag. 6 Pag. 120, jfr. Daug. Pag. 404). S. A. skenker han atter et Boel til Samme

1) Rentlig Poul Laxmands Enke, Kristine Banner.

(l. e.); men f. A. (Hv. Pag. 1050 sætter urigtigt 1504) den 7 Jan. døde han i Mariager Kloster og blev der i Kirken begravet (Hofm. 2 Pag. 86, 87; D. Mag. 6 Pag. 255; Atl. 4 Pag. 316), men siden, nemlig 1589, henslyttet til Hornslet Kirke (Hofm. 2 Pag. 85, 86; Atl. 4 Pag. 316). I en gammel og næsten samtidig Kronike i Gl. Saml. 1, 2, 169 er hans Død paa følgende Maade anmeldt: „1503 døde hr. Erik Ottesen, Danmarkis rigis marskalk och denne første Koning Christians hoffmester, y Mariagher, S. Kanuti Ducis Dag; han var ligesom en fader for Danmark, hans mage och liige saa wy endnu icke y denne dag y ere, dygd och fromhed och y alle guode vilkuor.“ Man antager i Almindelighed, at han var den Første af Slægten, der kaldte sig Rosenkrantz (Hofm. 2 Pag. 84-85); men paa den Ralk og Dist, han har givet til Gudom Kirke, staaer blot: Erik Odsen, Ridder, med hans Vaaben (Atl. 5 Pag. 827), og dette sidste som Skiftavlsfriernes (Hofm. 2 Pag. 135). Paa Liigstenen kaldes han endnu blot: **Dn. Ericus Ottonis**, miles (Hofm. 2 Pag. 86), og selv Hvitfeldt, der har haft Originaldocumenterne i Hænde, kalder ham allevegne, hvor Talen er om Documenter eller Uddrag af samme, Erik Ottesen og blot et eneste Sted, nemlig Pag. 955, hvor han omtaler ham som Historiker, Erik Ottesen Rosenkrantz (see herom Mere Orion 2 Pag. 62 sq.). Om de over ham og hans Fader ic. som Eiere af Bjørnholm i Listrup Kirke fra 1535 opbevarede Epitaphier eller Mindeplader see Hansen Pag. 175, og om hans senere Epitaph af 1589 see Hofm. 2 Pag. 85-86; M. D. 2 Pag. 135 = 36 og 144. De fleste, f. Er. Hofman, Klevensfeldt o. s. v., antage hans Farfader (og altsaa hans Fader Otte Nielsens Fader) for at have været Hr. Niels Jensen til Tange; R. R. har derimod en Formodning

om, at hans Farfader snarere turde være Hr. Niels Jversen af Hevringholm, og antager saaledes den sandsynligste Slægtfølge for at have været følgende :

A. Hr. Iver Nielsen, som havde Skamherred i Fyen i Pant a quodam Dn. Laurencio Jönssen, quondam dapifero dacie; levede Nov. 1360, men var død Octob. 1363.

B. Hr. Niels Jversen af Hevringholm, til hvem man har Biskop Johan af Slesvigs Dvittants fra 1407, og som endnu levede 1412.

C. Hr. Otte Nielsen af Bjørnholm (hvorimod hans Broder, Hr. Stygge, skrev sig til Hevringholm), til hvem man har Biskop Nicolai af Slesvigs Dvittering af Juli 1446, hvori det hedder: — — „dat wij ic. hadden vnde het hebben miyt (∴ gemiehet?) Hern Otto Nielsfen, Ritter, van Hern Niels Jwersen wegghen, seligher Dechtnisse, des her Otte vorbenomet (∴ vorgeannt) en erue ys.“ Hvorved han saaledes kalder Hr. Otte Nielsen Niels Jwersens Arving.

Den Foregaaendes Svigersøn, Jørgen Rud til Bedby, maa altsaa ifølge det Foregaaende ansees for Gaardens næste Eier. Hans Levnet har jeg allerede i Rudernes Historie 1 Pag. 58 sq., jfr. Pag. 264-65 udførligen meddeelt og vil altsaa deraf blot hidsette Følgende: Han var en Søn af Mikkil Rud og Elsebe Markman; 1477 og følgende Arvinger var han Bispen af Roskildes Hovedsmand paa Solte; 1481 var han allerede gift med Kirstine Erikdatter Rosenfranz ¹⁾; 1489 er han kongl. Hovedsmand paa Rønnebek-

---

1) Ja! det er endogsaa sandsynligt, at de allerede da nogle Aar havde været gifte; thi deres Datter Anne blev allerede gift 1493 og maa da formodentlig i det Mindste have været 15 til 20 Aar og altsaa have været født 1473-78; og da hun nu berhos ikke var deres

holm og 1490 paa Holbek; 1495 faaer han Rannes Gods i Jylland i Pant af Kongen, idet han deraf udløser sin Svigerfader, Erik Ottesen Rosenkrantz; 1497 førte han Skyttebanneret i Sverrig. 1502 er han Rigsraad og Lehnsmænd paa Stege. S. A. gjør Per Laurensen bitterligt, at han med sin Huusfrues, Ingeborg Esbernsdatters, Samtykke og Raad og med hendes Broders, Jens Esbernsens, Raad, som ret Børge er til sit Søsterbarn, har solgt, skjodet og afhændet Jørgen Rud, „Hovedsmand paa Stege,“ en Gaard, liggende i Kjøb. paa det Hjørne Sonden næst ved S. Hjertuds Kirkegaard og Osten ved Rosengaarden, „med Have rom oc forthoo, meth Hws oc Bygning oc met alle sijne rettthe tillegghelsæ,“ med saadant Skjel, at for^{te} Barn skal igjen have for sin Andeel i for^{te} Gaard af Jørgen Rud en Gaard, liggende i Slagelse, som han fik af Hr. Peder i Jyderup. Dat. Castro Steghæ feria 2da ante diem Pasce (Dipl. Lang. ved R. N.). 1503 døer hans Svigerfader, Erik Rosenkrantz, og han arver meget Gods efter ham og deriblandt formodentlig Elved. S. A. gjør Niels Eriksen til Bjørnholm, Ridder, bitterligt, at „then tiidh wij skiftthe till Skierne (hvad enten det saa var 1499 eller 1503) effter

---

ældste Barn, men tvertimod nævnes som det 5te i Ordenen, saa man det ældste af deres Barn jo være født e. 1467 til 73, hvilket ikke alde passet med den Beretning, at Jørgen Ruds Svigerforældre omtrent bleve gifte 1449; thi saaledes kunde Jørgen Ruds Frue, Kirstine Rosenkrantz, jo, hvis hun var sine Forældres ældste Barn, ret vel være gift 1464 til 69, og hvis hun var et af de yngre, nogle Aar senere; men hvis hun, som Hofman vil, var det næst yngste eller det 10de i Ordenen, da kunde det vistnok ikke passe; thi da kunde hun først være gift 1480 til 85. Dog har man Grund til at formode, at Hofmans Beretning i denne Henseende er aldeles upaalidelig.

min fadher, her Erich Ottesen, hues stell gud haffue," da tilfaldt Jørgen Rud en Gaard i Sønderherred i Allcløf ic. Beseglet blandt flere af Poul Børialsen (Bæbner og) Foged til Skierne. Dat. Skierne in profesto S. Michaelis (Dipl. Lang. ved R. N.). 1504 døde han selv, og 1509 gjor hans Enke, Fru Kirstine Rosenkrantz, sit Testament og omtaler ved denne Leilighed saavel Vedby i Sjælland og Møgelhjør i Jylland som Elved i Fyen som sine Herregaarde.

Nogle Uger efter hendes Testaments Udstedelse og altsaa hendes formeentlige Død skriver hendes Son, Henrik Rud, hvem den altsaa i Løkkeløstet maa være tildeelt, sig til Elvit ¹⁾; hvorved det er mærkeligt, at hans Søster Anne eller rettere Svogeren, Henrik Krummedige, ligeledes, — og det saagar paa en Tid, hvor deres 1510 afdøde Broder, Otte Rud, endnu levede, — siger sig efter Faderens Død (altsaa 1504) at have arvet Elved (Rud. 1 Pag. 144); et Arrangement, der imidlertid senere maa være blevet omgjort igjen, siden Enken endnu skriver sig til Elved 1509, og Henrik Rud vel samme Aar, men dog efter Enkens Død, ligeledes skriver sig til Elved og endnu ved sin Død mellem 1510 og 1513 af sin Søster Anna selv kaldes „Broder Henrik paa Elved.“ Om hans Levnet see Rud. 1 Pag. 137. Han døde nemlig mellem 1510 og 13 (Pag. 138); og hvad Bohave hans Søster Anna efter denne sin Broder modtog paa Elvidh, opregnes ibid. Pag. 139.

---

1) Der har været Dvæstion, om der i Documentet stod Klint eller Elvit; men det første Bogstav er albeled tydeligt et stort dansk E eller V, saaledes som det i flere af den Tids Documenter forekommer; og de 3 sidste Bogstaver kunne unegtelig ligesaavel læses uit som int.

Ved hans Celler maaskee først ved Broderen Mikfels Død 1520, som eiede Møgelshjør, og om hvem see Rud. 1 Pag. 129) maa dernæst Elved være tilfaldet hans Søster Sophie, som allerede da var gift med Tyge Brahe; thi hun siger sig at have arvet Elved efter sine Forældre og Brødre, altsaa kort efter 1520; og skjøndt man egentlig først 1528 finder hendes anden Mand, Erik Bølle, at skrive sig til samme, saa hedder det dog i Dommen af 1555 (som i det Følgende skal anføres), at allerede hendes første Mand, som døde 1523, fik denne Gaard i Sødskendeskifte med sin Frue. Perioden fra 1509 til 1528 bliver imidlertid dog stedse noget usikker; thi først bliver det et Spørgsmaal, om 1509 enten Henrik Rud eller hans Svoger, Henrik Krummedige, kom i Besiddelse af den, saasom de, som sagt, synes Begge at tilegne sig samme; dernæst, — endogsaa antaget, at Henrik Rud til sin Død besad den, siden Anne henter Bohave efter ham „paa Elvid,“ — saa spørges dog atter, hvo der da arvede den efter hans Død, siden hans Søster Sophie først synes at have faaet den efter Mikfels Død 1520, og siden man ikke veed, hvad Søsteren Anne fik til sin Deel efter Forældre og Brødre, naar Broderen Knud baade fik Vedbygaard og Møgelshjør, og Sophie fik Elved. Da det imidlertid er vist, at Sophie siger sig at have arvet Elved efter sine Forældre og Brødre, og som Følge deraf ikke blot hendes sidste Mand skriver sig dertil 1528, men at allerede hendes første Mand, som døde 1523, siges at have faaet den i Sødskendeskifte med sin Frue; saa anseer jeg det for rigtigst, indtil bedre Oplysning kan erholdes, at ansee hende for Gaardens næste Eier efter Henrik eller Mikkel.

Den næste Eier var altsaa de Foromtaltets Søster, Sophie Jørgensdatter Rud, som var gift 1) med

Tyge Arelsen Brahe til Tostrup, Ridder og Rigsraad, og 2) med Erik Madsen Bolle til Durebygaard. Hendes eget Levnet har jeg i Rudernes Historie S. 2 Pag. 9 sq. udførligt omhandlet og vil altsaa her fornemmelig til hendes Mænd henholde mig. Den første af disse, Hr. Tyge Arelsen Brahe til Tostrup ic., ¹⁾ var en Søn af Arel Pedersen Brahe til Krogholm ic. og Maren Tygesdatter Lunge. 1499 gjør Christer fan Haffn af Ellholm, som af Bapu er, bitterligt, at han har gjort en venlig Contract med „velbørdighe Men, Tige Bradi oc Arel Bradi, Brohræ (o: Brødre),“ i saa Maade, at dersom han eller hans Hustru afgaae og ei have efter sig Børn, Dornebørn eller Fremarvinger, da skulde Tyge Brade og Arel Brade eller deres Arvinger nyde og beholde deres Sjettepart i Vidskellegaard. Dat. Kjøb. Torsd. n. est. S. Calixti Dag (o: 17 Oct.; Wieselgrens de la Gardiska Archivet, 3die D. Pag. 113-14 ved R. N.). Omtrent 1502 blev han gift med Hr. Oluf Stigsens (Krognos) og Gjertrud Knudsbatters (Globs) Datter Magdalene (jfr. Rud. S. 2 Pag. 9). 1505 gjør Steen Bilde, Ridder og Landsdommer i Skaane, bitterligt, at „i nogen forleden Tid“ var for ham og flere gode Mænd paa Lunde Landsting Hr. Oluf Stigsens, Ridders, fuldmyndige Bud og møtte Hr. Oluf Stigsen ud af „Glædh och Fælsdh“ fra hans Datter, „Fru Magdalene, Tyghæ Braydis,“ III samfælte Landsting. Dat.

---

1) At han ogsaa til en Tid skulde have eiet Valden eller en Andeel i samme, antages i Gl. Saml. 2, 3, 30 Nota; og var dette virkelig Tilfældet, da maa han allerede 1503 (maaskee i Anledning af Arven efter Erik Dnsen Rosenkrantz, hvorefter i det Foregaaende) have overladt denne Andeel til Henrik Krummebige, der s. N. siges at have kjøbt den af Kongen (D. Mag. 3 R. 2 Pag. 129).

Lund Mand. n. est. S. Laurentii Dag (3: 18 Aug.; a. D. Saml. i Geh. Arch. ved R. N.). 1506 Kong Hanses Brev til Tyge Brade, at da Hr. Eskild Giese, hvis Sjæl Gud naade, har stiftet (3: beskiftet) Kongen til sin Testamentarius, og denne derfor har forskrevet alle Hr. Eskild Gieses Arvinger at komme til sig i Laaland; saa vil han derfor, at Tyge Brade ogsaa retter sig efter at komme og være hos ham paa samme Tid. Dat. Kjøb. Slot, — — Dagen næst for Dominica Cantate (3: 10 Mai; af kongl. Bibl. Saml. ved R. N.). 1507 gjør Arild Jensen, Landstings skriver i Skaane, som den Dag sad i Dommers Sted paa Lunde Landsting, bitterligt, at 1507 Løverdagen, som var første Søgning efter Juul (altsaa formodentlig egentlig 1506, siden man den Tid regnede det nye Aar fra Juul), var her for ham og flere gode Mænd, som Ting søgte, velbyrdig Mand, Tyge Brade i Tostrup, som her idag med Landsdommers Brev beviste, at han havde lovligen forfulgt her to Bønder, saa at de vare her fredløse gjorde for et Manddrab, og Tyge Brade havde og Fuldmagt af den Dødes Venner at dele paa samme Drab, som han og her idag beviste, og havde derover ført samme fredløse Mænd hid idag og begjærede Dom og Ret over (disse) „sine fredløse Mænd.“ Da „æfter saadan Skæl bleffæ the thil ith Sverdh fordelte hær i Dagh thil Tingæ“ (l. c.). S. N. (men uden Datum) gjør Kong Hans fra Kjøbenhavns Slot bitterligt, at Tyge Brade „er nu udi Vinther met ffere gode Mend stiftet udi vor oc Riigens Thieniste at være tilstede udi Skanæ fore then Leylighedz Skyld, som ær emellom oss oc vortt Riige Sverige ic.; kan therffore ey tilstede være at fordeygtinge seg oc sfit Godz, som han udi Være oc Forsvar ic.“ Kongen forbyder derfor Alle nogen Delemaal eller Dele

at reise ic. paa ham eller noget det Gods, han i Bære og Forsvar haver, al det (o: al den Stund) han saa ubi vor og Nogens Tjeneste stiftet og behindret er (l. e.). 1507 gjør Steen Bilde, Landsdommer i Skaane (og Midder), med flere vitterligt, at s. A. Fredagen n. est. Midfaste Søndag (o: 19 Marts) vare de forsamlede paa Bollerup paa et venligt Møde imellem Fru Anne (Mouritsdatter Gyldenstjerne), Hr. Oluf Stigsens (Krognos) Efterleverste (og Tyge Brades Frues Stedmoder), paa hendes Børns Begne paa den ene Side, og Tyge Brade paa Tostrup paa hans Hustrues Begne paa den anden Side om Skifte, som dem imellem er; hvilket Møde skulde have staaet Midfaste Søndag paa Bollerup, men blev udsat til idag. Da frembar Fru Anne for dem Kongens Dom imellem hende og Tyge Brade, udgiben i Lund, og stod overbødigt og tilbød fuldt at gjøre forte Dom, saabel det, hende er imod, som det, hende er med. Ligeledes frembar Tyge Brade et Contractbrev, udgivet paa Bollerup i S. Mikkelsuge næstforleden (altsaa 1506), lydende, at de havde taget (o: vedtaget) et Møde at møde paa Bollerup Midfaste Søndag næstforleden for Begges fælleds Venner om samme Skifte ic. Og svarede ydermere Tyge Brade, at han vilde være inde for sine fælleds Venner og gjøre og hælde i alle Maader efter Loven og gammel Sædbane, og sagde, at han forte Dom ei undgjælde vilde paa denne Tid, men stod sig ind for vor naadige Herre og hans Raades Raad med denne forte vor naadige Herres Dom. „Ffor svodan Skudzmoll kunnæ vij ey her ydhermere tiill göræ, men hver ath fylge sin Neth“ (Klev. Saml. ved R. N.). Hertil slutter sig s. A. et Document af Fru Anne, saaledes lydende: „Tesse effther“ Sager vare framsat for the godhe Mendh paa Bollorv nu Fredag i Medfaste paa en Skreffth, svo

lydendes: **Primo** kaffde Tygge Bradhe meg Sagefaldh och Oldensvin aff mijna Vorns Stoffve; thett sette ieg indh for the gode Mendh, som tillstædhe vore, om meg bør serdelis ath gøre hannum ther Rede fore eller Regenskab fore, en (o: førend) Skiiftthet er folthgiorth effther vor nadige Herriis Domsh Lydelse; i hues meg tha burde aff Nette, thet ville iegh strax folthgøræ. Item kaffde Tygge meg Opbyrdh, som Hr. Oluff upboret i XV Aar aff hans Hustrues moderne Gog; ther till svaret ieg, at nar han ville gøræ meg Fylleste, tha ville ieg gøre hanum Fylleste then yderste Peningh, meg bør at staa hannum ther om tiill Nette. Item kerdhe han, ath ieg lodh Lagholms Sloth oc Panth op oc icke radhe vedt hannum; ther tiill svaret ieg, ath ieg haffde icke Slothloffuen aff hannum; myn Herre, Gud hans Sjell glæde, haffde Slothloffuen aff vor nadige Herre, oc han befull meg at antvorde hans Nade Slothloffuen igen, om hanum for stædet blyue (o: hans Liv forfortet blev?) aff then Syuge (hvori han laa), hans Vorns Panth uforkrengtet. Hves Dell hannum faller i thet Panth, er ieg offuerbodig ath gøre hanum Fyllest, nar han haffuer folthgiorth vor nadiige Herriis Dom i Hr. Knudh Trudsens (med hvis Datter, Gjertrud Knudsbatter, Hr. Oluf Stigsen først havde været gift, og som var Tyge Brades Svigermøder) Gog. Item framsætte Tygge Brade, ath Hr. Oluff fik store Peninge i Halænes oc Bjorkiey Panth; ther tiill svaret ieg, ath the Peninge vare opbaren oc fortæret lang Tiidh før ieg kom i Boen, oc meen meg icke bør ath svare tiill the Peninge, serdelis thet var upboren før ieg kom i Boen, anderledes en hves Løfore ther finnes, er ieg offuerbodig at gøre Fylliste, nar han gør Dommen folth. Item sagdhe Tygge Brade, at Hr. Oluff kopte j Parth i Nagordh (læs: Aagaard) aff Hr. Knudh Estilsen i

Sverigh; ther tiill svareth ieg, ath miin Fader (Mourids Nielsen Gylbensjerne til Aagaard) sende Hr. Oluff Peninge ther tiill, oc Hr. Oluff redh op tiill Sverige for miin Faders Dødh tiill Hr. Knudh Eskilsfen oc gjorde them Contracth emellom, at han selde myn Fader then Partz i Aagordh, oc thet vor myn Faders Peninge, Hr. Oluff forde (til) Hr. Knudh, som Breffuen ther om inneholle, nar then Tiidh kommer" (at fremlægge samme) (l. c. og fgl. Bibl. Saml. ved R. N.). S. A. gjør Arild Jensen, Landstingskriber i Skaane, med Flere bitterligt, at s. A. Løverdagen næst efter vor Herres Opfarelsedag (d: den 15 Mai) var for dem og flere gode Mænd, som Ting søgte, Fru Anne, Hr. Oluf Stigsens Esterlekerste i Vollerup, og berettede, at hun tilforn havde forsøgt et venligt Møde efter det andet for fælleds Benner med Tyge Brade om Arv og Skifte, som dem imellem er, — ham paa hans Hustrues Begne og hende paa hendes og hendes Børns Begne; — og ydermere berettede, at i hvert Møde var hun overbødig for deres fælleds Benner strax at ville udlægge og fuldgjøre ham i alle Maader efter vor Hæreste naadige Herres Dom og Landsloven; dog saa, at han og skulde fuldgjøre hende samme Dom, hvilket hun sagde, at han ei gjøre vilde for deres fælleds Benner. Særdeles var hun og idag overbødig at ville fuldgjøre ham efter vor naadige Herres Dom og Landsloven; og efterdi hun sagde sig saa ofte at have været overbødig ic., „mente hun, ath hun och hannes Born æy aff Rette ære pligtuge ath sydde thær over uthi Flædh och Fæligh met forte Tyge Bradæ och hans Høstru æffther thæn Dag. Ther fore upstodh forte Fru Anne och luddeligæ hær i Dagh hysdæ segh och syne Børn uth aff Flædh och Fæligh fran forte Tygæ Bradæ och hans Høstro, Fru Magdalena, som hun sade segh gyort haffæ thil-

foren hær i Lund for vor kæreſte nadugæ Heræ och hans Nades Nædh, som tha thilſtædthæ vor" (l. c.; jfr. D. S. T. Pag. 206). 1509 kjendes Søſter Eline Andersdatter, Abbediſe i Maribo Kloſter, at hun har oppebaaret af velbyrdig Mand, Tyge Brade, 100 Mark, (ſom) Søſter Angenete Eriksdatters (en Datter af hans Søſter Margrethe og Erik Jøenſen eller Jverſen Urop) Provent, og 40 Mark, ſom han ſendte hende til ſammes Koſt. Dat. Maribo Kloſter Løvedagen næſt efter Guds Fegems Dag (den 9 Juni; af D. Saml. i Geh. Arch. ved R. N.). 1510 døde Tyge Brades førſte Frue, Magdalene Krognos. 1511 gjør Kong Hans vitterligt, at Tyge Brade nu til gode Nede har fornoiet (ham med) halvtredie hundrede, 30 og 4 Mark og har ſaa dermed flart afbetalt de 1320 Mark, ſom han „os“ ſtyldig var og vi hans Brev paa havde for det Gode, han kjøbte af os i Skane. Dat. Kjøb. Slot Tirsdagen næſt eſt. Søndagen Jubilate (o: 13 Mai; af kongl. Bibl. Saml. ved R. N.). 1512 gjør Agge Benſen ubi Banſtede vitterligt, at han Fuldmagt giver Tyge Brade paa Toſtrup ind at kræve og op at bære 24 lode Mark af Per Nielsen og Mogens Andersen og deres Medarvinger, ſom de ham ſtyldige ere for en Gaard, han kjøbte af deres Fader i Elbere (?), „og de ham ikke hjemle kunde,“ (og hvorfor) han kjendes at have oppebaaret „Fec og fuld Værd“ af Tyge Brade. Dat. Toſtrup feria 5ta ante Qvaſimodogeniti Sondag (o: 15 April; l. c.). S. N. Kong Hanses Brev til Tyge Brade, vor Mand og Tjenner: „Vor Gunſt ic. Vidt, at of er till Videndes vordet, at tu ſchaltt haſſue beſtattet en vor og Kronens Bonde i Glemingſtorp, ſom hedder Moens Jøenſen, oc tagit hans Goh fran hannom met Urette. Vethe vij teg och vele, at tu lader ſamme Bonde fange ſiit Goh igen oc bliſſue uplåget

de ufeidit, indtill svo lunge Sagen kommer i Rette oc dømes ther paa, som tilbør; och lad thet ingenlunde." Dat. Kjøb. Slot S. Margrethæ Dag (o: d. 13 eller 20 Juli; af D. Saml. i Geh. Arch. ved R. R.). 1513 blev han uden Tvivl gift med Sophie Rud, en Datter af Jørgen Rud til Vedby og Kirstine Rosenkrantz (Rud. S. 2 Pag. 9) ¹⁾. 1514 blev han maastee allerede Ridder ved Kong Chr. 2dens Kroning i Kjøb. (R. R.; jfr. 1523). S. A. gjøre Ridderne Tonne Parsberg og Oluf Jepsen vittterligt, at de idag have lovet og tilfagt og med dette Brev love og tilfige ærlig og velbyrdig Mand, ²⁾ Tyge Brade paa Tosstrup, fuldt at gjøre, hvad det Brev indeholder, som de Bisper og gode Mænd overbare i Kjøb. og udgave mellem Hr. Præbjørn Pødebust til Vosborg, Ridder, og Tyge Brade; og desligeste fuldt at gjøre de 3 Skrifter, som Begges fælleds Benner derpaa gjort have, og sammeledes den „Dybørellsæ," som Hr. Præbjørn er ham af Rette pligtig, og gjøre ham disse fornævnte Artikler Fyldest inden 6 Uger herefter. Dat. Haffnie vigilia apostoli Petri & Pauli (o: 28 Juni; af kongl. Bibl. Saml. ved R. R.). 1515 tilkjøber Knud Rud til Vedby ham nogle Gaarde i Vendsyssel og kalder ham i samme Brev saavel Svoger (fordi han var gift med hans Søster Sophie) som Herre (fordi han var Ridder) (see Rud. S. 1 Pag. 76; hvorimod denne, skjøndt ubist hvad Tid, tilkjødede Knud Rud

1) Og som maa have været af en andægtig Familie, siden ikke alene hendes Søster Elsebe var Nonne og siden Abbedisse i Mariager Kloster, ligesom hendes Broder Otto drog til det hellige Land, men hendes Broder Knud endogsaa (nemlig i Perioden fra 1517 til 21) vød Selgene til Fadder ved sine Vens Daab, hvorefter see Mere i min Rudernes Historie.

2) Da var han allsaa endnu ikke Ridder; men 1515 var han det.

2 Gaarde i Skjolde og Kladrundt; ibid. Pag. 123). 1516 eller 18 stifter han en Sjælcmesse i Isted Kloster for sig, sine 2 Fruer, sin Datter og sine Forældres Sjæle (Nud. S. 2 Pag. 9-10). Af 1516 har man ligeledes et interessant Document, der ikke alene viser, at Erik Ottesen Rosenkrantz virkelig har eiet Elved, men ogsaa, at Henrik Krummedige for en Tidlang af ovenmeldte Grund har tilegnet sig Arveret til samme. Det lyder nemlig som følger: „Der Scriffuer Eidsendis i dommers stedt gør alle vitttherligt met thette mit opne breff, aar effther gudß byrd m dxv i die omnium sanctorum fore meg oc mange dannemend flere paa synbo landhyting wor stickett erlig oc welbyrdig mand her henric krummedyge rydder oc bød seg i rette emod her pbns (v: Hr. Præbjorn Pödebusß, som havde været gift med Hr. Erik Ottesen Rosenkrantzes Datter Bibeke) bud paa then vdeskning, som samme her pbns bud hæffde giordt paa her pbns vegne paa en systerdell vdi „ellwid“ ic. Tha fram giæ forte her pbns bud met en scriffuelfse vnder dommerens Indztyglæ oc sagde hand hæffde vdeskedt tiill herrihting oc samme scriffuelfse saa indeholt ic. Tha i rette sette forte her henric krumedyge, om hannom eydis tingrvitne eller forsylling yttermere, me (v: medens) hand ey hæffde tingrvitne aff herrihting, oc om hannom eydis met rette at swore hannom her vden thet wore loglig forfuld. Tha oppaa sagdis saa fore rette, at forte her pbns bud kand ey her yttermere forsylling fangge paa forte eskning, før hand fangger tingrvitne aff herrihting, at hand hæffuer thet ther loglig forfuld, som ved bør, oc ey her henric Krumedyge eller sine met arffuinge bør her at swore tiil forte vdeskning, før thet er loglig forfuld tiil herrihting oc tingrvitne ther oppaa. Thet vittner ieg met mit Ingztyglæ, datum ut supra“ (af topogr. Saml. i Geh.

Arch. ved R. N.). 1517 i Dec. er Hr. Tyge Brahes Son Otte ifølge hans Gravskrift (see infra) født. 1520 tilfaldt uden Tvivl foruden mere Gods saavel i Sjælland som Jylland ogsaa Elvedgaard i Fyen hans Frue, Sophie Rub¹⁾; og stod den da tilligemed sine 2 Vandmøller for 10 Orth. Korn (eller omtrent 30 Tdr. Hartfort) og eiede derhos 3 Gaarde i Bierne (Rub. 2 Pag. 10-11). Imidlertid havde hun dog stedse, saalænge hendes første Mand levede, sit Ophold paa hans Fædrenegaard Løstrup, og derfra tilskrev hun uden Tvivl s. N. sin Søster Anne, Hr. Henrik Krummediges Frue (Rub. 2 Pag. 11-13), og havde da, som det synes, allerede 7 Børn (af hvilke hun nævner Helvig, Kirstine, Elsebe, Marine, Axel og Jørgen, men forbigaaer Otte, sfr. 1517) og var frugtfuld med det 8de. S. N. fik Hr. Thyge Brahe Kongens Recognition paa 1000 Mark danske Penninge, som han hans Naade nu laant haver kjerligen til hans Naades Behov og Nytte, at betale om 2 eller 3 Aar ham eller hans rette Arvinger. Dat. Kjøb. Lisdagen n. est. qvasimodogeniti Søndagh (R. Saml. 2 Pag. 173). 1521 tilskriver hans Frue atter fra Løstrup sin Søster Anne (Rub. 2 Pag. 13), og da havde hun faaet sit 8de Barn, nemlig

1) Nemlig paa Grund af det strax efter hendes Bredes Død foretagne Løstestifte, hvorimod det egentlige Skifte stod paa i en lang Række af Aar (Rub. 1 Pag. 82-83); og derfor er det formodentlig ogsaa, at først hendes anden Mand 1528 skriver sig til Elvid (2 Pag. 15), ligesom hun selv 1529 til Olvedy (Pag. 17) og 1532 til Elvid (Pag. 19), ligesom hun ogsaa i sin Gravskrift af hendes anden Mand kaldes Sophie Rub „til Elvid“ (Pag. 26), fordi det var med hende, han havde faaet denne Gaard, da hun allerede i sin første Mandts Levetid (altsaa før 1523) havde faaet den i Søbstedestifte (ifølge Demmen af 1555).

Veer. 1522 tilskriver Hr. Tyge Brade sin Svoger, Hr. Henrik
 Krummedige, forat kræve ham 100 Mark (l. e. Pag. 13-14).
 1523 i Marts blev hans sidste sø: 9de Barn født, ligesom han og=
 saa s. A. i Juli skulde være bleven Rigsraad. S. A. og s.
 M. fik han (i N. D. Mag. 6 Pag. 283 Nota 7 staaer ved
 en Trykfeil Hr. Tyge Krabbe) og hans Frue Panteforleh=
 ning paa Livstid paa Isolte Lehn (i Halland), dat. **Lundis**
die Marie Magdalene (s: den 22 Juli; ifølge Reg. o.
 al. L. Nr. 3; men i Reg. o. al. L. Nr. 4 er det dat. **Lund**
S. Praxedis virginis Dag s: den 21 Juli), saaledes ly=
 dende: „Fred. 1ste ic. gjør bitterligt, at Hr. Tyge Brade,
 Ridder, vor Mand og Raad, har for os beviist, at Kong
 Christjern har undt og forlehnet ham Solte (læs: Isolte)
 Lehn i Pant for 1000 Mark, som han Kong Christjern laant
 havde. Kongen under og tillader derfor, at han og hans
 Hustru, Fru Sophie Rudsatter, maae og skulle beholde forte=
 Lehn i Begges Livstid uaflost“ (R. N., jfr. 1528). Men al=
 lerede s. A. i Septemb. blev han dræbt i et Oprør i Malmø
 (Rub. 2 Pag. 14), hvorom man har følgende Brev fra Niels
 Hack til Christjern den Anden (i Ekdahls Chr. 2 arch.
Handl. röränd. S. Norby 2 Pag. 537 ved R. N.):
 „Kæresthe nodighe Herre! værdis ædherß Nades Höymecttiig=
 hed adh vidhe, (at) vor Ifroæ affthen nativitatis drog Rid=
 dherßkæbed her i Landet ffor Malmøæss By met toress Key=
 setøy, then stærdesthe Mactth the affstæd komme kundhe, och
 sættthe toress Skotth, en halff Slange, vo Kessbiærgh och
 skodhe try Skudh her indh i Byæn; Hr. Tyge Brade, Hr.
 Arsell (Brade) och Hr. Holger Greærsson wore Hoffvæsniæn
 ffor samme Ifolk; Hr. Jakob Trolle fforde toress Ifænnær.
 (Da) drog ædherß Nades Landzknectthe och Borgere ud i
 Skormosse (s: Skfermydsel) modh dem, (og) bleff Hr. Tyge

Brade flagen och Soffrin Truædson met mere Folk." (Denne Angivelse af Hr. T. Brades Dødsdag, nemlig den 7 Sept., som formodentlig er den rigtige, afviger altsaa fra Hvitefeldts Pag. 1255, som har den 4 Sept. Forresten afgiver denne hans Dødsdag et Bidrag til Tidsbestemmelsen for Udfærdiggelsen af Registret over de danske Slotte ic. i N. D. Mag. 6 Pag. 270 sq., hvori det ogsaa Pag. 283 hedder, at han foruden 3solte Lehn tillige havde Sæby ved Landskrone i Forlehnning). Indskriften paa Liggstenen over ham og hans første Hustru (som Begge ere afbildede paa samme) i Tostrup Kirke i Skaane lyder (ifølge Abildgaards Tegning ved R. R.) som følger: *Sub isto lapide iacet nobilis vir Tycho Bragde & eius dilecta contoralis, D^{na} Magdalena, filia Olavi Stigoti militis, qve obiit An. dni M. D. X.* (I. Indskrift findes ligeledes i Nidelstrøms Diss. sub præsidio S. Bring de villa nobili Tåsterup Pag. 12; ligesom Hr. Tyge Brahe ogsaa ibid. Pag. 19-20 anføres som Gaardens Eier (R. R.); og man seer derhos af Indskriften selv, at den er sat strax efter bemeldte hans Frues Død og endnu forinden han selv (1514) blev Ridder. 1524 fik Fru Sophie, Hr. Tyge Brades, Brev paa at beholde 3solte Lehn for et brugeligt Pant efter det Brevs Lydelse, Hr. T. Brade, hendes Husbonde, derpaa havde, uaflost i hendes Livstid (Nud. 2 Pag. 14). Uden Tvivl f. A., i det Mindste et af de første Aar efter Hr. T. Brades Død, og medens hun endnu sad Enke, skriver Fru Sophie Nudsbatter et Brev til Hr. Henrik Krummedige, „sijn kere Bolle“ (3: Svoger), dat. Tostrup S. Vellatis Dag (3: 8 Novb., men uden Aarstal), at der f. A. S. Karine Dag (3: 25 Novb.) skulde holdes Skifte paa Tostrup efter hendes afdøde Mand (Nud. 2 Pag. 14-15). 1526 var hun Gædder til Mikkel

Rud (ibid. Pag. 15). Nogle Aar efter Hr. Tyge Brahes Død, og i det Mindste før 1528, giftede bemeldte hans Enke, Fru Sophie Rud, sig atter med Erik Madsen (Bølle) til Durebygaard (l. c. Pag. 15), som var en Søn af Hr. Mads Eriksen, danst Rigsraad, og Birgitte Daa, hvilken Sidste igjen var en Datter af Hr. Claus Daa og Dorethe Herlogsdatter (Datter af Herlog Nielsen i Englerup i Ringsted Herred), som ved sit tidligere Egtekab med Hr. Niels Skave var Moder til den Niels Skave, der blev Bisp i Roskilde. Birgitte Daa havde først været gift med Claus Neb, der 1479 til 90 var Høvedsmand paa Højstrup i Stevns Herred og, — efterat hans Hustrues (Halv-) Broder, Niels Skave, var bleven Bisp i Roskilde, — fra 1489 og uden Tvivl til sin Død var Høvedsmand paa Hjortholm. Han levede endnu i Maf 1491, men var død 1493; thi da var Birgitte Daa Enke; men 1495 var hun allerede gift med Mads Eriksen (som da har hængt sit Sigil for Biskop Niels Skaves Stiftelse af 3 Febr. s. A.). Ved denne Tid omtrent maa vel altsaa Mads Eriksens Søn, Erik Madsen (Bølle), være født; thi 1505 gjør Johan, Biskop i Roskilde, bitterligt, at han under og i Leie lader Mads Eriksen, hans Hustru, Fru Birgitte, og „hans Søn, Erik Madsen,“ bore og Kirkens Lehn og Gods, som ere Tureby og Tureby Lehn, Sponager med Mølle der sammesteds, Egeby, Vindegaard, Skulkerup, Bemmedorp og Lundsgaard, at have, nyde og udi Leie beholde, saalænge de leve, den Ene efter den Anden (Reg. v. al. L. ved R. N.). 1527 fuldmægtiggjør Henrik Bisted, Rannik i Lund, fra Malmø den 4 August Hr. Henrik Krummedige (Sophie Ruds Svoger) at indkræve og opbære af velbyrdig Svend, Erik Madsen, 40 Mk. Venninge for 2 Heste, han kjøbte og

borgebe af ham; og om Hr. Henrik fanger Pøengene, da skal han give ham (E. Madsen) Dvittants og Marsfagebrev (d: Sagløshedsbeviis) derpaa. Og de Bekjendelsesbreve, Henrik Bisted har af Erik Madsen paa Pøengene, skulle, naar Hr. Henrik Krummedige ham (nemlig H. B.) dem fornoieendes vorder, være magtløse og aldrig komme Erik Madsen under Dine i nogen Maade (af Klev. Saml. ved R. R.). 1528 var han blandt de Adelsmænd, der udfrebes at møde med deres Svende Marie Magdalene Dag, og kaldes ved denne Leilighed Erik Bangen til Ellevidt (Hv. Pag. 1311; Aug. 1, 2, 68); hvoraf vi saaledes lære, at han ikke alene da var gift med Sophie Rud, med hvem han først fik Elved, men hvilket tillige turde være et Beviis paa den Forlegenhed, hvori Fred 1ste satte Adelen ved 1526 at befale den at føre faste Tilnavne, da dette hans der anbragte Tilnavn formodentlig hidrørte fra, at han vilde opfalde sig efter sit Vaaben og i den Anledning først kaldte sig Bove, men siden Bølge; hvilket Sidste endnu i s. A. maa have været Tilfældet; thi s. A. den 15 Juli gjør Fred. 1ste bitterligt, at han under og tillader, at Erik Bolle og hans Hustru, Sophie Rudsatter, maae og skulle have, nyde, bruge og beholde Tsholte (nu Hishult) Lehn udi Halland frit og qvit med al kongl. Rente og Rettighed for et frit, brugeligt Pant, uaflost udi begge deres Livstid for det 1000 Mk. danske, som de Breve udvise, forte Fru Sophie haver, at hun derpaa tilforn haver udgivet (af Reg. o. al. Lande ved R. R., med den Bemærkning, at i samme Reg. Nr. 4, hvor Brevet fuldstændigt er indført, staaer urigtigen Soltthe istedetfor Tsholte, og Halland er rettet til Sjælland, ligesom Erik Bolle er rettet til Hr. Tyge Brade. Disse Urigtigheder ere ogsaa optagne i Jon Mortensens Afskrift af Brevet blandt de Klevens. Saml. I Reg. o. al.

E. No. 3, hvor Indholdet af dette „Livsbrev“ er indført, staaer derimod rettelig Isholte *ic.*, jfr. 1523). Da dette Pantebrevs Fornyelse, som hidrørte fra Sophie Ruds første Mand, Hr. Tyge Brahe (see 1523), nu først er udstedt 1528 og derhos tillige udvidet til hendes anden Mand, Erik Bølle; saa tør man maassée deraf tillige slutte, at de ogsaa først i f. A. ere blevne gifte med hinanden, da de ellers formodentlig allerede tidligere havde ansøgt om samme. S. A. forpligter E. Bølle sig til at møde paa Skiftet efter sin Frues Forældre og Brødre (Rud. 2 Pag. 15), og da skulde man altsaa troe, at det først var blevet afgjort, at han skulde have Elved til sin Part; men dette Skifte blev hverken afgjort 1528 eller 29 eller 30 (Rud. 1 Pag. 83), og altsaa var det heller ikke paa Grund af dette endelige Skifte, men paa Grund af det foreløbige Løffeskifte, at Sophie Rud allerede 1520 siges at have arvet og hendes anden Mand 1528 siges at have besiddet Elved. Imidlertid er det vist nok, at hun først i sin anden Mand's Tid synes at have taget sit Ophold paa denne Gaard; thi i Jan. eller Juni Maaned (og, som det synes, 1529) tilskrev hun sin Søster Anne et Brev, dat. Olvedh, hvori hun omtaler 2 nye Børn, hun siden sidst havde faaet, nemlig Anna og Magdalene (hvorimod hun hverken denne eller første Gang omtaler Otte). Da nu disse Børn vist ogsaa maa være T. Brahes (hvilket ogsaa Hofman antager), saa maa hun formodentlig 1523 eller sidste Gang have faaet Tvillinger og altsaa ialt med sin første Mand have haft 10 Børn (hvoraf Hofm. dog kun nævner de 7, men derimod anfører en Michel, som i intet af hendes Breve omtales). S. A. (1529) erfarer man af et Brev fra hendes Søster Anne, at hun da redede til Barsel ved sin nye Mand og ventede til Kyndelmisec 1530 at gjøre Barsel (Rud. 2

Pag. 17). S. A. den 21 Mai gjør Fred. 1ste bitterligt, at han under og forlehner Erik Boller med de 12 bore og Kronens Gaarde i Skoubyherred (og BeslingeBy, see 1563), som Fru Mette (Skinkel), Hr. Tjellose (o: den Nugaardske Lehnsmands, Hr. Tjellose Ericksens) Esterleverste, sidst af os i Forlehning havde, at have, nyde, bruge og beholde uden al kongelig Lyng og Afgift udi sin Livstid (af Orig. i Geh. Arch.; Vosf. Reg. og Reg. o. al. L. ved R. N.; jfr. Aug. 1, 2, 68). S. A. hedder det, at Hr. Tyge Brahes Arvinger havde ladet berette for Kongen, at de havde 3 Gaarde i Skaane i Gjersherred i Pant af Niels Brades for 300 Mk. danske Penninge; og efterdi nu Niels Brades Gods var Kongen tilfaldet og tildeemt, da har Kongen undt og tilladt, at de maae og skulle have, nyde, bruge og beholde forte 3 Gaarde for en fri Eiendom. Dat. Kjøb. Slot seria 31a post Erasmi (o: 8 Junij; af Reg. o. al. L. ved R. N.). 1530 fik Erik Bølles Frue, Sophie Rud, sin ovenomtalte Datter (Rud. 2 Pag. 18; hun havde nemlig ved E. Bolle 2 Døttre: Berette, som blev gift med Christof Gise, og Kirsten, som blev gift med Jesper Krasse). 1531 faaer Erik Bolle sin 1529 omtalte Forlehning i Pant; thi s. A. d. 3 April gjør Fred. 1 bitterligt og kjendes af ret, bitterlig Gjeld skyldig at være Erik Boller til Gluudt 22 rhinske Gylde i Guld, 28 Jacobsdalere og halvandet hundrede Mark i danske Hvider, som han os laant haver; for hvilken Sum Guld og Penninge Kongen pantsætter ham og hans Arvinger 12 bore og Kronens Gaarde, liggende i Skoubyherred, som han selv i Bære og Forlehning haver (af Orig. i Geh. Arch.; Vosf. Reg. og Reg. o. al. L. ved R. N.; jfr. Aug. 1, 2, 71. 3 Reg. o. al. L. nævnes forresten hans Herregaard ikke, og der staaer Jochimsdalere istedetfor Jacobsdalere). S. A. den 11 Novb.

gjør Fred. 1 bitterligt, at han under og tillader, at Erik Boller maa og skal have, nyde, bruge og beholde bort og Kronens Birk, Nagelski Birk, i Laaland liggende, med al kongl. Rente efter de Forlehnings- og Pantebrevs Lydelse, som hans Fader, Hr. Mads Boller, haver paa forte Birk, af os uaflost i sin Livstid (Reg. o. al. L. ved R. R.). 1532 hans Frues Brev til hendes Søster, Anne Rud; fra Elvild, som den Tid var under Bygning, og hans Brev til den Samme (see Rud. 2 Pag. 18-19). S. A. kaldes han Eryk Byller til Skovbyh (Aug. 1, 2, 72) og var da tilstede paa Tinget i Skovbyherred. - 1534 skriver Sophie Rud et Brev til sin Søsterdatter, Fru Sophie Krummedige (gift med Este Bilde), fra Tersløse d. 1 Nov. (Rud. 2 Pag. 18-19), hvori hun beretter hende, at hun er meget syg, og beder hende, „at Du vilde tage Anne (hendes Datter, Anne Brahe, som siden blev gift med Herluf Schaffve til Eskildstrup) til Dyg, om vor Herre vil kalle meg, och sye henne siith beste (d: raade hende paa hendes Bedste), som ieg har ingen Tvil paa; oc Du vilth see de anne (d: andre) til ded beste, som ieg troer Dyg til.“ S. A. Ditto fra Ditto i Decemb. (Rud. 2 Pag. 20), hvori hun takker hende for hendes Besøg og tilmelder hende sin nogenlunde Restitution af den oberstaæde Sygdom. 1535 blev Erik Bølle af de Grevelige tagen til Fange og i Jan. 1536 med de andre Fanger sendt som Gidsel til Meklenborg (jfr. Greves. Pag. 21, 79, 118; Aug. 1, 2, 79). Hvitfeldt siger nemlig Pag. 1428 Eiler Eriksen Bølle til Rækkebølle, men Pag. 1469 Mads B. og Pag. 1494 Mathis Boller; Sandvig siger (i Krags Chr. 3.) Erik Eriksen B. til Rækkebølle og Eiler B. til Hvidkilde; men Langebeck, der synes at have haft et Document for Die, siger baade Mathis og Erik, altsaa Fader og Søn; men Erik boede ikke

paa Kaffebole, men paa Elved; og nu have vi desuden derom et uforkasteligt Vidne, da Erik Bøllers Frue, Sophie Rud, 1536 skriver til sin ovenomtalte Søsterdatter, Eske Bilde's Frue, Sophie Krummedige, fra Roskilde Guds Legems Dag (o: 15 Juni): „Kære Sophye! saa moø tu viide, att mijn kære Hoffbonne och hans Fadher de bleffue fangen III Uger for Jul (1535); och haffuer ieg icke sett tennum syen (o: siden), och erre te nu forsentt tiil Tysland mett the andhre gode Mend; saa kantt tu vel tencke, hvad Gledē ieg haffuer hatt i teße II Dr“ (o: Ar, neml. 1535 og 36; see Rud. 2 Pag. 21). Efter Hjemkomsten fra Mekslenborg maatte han desaarfsag ogsaa i October 1536 med de andre Gidsler udsteede sin Trostabsrevers til Kong Chr. 3 (D. Mag. 3 Pag. 87). 1537 skriver han til Hr. Eske Bilde (til Svanholm, som havde hans Kones Søsterdatter, Sophie Krummedige) et Brev, dat. Tersløse d. 28de Aug., hvori det hedder: „Kære Hr. Eske! som Eder fortender (o: erindrer), I vore eijn god Mijnd (o: Mynde) begerijndes aff mig i Koffuenhaffn, dha sender ieg Eder eijn, then beste, jeg hafuer, saa sandt helpæ mig Gudh! hand hijder Snap, och steßæ skall eyn (o: En) heffen (o: hidse den), dha gør hand Skell. Jeg drack paaen (o: paa den), att mett Hoffett verttæ (o: værtebe), for ieg seck ham; giffuer ham Brodhy thene Vijntter; thet er eyn ung Mijnd, II Dr gamell, nar Jull komer“ (Alev. Saml. ved R. R.). 1538 nævnes han (R. Ros. D. 2 Pag. 79), nemlig Erik Møgen, som overbærende paa Rettertinget i Odense. S. N. tilskrev han den foromtalte Hr. Eske Bilde et Brev, dat. Tersløse d. 27 Nov., af følgende Indhold: „Kere Her Eske! giffuer ieg Eter venligen tillkende, ath nu ij Søndags kom ieg hidt tiil Landeth fraa Fyen och haffuer nu vereth der y III Uger och forbydt (o:

gjort altfor store Bud), atz ieg kunde fange Ende paa thedt Godz, som Joren Rudt (hans Svigerfader) udtfattede, hues Siell Gudt nade. Item ieg fect Dom paa begeh vore vegne och fect strax begeh vore Andparth ij same Godz meth Loden, som ieg sender Eter en Kopi aff Breuith, hues ieg handeleth pa beges vore Vegne meth Knudt Ebesen. Item stød (o: forstød eller caeserede) handt megz dy haltrijdesens tyffue Gl., I sende megz, huer en, som Anders Emerssen och Hermendt Wolle y Dnsse ouerberendes vor; hand mente, hand ville forraestet vß der meth; iegh santh dog Rudt paa begeh vore Vegne. Item sa haffuer ieg Eters Guldt hof meg, tell meg stedez eth vest Budt till Eder; saa skulle I saa tedt Bress meth paa thend Gardt y Menge. — Item screff Her Oleff Rosenfrank och Her Knudt Rudt (hans Svoger) megz till, atz ville ladeth opstaae (o: opsætte) meth thet (ovenomskrevne) Godz till Posten; och (o: men) ieg hade fongeth Godset paa begeh vore Vegne, ter ieg sic dereß Bress pa Korssoer nu ij Søndages, ieg kom offuer (til Sjælland). — Kere Her Este! som I hode meg till y sistens (o: sidst vi vare samlede) om en godt Mønde, da sender ieg Eter en rødt Mønde, heder Nemoy, Gudt helpe mig, sa santh ted er tend beste, ieg haffuer! hand skall vell frij sin Loffue=rengz (o: fortjene sin Lønke); men en Karll skall stedse hidssen (o: hidse den) och holde affen (o: af den); hand er kressen. — Item sender ieg Eters kere Hofffrue en godt Hare=Mønde och er niß bebedst (o: næstbedste? eller maaste snarere: nys indøbet eller afrettet og dreseret, hvilket paa Tydsk hedder: behepen) aff thend beste Hundarth (o: Hundart), y Fyn liger; hundz heder Kesserinde. Och sender ieg Ether eth Par Vencker meth Mønderne, atz the skulle icke lade Mønderne løbe fraa tem paa Vegne. VILLE dy icke vere effter Eters Sindt, da velle

ieg giffue Eter Koreth (o: Balget), under huicken (o: hylken) Zi ville haffue aff dy, ieg haffuer, nor vij findes. — Kere Her Efte! gruer meg fore, ath mijn Soffie (o: hans Kone, som da maa have været i Besog hos Efte Wilde), er sa lenge (borte). Om hende skaer (o: skader) nogeth, da er min krl. (o: kjærlige) Bon till Eter och gode Troo, ath ieg daa maa faa Eters Budh snarligen ter om, och huor tedt gor meth Eters kere Høfstru ogsa. Vor Herre befferemme dem beide vell"! (af Klev. Saml. ved R. N.; jfr. Rud. 2 Pag. 23). Kort efter maa hans Frue imidlertid være kommen tilbage; thi s. A. (1538) tilskrev hun Hr. Efte Wilde til Balden, „min kiere Broder,“ et Brev, dat. Noeskilde Loverd. n. est. S. Lucie Dag (o: den 14 Decb.), hvori hun takker ham „besijnderlig for J (o: han og hans Hustru) for saa vel (o: omgiffes saa vel) meth meg, nu ieg var høf Din kiere Høfstru,“ — og beder ham om snart at begibe sig hjem til sin Hustru, „di hun er mögit skrovelig oc tager sig stor Gremelse til, oc frøcter saare for hiniis Lif“ (af Klev. S. ved R. N.; jfr. Rud. 2 Pag. 23). 1539 blev han forlehnet med Lurebyholm i Sjælland, som hans (maaſkee s. A. afdøde) Fader, Mads Wølle, før i Forlehnning havde (Atl. 3 Pag. 132, jfr. 1505). S. A. den 16 Novb. fik han (Erik Madsen) nemlig Følgebrev til Lurebygaard og Lehn, til Spanager Lehn og alle de Kirketjenere, som Hr. Mads Wølle sidst ubi Være havde (Reg. v. al. L. ved. R. N.). 1540 nævnes han (Erik Byllinger) som tilstedebærende paa Retterting i Kjøb. (R. Ros. D. 2 Pag. V) og ligeledes s. A. som Erik Magenn, (l. c. Pag. 128). S. A. aflægger hans Frue Vidnesbyrd (Rud. 2 Pag. 24) i Skilsmisfesagen mellem Birgitte Wiøe og Jesper Daa. 1541 nævnes Erik Wøller til Tersløø som den nederste eller yngste Rigsraad

(Schl. S. 2, 2, 167) ¹⁾. 1544 indgik han (Erik Madsen paa Elved) et Mageskifte med Degnen i Haarslef paa et Byggested i denne By mod en Jord Norden for Benezød (Aug. 1, 2 Pag. 92-93). 1547 nævnes han (Erik Bylljer) som Rigsraad (R. Hof. D. 1 Pag. 107, 310), 1551 ligeledes (E. Bylljer, l. c. Pag. 153 og Schl. S. 2, 2, 169). S. N. Erasmi Læti carmen gratulatorium in reditum C. 3 & florentissimum senatus regni conventum in urbem Hafniensem (jfr. Schl. l. c.), hvor Bersene til Erik Madsen Bolle begynde med disse Linier:

Et probitas miranda quidem commendat Ericum,
cui dat cognomen Bulla caduca viro;

og ende med følgende Stropher:

Hæc cantanda dedit clari cognomen Erici,
quod bullæ fragilis conditione nitet (R. R.).

En Derivation altsaa af hans Tilnavn, som om det hidrørte fra en bristefærdig Byld eller Boble, der vel neppe vil finde eller har fundet Bifald uden hos Digteren selv. 1555 døde hans Frue, Sophie Rud, paa Lureby (see 1539), blev begravet i Tersløse Kirke (Fr. 8 Pag. 285; Atl. 6 Pag. 175) og har efterladt en Slægtbog, hvorom see Mere Rud. 2 Pag. 26-27. S. N. blev Elvedgaard med omliggende Gods i Anledning af Moderens Død begge Erik Bolles Stedsønner, Jørgen og Otto Brahe, tilkendt (Aug. 1, 2, Pag. 119) paa Grund af følgende Dom: „Vor skickitt for oss paa vort Netherting oss Elffel. Jørgenn Brahe och Otthe

---

¹⁾ 1543 skriver hun fra Lureby til sin Broder, Knud Rud (Rud. 2 Pag. 24), om Arveskifte mellem ham, hende og Fr. Eske Bilde.

Brade (begge E. Volles Stedsønner), vore Mend och Thienere, paa thend enne (Side), och tiltallitt of Elffel. Chrestoffer Gøye och Jesper Krause (begge E. Volles Svigersønner), vore Mend och Thienere, och paa theris Høstrueris och theris Høstrueris Faders Begene, paa thend anden Side, for en Sedegaard, ligendes udi bort Land Fyenn, kallis Elffuitt, som thennom nu tiill Arff fallenn er effther theris salige Moder, Frue Sophie Rudsdatter; och berette Jørgenn och Otthe Brader, att thend Tiid theris Fader, Her Tygi Brade, sid same Gaard ij Sijskinde=Skifte met theris Moder, tha tog hand thendt for X Pund Kornn och icke dyrere; och mientte Jørgenn Brade och Otthe Brade, att thennum icke heller nu burde att tage samme Gaardtt mett synn Tillegelſe dyrere end X Pund Kornn. Sameledes satte Jørgen och Otthe Brader udi Rette, om thenom effter vor Necessis Lydelſe icke burde tiill Sedegaardenn att haſſue och beholle thet meſte omligendes Gody, ſaa vit ſom theris Lodtt kand taalle; och mientte, att the inthett nermiere omligendis Gody kunde ſaa end thett, ſom ij Landitt hoſ Gaardenn liger. Ther tiill ſuaritt Chrestoffer Gøye och Jesper Krause paa thieris Høstrueris och theris Høstrueris Faders Begene och mientte, att for^{me} Eluittgaardtt ſulle vere bedere met Skouff och Egen=dom endtt X Pund Kornn; och miente, att alliquell Gaardenn vor Jørgenn Brade och Otthe Brade tilfallenn ſom Brodre paa Suerdsidenn, att thennom dog alligenel burde att giore thennom Fylliſt for theris Syſter=Parther, the ther udi haſſue. Tilſligiſte miente och Chriſtoffer Gøye och Jesper Krause, att Jørgenn och Otthe Brade icke burde miere Gody tiill Gaardenn end Ugedagismendenne och huis Gody, ſom ther hoſ ij Sognit liger; och miente, att Jørgenn och Otthe Brade icke kunde holle ſig alltt thett Gody tiill, ſom

ther udi Landtitt liger, modt vor Reccße, menn miente, att Jørgenn och Otthe Brades Systere och burde theris Lodt och Partt att haffue udi thett synste Godz, huor thett falle kand, met Nette; mett mange flere Ordtt och Talle, thennom ther om emellom vor. Tha effther Tiltall, Gienfuar och Sagens Veglighedt sagde vij ther saa paa for Nette, att Jørgenn Brade och Otthe Brade vor for^{ne} Elffuittgaard att haffue och beholle; dog skall XII begis theris Sambfrender kome paa for^{ne} Gaardz Egendom indenn 6 Uger, och Jørgenn och Otthe Brade effter theris Sigelse skal giøre theris Syffinde Fyllst for theris Partt, baade udi Elffvitgaards Egendom och Bygning; och tisligeste vor Jørgenn och Otthe Brade thett neste omligendis Godz, omkring Elffvitt ligendis, saa vitt som theris Lodt kand strecke sig och Arffenn tiillrecker, att haffue och beholle tiill Elffuitt oc dog giøre theris Mettarffuinge Fyllist mett anditt Godz igenn aff same Arff, huer for sin Anpartt, effther vor Reccßis Lydelse. Dat. Haffniæ thend Mandag nest effther Sancti Michelsdag udj vor egen Neruerelse, neruerindes Dß Elfl. Johan Fris, vor Canseler, Hr. Otte Krumpen, vor och Nogens Marsk, Her Mogens Gyllensterne, Her Per Skram, Ritther, Byrge Trolle, Oluff Mund, Erich Krabe, Jørgen Lycki, Thage Thott, Claus Urne, Werner Passberig, Per Dre, Niels Lange och Holgert Rossenfranz, vore thro Mend och Raadtt" (af Alevens. Saml. ved R. R.). Dog — vi henvende os igjen til Erik Bøller, som ved denne Leilighed eller sin Kones Død ikke blot synes at have mistet Elved, men ogsaa Turebygaards og Spandagers Lehn; thi 1556 d. 5 Marts forlehner Kong Chr. 3 Peder Bilde til Svanholm, vor Mand og Raad, med Turebygaards og Spandagers Lehn, efterfom oß Elfl. Erik Bøller nu dertil (3: hidtil) i Børgø

haber (Reg. v. al. L. ved R. N.). 1559 forekommer han som Rigsraad i Schl. S. 2, 2, 171. 1561 gifter han sig (omtrent 60 Aar gammel) paany med Margrete Ugerup (Datter af Axel Urup og Ane Trolle), hvorom man har et Par interessante Breve. I den første Halvdeel af Aaret eller om Foraaret skriver nemlig hans ene Svigersøn, Christoffer Gise (gift med hans Datter, Berete Bolle), et Brev, dat. Aunsberg, men uden Dagens Angivelse, til Erik Bøller til Tersløse af følgende Indhold: „Kjære Fader! som Zi scrijffuer meg tijll, adt nougenn aff Eders Venner hauffver tyedt och offte raadt Eder tijll, adt I shuulle giiffte Eder och ycke sydde lengge (o: længere) ij sliiggenn (o: sliig en) Ellenndijgghedtt (o: Enfemandstandens Eenlighed); och nu Eders Venner paa thet nijuu (o: ny) hauffver raadt Eder ther tyll, och samme hauffver raadt Eder tyll Zomffruu Margrette Ugerup, och I ther forr er mijnn gode raadt begerrendes ther udij: Kjære Fader! saa kyenndde Gudtt, ther som ieg vyste adt raade Eder nougett ther udij, thet Eders Lucke och Belffartt kunde verre, thaa vjille ieg thett gycenne ghyrre, som ieg thes vell plychtyg er; saa kyennder ieg aldelys inthet tyll thenn gode Zomffruu och veedt ther for inthet andet adtt raade Eder ther udij, enn hves Eder (o) cgytt Synn (o: Sind) ghyffer seg; dy I vjld selffver best Eders egenn Leleijghed (o: Leilighed).“ Hvorhos han tillige omtaler, at hans (Christoffer Gises) Søster Helvig havde ladet give Erik Bolle Varsel for nogle Tingssvidner, som hun vilde tage til Børglumherreds Ting paa hvis Brugelse, hun haver haft i Wraasfelle, og at hun vel havde ladet tale Erik Bolle til om noget Gods, men hun kunde ikke miste det Gods, hun haver i Kramløse Lehn, hvilket hun, som det synes, har skullet give derfor. Derpaa indløb der endnu i

Midten af f. A. et Brev fra Erik Bøller til Christoffer Gise til Gunderslef, dat. Tersløse d. 22 Juni, hvori det hedder, at da han agter i den hellige Trefoldigheds Navn at gjøre sit Bryllup i Rjøge den Søndag næst efter **S. Bartholomæi Dag** (d: 31 Aug.) med Jomfru Margrethe Ugerup, „*faa er minn venlige Bønn thill Eddir, att J vülle haaffue den Umage oc møde meg udj Rjøghe om Fredaginn thillfornn oc fiølle meg om Løffuerdagin udtt modtt minn Brudtt, och siden gjørre Eder glade mett meg oc met flerre goude Benner, som meg forhobbis paa samme Thiidt forsammelindis vordittr.*“ Og endelig et Brev fra ham til hans Datter, Fru Birrette, Christopher Gises, af samme Datum og af samme Indhold (Klev. Saml. ved R. R.). 1562 var han endnu Rigsraad (Atl. 6 Pag. 173), men døde f. A. paa Tersløsegaard, som han ligeledes eiede (F. 8 Pag. 285; Atl. 6 Pag. 175). Indskriften paa hans og Frues Liigsteen i Tersløse Kirke, paa hvilken han staaer afbildet harniskklædt og hun i en vid Raabe, Begge omgibne af deres Ahnebaabner, er saaledes lydende: „*Her liger begraffuen erlig velbyrdig Mand Erik Boller af Dreby y Voland, som døde Arvd efter Gdz Byrd MDLXII paa Tersløsegaard; med hans kere Husfru erlig velbyrdig Qvinde, Hfru Soffie Nudsdatte, som døde paa Thureby første Hfredag ad Nath y Faste Anno Dni MDLV*“ (af Abildg. Teg. ved R. R.). Ud. Lex. 1 Pag. 63 og Atl. 6 Pag. 204 sige derimod, at han først † 1563, som „*Slægtens sidste Mand.*“ Dette Sidste er nu rigtigt nok, men det Første aldeles urigtigt; thi allerede 1562 den 4 Juni fik Hack Alfstand (Kongens Hoffinder) Følgebrev til Kongens og Kronens Bønder og Tjenerne i Isolte Lehn, som Erik Boller sidst udi Bære havde (Reg. o. al. L. ved R. R.); og først i Dec. (Tiredagen efter 30 Novb.)

f. A. indstævneede sal. Erik Bøller til Tersløses Efterleverste, Fru Margrete Ugerup, Christoffer Gise til Gundersleholm og Jesper Krasse til Basnæs (altsaa begge Erik Bølles Svi-gerpersoner, den Første gift med Berette ¹⁾) og den Anden gift med Kirsten Bølle) ²⁾ for Fæstensgave og Morgengave, som sal. E. Bølle gav hende, desligest for 1000 Gylben, som han ogsaa havde givet hende til Fæstensgave og Morgengave, som hans Brev lød paa, og anden hendes Brudestat, som de vilde have til Skifte og Jeffnit (3: Deling), som anden Løssøre. Hvorover Dommen faldt, at hun burde have sin Fæstensgave forlods; men hvad de 1000 Gylben angaaer, da bør de med andet Løssøre at stiftes mellem hende og hans Arvinger (R. Hof. D. 1 Pag. 310 sq.).

Sophie Ruds Søner med hendes første Mand og altsaa E. Bølles Stedsonner, Jørgen og Otto Brahe, besabde imidlertid, som sagt, allerede Elved fra Moderens Død eller fra 1555. Den første af disse Brødres Leynet, som Lehnsmænd paa Rugaard, har jeg allerede beskrevet i Rug. 1, 2, Pag. 100-103, hvoraf jeg her blot vil meddele et, dog med et Par Tillæg forøget, Udtog: 1520 omtales han som Barn; fra 1535 havde han i 7 Aar, altsaa til 1542, Tranekjær i Forlehning; c. 1542 skulde han og hans Broder Otte have tvunget en Nonne til at blive Dannequinde; 1547 var han allerede gift med Peder Dres Søster Inger (Nyg. Pag. 65). 1548 ledsagede han Pr. Anna til Saren; 1549 fik han Odense i Forlehning. S. A. var han paa Retterting (Nyg. Pag. 70). 1550 blev hans Lehn formindsket. 1551 klage de Rugaards Bønder over hans Lehnforvaltning. S. A. har han en Sag med Sophie, Jacob Hardenbergs (R. N.

1) Som ved denne Leilighed arvede Durebygd.

2) Som formodentlig ved denne Leilighed arvede Tersløse.

D. 1 Pag. 138), og med Aune, Hr. Johan Urnes (Pag. 142, 156). 1552 er han endnu Lehnsmænd i Odense, men bliver da Lehnsmænd paa Bordingborg, og som saadan affiger han en Dom (R. N. D. 1 Pag. 223). S. A. tog han sin berømte Brodersøn, Tyge Brahe, til sig som 3-aarigt Barn og holdt ham til Studeringer. 1553 fik han Obitt, for Odense Lehn. 1554 betænker Biskop Ove Bilbe ham og hans Frue i sit Testament. 1555 tilkjendes Elvedgaard ham og hans Broder Otte. S. A. befales han med Flere at overbære en Markeskjelsforretning (Nyg. Pag. 87). 1557 er han Embedsmænd paa Nykjøbing (Nyg. Pag. 101). 1558 bliver han stævnet af en Bonde og taber sin Sag (R. N. D. 2 Pag. 218). S. A. tilhyde han og Flere af Familien at svare for Peder Dre (Nyg. Pag. 131-34); men deres Fuldmagt bliver forkastet (Pag. 134-36, 137-41). 1559 ansøger han med Peder Dres andre Svogre og hans Broder atter Kong Fred. 2den om samme Sag (Pag. 158-59), hvilket havde til Følge, at Ridemændene fik Ordre at udlægge P. Dres Sødskende alt det Gods, de kunde bevise dem at tilhøre (Pag. 159-60). 1560 holdt han og hans Medarvinger Loffeskifte i Odense efter sal. Johan Dre til Torsø (Pag. 175). 1563 var han endnu Lehnsmænd paa Nykjøbing. 1564 var han som Viceadmiral under Herluf Trolle i Sobataille, men blev syg og maatte forlade Flaaden og døde 1565, fordi han vilde hjælpe Kong Fred. 2den op af Vandet under Amagerbro; hvorved dog maa bemærkes, at i Morten Pedersens (Forfatteren til Skriftet om Absalons og Esbern Snares Herkomst) Antegnelser i et Ex. af P. Eheri Calendarium (Nr. 927, 4to i den N. Kongl. Saml.) findes blandt Mere under 21 Juni: Anno 1565 Georgius Brade, regis consiliarius, Haphniæ extinctus est,

postquam e navi „bene potus“ decidisset, unde & extractus est et post aliquot dies mortuus (R. N.); en Angivelse af Grunden til hans Død, der særdeles afviger fra A. S. Vedels, idet denne siger, at han omkom ved at redde Kong Fred. 2den fra at drukne, og derhos kalder ham *virum pietate & humanitate eximia & totius rei militaris scientia nulli nostrorum nobilium secundum* (D. Mag. 2 Pag. 175-76). Bene potus var imidlertid (som end saa skulde have været) mere Hoffets og Tidsalderens end den enkelte Hofmands eller Adelsmands Feil. Hans Enke, Jnger Dre, der 1573 eller 1577 blev Hofmesterinde hos Dr. Sophie og var det i 12 Aar (Nyg. Pag. 31; D. Mag. 2 Pag. 172), omtales 1568 (R. Pag. 373), 1569 (Pag. 227, 386), 1573 (R. Pag. 32; D. Mag. 2 Pag. 278-79), 1576 (R. Pag. 346), 1577 (Pag. 31, 356, 390, 391, 394), 1578 (Pag. 392, 398, 400, 404, 405 sq., 413, 417), 1580 (Pag. 320, 414 sq.; F. 9 Pag. 116), 1582 (Pag. 417, 419, 420), 1585 (Pag. 32), 1590 (Pag. 38), 1591 (Pag. 312) og døde 1591 (S. Tidsfr. 3 Pag. 40) eller 1592 (R. Pag. 32). Om hendes store Rigdom see R. Pag. 32; D. Mag. 2 Pag. 278.

Hvad derimod den anden af disse Brødre eller Otte Thygesen Brahe til Knudstrup og vor berømte Tyge Brahes Fader er angaaende, da var han født 1517 (see Liigskrift). I sine yngre Aar og omtrent 1542 (thi Hr. Ove Lunge + 1540 og hans Enke, Fru Anne Friis, + 1542) tvang han og hans Broder Tørgen en Nonne til at gifte sig, hvorom det i Fru Sophie Ruds Slægtetog hedder: „Hr. Ove Lunge havde med sin første Fru 2 Døttre, som kom i Kloster; men siden kom den ene ud igjen, som hed Karine, og fik Palli Persen, idet (hendes Slægtninge) Tørgen

Brade og Otte Brade raadte hende (Holger Parsbergs Slægtetog siger: nødte hende) til „at blive Danneqvinde.“ (Den Anden, som hed Anna, fik derimod som Nonne et Barn ved Bisp Joachim Nonnov i Roskilde, jfr. N. Orion 1 Pag. 311, som kalder den Førstes Mand „Peder Pedersen i Norge“ og siger, at hun 1571 var hans Enke). 1544 giftede Otte Brahe sig med Beate Clausdatter Bilde (see hans Gravskrift). 1546 gjør Christ. 3 bitterligt sig af ret, vitterlig Gjæld skyldig at være Otte Brade, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vor Gaard Gladfare (formodentlig D. Brahes første Forlehnning), 1000 Jochimsdalere; for hvilke Kongen pantsætter ham og Arvinger „vor og Kronens Gaard og Lehn Gladfare,“ at have, nyde, bruge og beholde for et frit, brugeligt Pant ic. Dat. Sver Kloster Onsdagen post Martini (o: d. 17 Nov., Reg. v. al. L. ved R. N.). 1548 udstedte han med flere et Brev i Anledning af Niels Ulftands Død, som man foregav at være dræbt af sin Stiffader, Hr. Lave Brade (R. Ros. D. 1 Pag. 160). 1550 havde han endnu Gladfare (jfr. Hist. Tidskr. 2 Pag. 29). 1551 skal han have været Lehnsmænd paa Helsingborg (Boesf. Helsing. Pag. 287-88; D. Mag. 2 Pag. 182). 1552 (Wieselgren de la Gardiska Arch. 3 Pag. 117, hvor dog ved en Trykfeil staaer 1512) saavel som 1554 (ibid. 5 Pag. 135) skrev han sig til Knudstrup (R. N.); men 1555 blev han Befalingsmand paa Aalborg (F. 4 Pag. 345); thi s. A. fik han Følgebrev paa Igl. Maj. og Kronens Bønder og Tjenere i Aalborg Lehn. Dat. Kjøb. Torsdag næst efter Philippi & Iacobi o: 2 Mai (Reg. v. al. L. ved R. N.); ligesom han ogsaa s. A. kaldes Embedsmand paa Aalborgshuus (R. N. D. 2 Pag. 230). S. A. arve han og hans Broder Elved. 1558 saavel som 1571 skulde han have været

Lehnsmænd paa Gudum (Wief.); men det passer hverken paa Gudumkloster eller Gudumlund; ogsaa kaldes han endnu 1558 Befalingsmand paa Aalborghuus og Lehnsmænd i Vendsbo Stift (F. 4 Pag. 72) og fører endnu den forstnævnte Titel saavel 1562 (D. Mag. 1 Pag. 206) som 1567 (M. 5 Pag. 189). 1558 forfølger han derfor ogsaa en Bonde i Vendsyssel for oprørste Opfordringer (R. N. D. 1 Pag. 256 sq.), ligesom han ogsaa s. A. havde Proces i Jylland (D. Mag. 6 Pag. 195) og 1563 ligeledes (ibid. Pag. 196). 1559 gjør Fred. 2 bitterligt, at han under og forlehner Otte Brade, „vor Mand, Tjener og Embedsmænd paa vort Slot Aalborghuus,“ det Provsti ubi Hanherred og Mors med al sin Rente og rette Tilliggelse, som Mester Niels Friis sidst i Være havde, at have, nyde, bruge og beholde frit og uden Afgift; dog imod at han aarlig skulde lade høre Regnskabet i alle Kirkerne og have Indseende med, at Kirkerne bleve bygte og holdte ved Magt, og deres Rente alene anvendt til deres Bedste. Dat. Kjøb. 19 Sept. (Reg. v. al. L. ved R. N.) ¹⁾. S. A. og s. D. gjør Fred. 2 bitterligt, at han

1) I en Fortegnelse over Herreprovstene, som synes at være skreven 1696, hedder det, at bispe Herreprovster i daværende Tid forrettede slet Intet for Indkomsterne, da derimod i gl. Dage, førend Kirkestriverne bleve anordnede, Provstene aarlig reiste omkring Kirkeegnshaverne at anhere, hvilket og Dr. Poul Moth, som med Vendsyssel Provsti af Fred. 3 var benaadet, ligeledes aarlig forrettede; men Herreprovstene lode deres Genant aarlig ved Fuldmægtige oppebære og videre Intet bestille. Saaledes var f. Ex. Cancelleraad Henrik Gylbenstjerne (+ $\frac{17}{17}$ 1696) til Voltinggaard Provstiherre i Mors eller havde Hanherrebernes og Mors Provstier, hvormed han 1667 af Fred. 3 blev benaadet; de importerede ham aarlig 328 Lbr. Korn og 20 Dal. 3 Mk. Penge; dog var han saa discret, at han aarlig

under og forlehner Otte Brade, „vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Alsborghuus,“ en Kirkegaard (3: en Kirken tilhørende Gaard) i Rebelberg i Skaane (i Bjerreherred under Helsingborg Lehn), som Thore, Svend Pedersens, nu udi boer, og Hr. Claus Bilde sidst udi Bære havde, at have, nyde, bruge og beholde, til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder; imod at han aarliggen lader yde til Rebelberg Kirke al den Skyld og Landgilde, som gaaer af samme Gaard, holder Gaarden ved Hævd og Magt og Dvinden ved Lov, Skjel og Ret, hende ikke uforretter eller udfæster af Gaarden, saalænge hun aarliggen og til gode Nede yder sin Landgilde og anden Rettighed og holder Gaarden ved Hævd og Magt, ikke heller besværer hende med nogen ny Husbondhold ic. Dat. Kjøb. d. 19 Sept. (Reg. v. al. L. ved R. R.). 1560 fik Otte Brade Følgebrev til kongl. Maj. og Kronens Bønder og Tjenere i Hedensted (3: Hindsted) Herred (Reg. v. al. L. ved R. R.). S. A. gjør Fred. 2den vitterligt, at efterdi Otte Brade, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Alsborghuus, har berettet for ham, „hvorledes at Wøifflinge Kirke skal være meget bygfalden, og Kirkens Part af Tienden ikke vil tiltrække samme Kirke at bygge og færdig gjøre“; da under og tillader han, at Kirkebærgerne til Wøifflinge Kirke maae i de 2 næste Aar oppebære „al vor og Kronens Part af Tienden af Wøifflinge Sogn“ og den have, nyde, bruge og beholde til

---

50 Nbl., undertiden Mere, efterlob til de fattige Kirkers Necessite; hviaarsag ogsaa Optegneren ensler, at siden Kirkerne hoist trange til deres egne Indkomster, H. Maj. da, naar bispe (nærværende Provster) afgaae, vilde lade Kirkerne selv deres Revenuer beholde (af Klev Saml. til Fam. Gyldenskjernes Hist. ved R. R.).

forte Kirkes Bygnings Behov ic. Dat. Odense den 20 Juli (1. c.). S. A. gjør Fred. 2 bitterligt, at han skjoder og giver Otte Brade, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Alborghuus, al vor og Kronens Act og Rettighed i en fri jordeggen Bondegaard i Lugudeherred, Kogerød Sogn i Blegestjær, som Torchild iboer. Dat. Odense den 20 Juli (1. c.). S. A. gjør Fred. 2 bitterligt, at Otte Brade, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Alborghuus, har berettet for ham, hvorledes Jesop Falster har opladt ham Herligheden af 5 Gaarde i Skaane, Lugudeherred, Kowgerød Sogn, som forte Jesop Falster i Forlehnning havde (hvilke opregnes). Kongen under og tillader derfor, at Otte Brade maa oppebære Herligheden af forte 5 Gaarde, til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder ic. Dat. Emsborg den 13 Decb. (1. c.). S. A. gjør Frederik 2 bitterligt, at han under og giver Otte Brade til Knudstrup, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Alborghuus, og hans Arvinger til Knudstrup jus patronatus til Kowgerød Kirke i Lugudeherred, saa at Otte Brade og hans Arvinger maae „nævne den Person, som Sognepræst skal være til forte Kowgerød Kirke“ ic. Dat. Emsborg den 13 Decb. (1. c.). 1562 gjør Fred. 2 bitterligt, at han sælger, skjoder og afhænder til Otte Brade til Knudstrup, vor Mand, Tjener og Embedsmand til vort Slot Alborghuus, efterskrevne vore og Kronens Gaarde og Gods (som opregnes) i Onseherred i Skaane. Dat. Kjøb. den 30 Novb. (1. c.). 1563 gjør Fred. 2 bitterligt, at efterdi Otte Brade, „vor Mand, Raad (altsaa er han mellem 30 Novb. 1562 og 16 April 1563 bleven Rigsraad) og Embedsmand paa vort Slot Alborghuus, har for Magelaug udlagt til os og Kronen en Gaard i Hørup (i Fyen), 2

Gaarde i Skalkendrup (i Aunsleb Sogn), en Gaard i Bindinge, 1 Gaard i Salby i Messinge Sogn paa Hindsøholm, 1 Gaard i Sjælland i Lyngeherred i Hørup (3: Høierup i Slangerup Sogn), 1 Gaard i Hverstrup (i Lyngeherred?) og 1 Gaard i Holtug (3: Holte) i Stevnsherred; da har Kongen derimod undt og udlagt Otte Brude 9 Gaarde i Bøflinge By: paa thend første boer Jørgen Nielsen, som skulder vi Ortuger Byg, j Marc' Grippinge; paa thend anden boer Rasmus Hanssen, giffuer iij Ortuger Byg, j Marc' Grippinge, j Skp. Smør, ij Gies, iij Høns; paa thend tredje boer Jørgen Ide; paa thend fjerde boer Erich Jensen; paa thend femte boer Frans' Andersen; paa thend sieste boer Anders Nielsen, oc paa thend siuffuende boer Anders Hansen; oc giffue huer aff thenom lige saa meget; paa thend ottende boer Hans Knudsen udi Polsgaarden, giffuer vj Ortuger Byg, j Marc' Grippinge, j Fierding Smør, ij Gies, iij Høns; oc paa thend niende boer Jep Møgen, giffuer iij Ortuger Byg, j Marc' Grippinge, j Fierding Smør, ij Gies, iij Høns. Dat. Kjob. den 16 April (l. c., jfr. Rug. 2, 1 Pag. 5). Dette er nu et høist interessant Doc.; thi læser man med mig hele Tal istedetfor de tilsyneladende brudne (thi Tallene ere høist utydeligt skrevne og kunne ligesaavel være hele som brudne, men i sidste Tilfælde skulde vj egentlig være $5\frac{1}{2}$ ic.; men $1\frac{1}{2}$ Gaas og $3\frac{1}{2}$ Høne lade sig ikke saa ganske vel tænke som Landgildebødding), da vil man finde ved at sammenholde Ovenskrevne med Matriklen af 1664 (jfr. Rug. 2, 2 Pag. 136, 165), at disse Bødding Bønder, som endnu den Tid tilhørte Elved, 1664 i Grunden svarede den samme, netop den samme Landgilde som 1563 (læser man derimod brudne Tal, da svarede de i visse Henseender det Samme som for

hundrede Aar siden og i andre Henseender det Dobbelte, hvilket ikke vel er sandsynligt) paa det nær, at der formodentlig paa Grund af det affattede Gjesteri var paalagt dem at yde et Lam og at fore en Dre; det Første formodentlig med Hensyn til Folkene og det Sidste med Hensyn til Heste og Hunde, de ved det ophævede Gjesteri slap frie for at føde. Forresten var det de samme Gaarde (skjøndt da var det 12 Gaarde) i Vestinge By, som hans i sidstforløbne Aar afdøde Stedfader, E. Bolle, først havde haft i Forlehnning (see 1529) og siden i Pant (see 1531) af Kongen. S. A. gjør Fred. 2 bitterligt, at han under og tillader, at Otte Brade, vor Mand og Raad, maa have, nyde ic. det Gods, han „med vor Tilladelse“ har til sig indløst af Vidskild-Klosters Gods. Dat. Kjøb. den 17 April (Reg. v. al. L. ved R. N.). S. A. gjør Fred. 2 bitterligt, at han sælger, skjøder og afhænder til Otte Brade til Knudstrup, vor Mand og Raad, dette efterskrevne vort og Kronens Gods, som er af Vidskild-Klosters Gods og opregnes som beliggende i Mars-, Glestum-, Slet-, Gislum-, Salling og Hornum Herred. Dat. Kjøb. den 13 Juni (l. c.). S. A. tilskriver Beate Bilde (Otte Brades Frue) Hr. Mogens Gyldenstjerne et Brev, dat. Aalborghuus S. Dionysii Dag (o: 9 Octb.), af følgende Indhold: „Kiere Her Moenns och kiere Farbroder! (Faders Halvbroder?) kom Eders Schriffuelse hiid tiill Slotted idag, som J och thi annre Stattholler ¹⁾ hagde schreffuit Otthe ²⁾ tiill (an-

1) Der i Kongens Fravarelse under den svenske 7-Marskrig vare bekliffede til at bestyre Rigets Anliggender; jfr. R. D. Mag. 6 Pag. 149 Anm. 2.

2) o: hendes Mand, som tilligemed 3 andre Rigsraader var bekliffet i denne Feidetid at have Tilsyn med N. Jylland; R. D. Mag. 1. c.

gaaende Korn og Fisk, som skulde sendes til Elfsborg). Kiere Farbroder! såa giiffuer ieg Eder vennligenn thiill kiende, att Otthe er icke hiemme och er dragenn aff Sted med Heste och Harrennske tiill Kollbiing epther Hertug Oluffs Beffallning, och liuder Hertug Oluffs Bress, att thy skall ther wiider faunge Besteen" (af Klev. Saml. ved R. N.). 1564 forekommer han som Rigsraad og Bæbner i R. N. D. 3 Pag. 13. 1565 arvede han formodentlig sin i f. N. afdøde Broder Jørgens Anpart i Elved. S. N. tilskrev han (sin Halvsøster) Fru Birgitte Bølle, Christopher Gjøse, et Brev, dat. Theijlgaardenn S. Lucæ Dag 3: 18 Octb., af følgende Indhold: „Kiere Søster! som tig vell fortænder (3: erindrer), at ieg schriff tiig tiill ij sliift, att mijnn Søster Jnger (3: Jnger Dre, Jørgen Brahes Esterleverste, som siden blev Hofmesterinde hos Dr. Sophie) haugde schreffuit mig tiill oc vor begierrijndes, att ieg vilde lade mit Bud komme tiill Nykiøping (hvor hans Broder, Jørgen Brahe, til sin Død var Lehnsmænd) oc annamme, hues meg kunde tilfalle der efter mijn salige Broder, thi at Dronningenn vilde haffue Ladgaardenn; saa giiffuer ieg tig vennligenn tiillkiende, att ieg haffuer nu schickit mijn Karll ther henn paa mijne Begne.“ (Han beder hende dernæst om ogsaa at lade hendes Bud møde og om at skrive Christopher (Gjøse, hendes Mand) til om at gjøre sit Bedste for at komme hjem, da Otte Brahe saa vilde møde med ham og de andre Medarvinger. Han havde ligeledes skrevet (sin Halvsøster) Kirsten (Bølle) til om, at hun vilde skrive (sin Mand) Jesper (Kraffe) til i samme Anledning (vgl. Saml. ved R. N.). 1566 har Otte Brahe ladet de øverste Mands- og Fruentimmerstole i Beslinge Kirke indrette og paa samme anbragt faavel bemeldte Karstal som sit og sin Frues Navneskiffer: O.

B. B. B. 3: Otte Brahe og Beate Bille (Ludvig Boesens Bestr. over Langensø). 1567 (thi 1577 er en Trykfeil) nævnes han som Medlem af Rigsrådet (F. 8 Pag. 93). S. A. fører han en Sag til Herredag paa Fru Margrete Brades, Borkfordt v. Voinebergs Efterleverstes, Vegne (R. N. D. 3 Pag. 42). S. A. udsteder han uden Tvivl ogsaa med Flere et Vidnesbyrd om Herlufsholms Skole (ibid. Pag. 190). S. A. fik han Folgebrev til menige Bønder, som ligge til Helsingborg Slot, dat. Frederiksborg den 2 April (Reg. v. al. L. ved R. N.), og blev altsaa istedetfor Aalborghuus med Helsingborgs Slot forlehnet. S. A. gjør Fred. 2 bitterligt, at Otte Brahe til Knudstrup, vor Mand, Naad og Embedsmand paa vort Slot Helsingborg, har gjort os Røde og Regnskab for al Indtægt og Udgift, han paa vore Vegne har oppebaaret og udgivet paa Aalborghuus Slot, fra det Første han annammede det og til Philippi og Jacobi Dag 1567, han Slottet og Lehnet med Inventarium til Erik Podebusk fra sig antvorbode ic. Dat. Kjøb. den 17 Aug. (Reg. v. al. L. ved R. N.). S. A. den 8 Sept. var han paa Stifte mellem Mette Rosenkrantz, Peder Dres Efterleverste, og hendes Børn (Nyge Pag. 359). S. A. skriver han fra Helsingborg den 31 Octb. et Brev, „ærlig og velfornumstig Svend, Hans Skiendell, Fru Sidseles (Ulfstands), Knud Pedersens (Gylbenskjernes), Nidfoged i Billandsherred, venligen tilskrevet,“ hvori det blandt Andet hedder: „Kjære Hans! som Eder vel fortænker, at I nogen Tid siden fik kgl. Maj^s Brev, at hver Mand der i Billandsherred skulde give en Tønde Brød og en Tønde Havre; saa giver jeg Eder venligen tilkjende, at jeg var i Kjøbenhavn, og da haver jeg saa forhandlet, at hver Mand der i Herredet skal ikke give uden en Tønde Brød, efterdi at de

haver ikke Habresæd der i den Egn", ic. (Kgl. Bibl. Saml. ved R. N.). S. A. var han i Novb. i en uheldig Træfning med de Svenske (Nyge Pag. 212). 1568 nævnes han som Medlem af Rigsraadet (D. M. 5 Pag. 79). S. A. Fred. 2dens Skjøde til Peder Dre og Otte Brade paa Peder Christjernsens (om ham see Hofm. 2 Pag. 77 Tab. 1) Gods. Dat. Kjøb. den 29 April (Reg. o. al. L. ved R. N. og Nyges P. Dre Pag. 219, 222). Denne Mand, som skal have været af Dyrernes eller de nye Lungers Slægt, havde gjort falsk Eed og forført Andre til det Samme, og blev derfor dømt til evigt Fængsel 1558, men Karet efter frigiven mod 2000 Dalers Mulct og heelt strenge Forpligtelser (Saa at han altsaa kun sad 1 Aar fangen paa Blaataarn, istedetfor at Hofm. siger 11 Aar paa Kronborg). Men da man nu paa Grund af denne Dom vilde gjøre ham hans Arveret efter hans Søstersøn stridig, og han derom maatte føre Process indtil 1566, da han omsider seirede; tog han 1567 den Beslutning at overdrage Kongen alt sit Arvegods, nemlig Hjelmso i Sjælland, som han havde efter Faderen, Christen Nielsen, Togerup i Skaane, som han havde efter Moderen, Kirstine Pedersdatter, og Tanggaard i Fyen, som han havde efter sin Søstersøn, Claus Arelsen Rosenkrantz (der er en By i Drendrup Sogn, der hedder Tangaa, og i Ubberød S. et Tanggaard), til Kongen, som nu folgte det Hele 1568 til Peder Dre og Otte Brade. S. A. Fred. 2dens Qvittants til Dvonomskrevne (nemlig Peder Dre og Otte Brade) for 6000 gode tydskke Dalere, som de havde fornoiet ham for Peder Christjernsens Gods. Dat. Kjøb. den 1 Mai (II. cc.). S. A. fik Peder Dre og Otte Brade Følgebrev til alle Peder Christjernsens og hans Søstersøns, Claus Arelsens (Rosenkrantz) Bønder og Tjenere. Dat. Kjøb. den 5

Mai (II. cc.). S. A. under og forlehner Fred. 2 Otte Brade, vor Mand og Raad, Helsingborg Slot (som han dog allerede havde i Aug. 1567, vid. supr.) paa de Vilkaar, at han aarligen til at underholde sig, sine Svende og daglige Folk, baade paa Slottet og Ladegaarden, skulde have af Slotstets visse Landgilde og Gjesteri i Genant og rede Penge 2000 Mk. danske r., men skulde derimod tjene Kongen og Riget med 24 geruste Heste med Tilbehør og gode Karle. Han skulde holde en Slots skriver, som skulde være Kongen svoren, og som Kongen selv vilde give Klædning og Besoldning. Dat. Frederiksborg den 23 Maj (Reg. v. al. L. ved R. N.). S. A. forpagter han Haarslef Kongetiende; thi S. A. gjør Fred. 2 bitterligt, at han under og tillader, at Otte Brade r. maa herefter lade oppebære „vor og Kronens Part af Tienden i Høstleff (v: Haarslef) Sogn i Fyen,“ imod at han deraf aarligen giver til os og Kronen 24 Daler og dem yder til Stifts skriveren i Fyen. Dat. Frederiksborg den 2 Juli (I. c.). Samme Tiende havde et Par Aarh. senere Greben paa Gyldesteen og min sal. Fader i lang Tid (nemlig fra 1787=1832) i Forening i Forpagtning eller Fæste og gave da af samme foruden Skatterne 467 Rdl. Sølv om Aaret. (Det hele Sogns Hartkorn var efter Jensen 554—4—1—, og det tiendeydende ifølge Begtrup 528 Tdr. Hartkorn). S. A. gjør Fred. 2 bitterligt, at han under og forlehner Otte Brade r. esterskebne vore og Kronens Gaarde og Gods i Baagherred i Fyen, nemlig en Gaard i Blangstrup, en Gaard i Hesse og en Gaard i Melby. Dat. Noeskilde den 22 Novb. (Reg. v. al. L. ved R. N. med Tilføiende, at disse Gaarde, ifølge næste Bind af Reg. v. al. L., tilforn havde ligget til Holmekloster). S. A. kjendes Otte Brade til Knudstrup, Hovedsmand paa Helsingborg, at han

har gjort et venligt og evigt Mageskifte med Peder Dre, saa at denne skal have hans Halvpart af Hjelmsø = Hovedgaard, hvorimod Otte Brade skal have en Gaard i Rønnebjerg = herred, en i Fersøherred og en i Frosteherred. Dat. Roeskilbe den 21 Novb. (Wieselgren de la Gardiska Archiv. 5 Pag. 133-34 ved R. R., som tilføier, at det af Dommen i Rold. Hof. Domme 2 Pag. 206 sq. fremgaaer, at Hjelmsøgaard har ligget i Hjelmsømagle i Ringsted Herred, Sneeslev Sogn, og ikke i Hjelmsøllille, Tybjerg Herred, Tybjerg Sogn). 1569 nævnes han som Medlem af Rigsraadet (D. Mag. 5 Pag. 80). S. A. fik Otte Brade Lovtants paa 500 Daler, han var Kongen skyldig, hvilke han leverede Daniel Rankau paa Kongens Vegne. Dat. Helsingborg den 18 Septb. (l. c.). 1570 den 26 Novb. tildømmes ham og Peder Dre det ovenomtalte Peder Christensens Gods (Jfr. 1568), og 1571 den 28 Febr. toge de Laasbrev paa samme (Nyge Pag. 222 sq.), hvorved Proceduren var følgende: først Skjødebrev, derpaa Sælgerens Stadsfæstelsesbrev, derpaa 4 kongl. Dombreve, hvert paa 6 Uger, derpaa almindelig Stævning paa 1 Aar og 6 Uger, derpaa almindelig Stævning 6 Ugers Overhørelse og derpaa endelig Laasbrevet (Nyge Pag. 224-25). 1571 har han ogsaa Proces i Jylland med Hr. Jørgen Lykke (D. Mag. 6 Pag. 173), og s. A. den 9 Mai dør han paa Helsingborg som Befalingsmand der paa Slottet, 53½ Aar gammel (Nug. 2, 1 Pag. 9; Hofm. 3 Pag. 1 L. 1); og i denne Anledning er det formodentlig, at hans Enke, Fru Beate Bille; s. A. skjenker Prædikestolen til Veflinge Kirke, hvorpaa saavel hans som hendes Naaben og Begyndelsesbogstaverne til begge Navne ere anbragte (Nug. l. c.; Atl. 6 Pag. 618). S. A. og i samme Anledning skriver Churfyrst August af Sachsen følgende Brev, dat.

Dresden den 29 Mai, til Kong Fred. 2: „Weill Unns E. Kön. Maj. Unttersaß und unser Diener Stein Brade (Dtte Brahæs Søn) umb Erlaubnuß, weilandt seines Baternn seligenn todlichenn Abgang halbenn ansprechenn lassenn, ob er noch zu seiner Begrebnuß kommen unnd Inen zur Erden bestatten helffen möchte, haben Wir Inen aus gnedigstenn Mitleiden nicht aufhalten mögenn, sondernn Ihme mit Gnadenn erleubt ic.“ (Klev. Saml. ved R. R.). S. A. og f. D. (den 29 Mai) blev Oluf Mouridsen til Bollerup med Helsingborg Slot efter Dtte Brade forlehnet (Reg. v. al. L. ved R. R.). S. A. svarede Elved ifølge geistl. Fordebog ½ Orte Byg til Degnen i Beslinge (Aug. 2, 1 Pag. 20). Dtte Brahæs Enke, Beate Clausdatter Bille, var født den 29 April 1526, ikke paa Skjerildgaard i Jylland (Ad. Mag. Pag. 119), men paa Skarolt (Mscr. Nr. 928, 4to i R. kgl. Saml.) hos sin Faders Søster, Birgitte Bilde, som den Tid var gift med Jens Torbensen (Nosenspar til Skarolt, der † Decb. 1530 (R. R.). 1583 og 84 † to Sønnere af Chresten Steel og Margrethe Brahe hos hende paa Billisgaard (Sommelius de templ. cath. Lund. Pag. 144 (R. R.), hvilket Bildesgaard maa søges i Lund; thi der nævnes blandt curiæ præcipuæ M. Torbern Bildis (3: Erkebispsens, Fru Beate Bildes Farbroders), a Dn. Beata restaurata, som derfor ogsaa kaldes Fru Beatis Gaard (Mscr. reg. Nr. 2336, 4to Gl. Saml. ved R. R.). 1585 blev hun ¹⁾ beskikket til Dr. Sophies Hofmesterinde og var det i 8 Aar, altsaa til 1593 (Hist. Tidskr. 3 Pag. 40; jfr. D. Mag. 2 Pag. 278=79 og 3 Pag. 15), saa at altsaa Elved paa en vis Maade kan tilegne sig den Ære, at 2 af dets

1) Efter sin Svigerinde, Inger Dge (see supra).

Besiddender have været Hofmesterinder hos Dronningen. 1591 nævnes hun ligeledes i A. S. Vedels Dedicat. foran Ræmpeviserne fol. A. iij (R. R.); men levede endnu 1602 (D. Mag. 2 Pag. 364) og † først 1605 den 18 Octb., som sees af hendes og hendes forud afdøde Mands Epitaph i Raagerød til Knudstrup henhørende Kirke, saaledes lydende : „Her ligger begravet ærl. og velb. Mand Otte Brahe til Knudstrup, D. R. Nd., som † paa Helsingborg Slot An. 1571 den 9 Dag Mai i hans Alders Aar 53½. Desligeste hans kjære Hustru, ærlig og velb. Fru Beate Bilde, som † paa Lundegaard Aar 1605, 18 Dag Octob., i hendes Alders Aar 79; og levede de tilsammen 27 Aar. Udmidlertid har vor Herre velsignet dem med 5 Sønner og 5 Døttre. Gud give dem en glædelig og ærefuld Opstandelse!“ (Kleb. Saml. ved R. R.).

Gaardens næste Eier var Otte Brahes yngste Søn, Axel Ottesen Brahe, hvis Levet, som Nugaards Lehnsmænd, jeg har beskrevet i Aug. 2, 1 Pag. 35-42, hvoraf jeg her blot vil anføre, at han var født 1550, arvede 1571 Elvedgaard efter Faderen (saa at det altsaa er urigtigt, naar Atl. lader ham faae det i Medgift med sin første Frue, Mette Gise, og ligesaa urigtigt, naar Præsteindb. fra Stubedrup 1755 sige, at hans sidste Frues Fader, Erik Hardenberg, havde bygget det og givet det i Medgift med sin Datter), giftede sig derpaa 1575 med Mette Falksdatter Gise (Dat. af Falk Mogensens Gise til Skjærso) og Ibe Truidsdatter Alfstand (den anden af Gises Døttre Margrethe fik vel en Erik Lykke; men denne var kun saare fjernt beslægtet med den Niels Lykke, der siden eiede Gaarden). 1576 blev hans Datter Birgitte født paa Bollerup i Skaane, 1578 hans Datter Sophie født paa Elved eller Ellved; M. D.

2 Pag. 146), 1579 hans Søn Otte født paa Niberhuus (hvor Faderen altsaa synes en kort Tid at have været Lehnsmænd mellem Erik Lykke og Albert Friis; dog var det jo ogsaa muligt, at hans Frue kunde have ligget i Barselseng hos sin Søster, som var gift med Erik Lykke), s. A. forlehnet med Rugaard (og, som det synes, med Gudumkloster), hvor hans Søn Falk 1581 blev født. S. A. skriver han fra Rudgaard den 6 Septb. følgende Brev til Christoffer Gise til Gundersleholm, „myn kerre farbroder“ (=: Frues Farbroder): „Kere farbroder! haffuer ieg bekomit ederss schriffuelse, hor vdi y ehr begerendes, att ieg vile lanne eder den stob, Som minn Moder fru beathe gaff methe (=: Axel Brages Frue, Mette Gise). Kere farbroder! Saa kann ieg eder vennlig icke forhole, att Same stob haffuer verit mehr enn y othe dage vdi Dnsf att lade Sethe andenn vaben paa; thi ieg ehr och selff bedenn till fader paa Same tiid; menn dersom ieg hade vist det nogit tilforne, daa schule ij, Saa sant helpe mig Gud, gernne haffue bekomit det, y huad Raad ieg haffde Selff faad; menn ieg sennder eder enn kann (=: Rande), Som mijnn Moder fru Ide gaff mig; dersom eder der vor tient med, daa under ieg eder denn Retelig gernne; dersom eder synes, hunn var for Ringe, daa kunne ij vell lege nogit guldh der vdi, Saa ij ligebell kann bestoed der med“ (Alev. Saml. ved R. R.). 1584 besøgte Kongen ham ikke alene paa Rugaard den 24 og 25 Juni, men tog uden Tvivl ved denne Leilighed ogsaa Elvedgaard og dets berømte Lætræ i Diesyn. S. A. døde hans Frue, Mette Gise, paa Rugaard. 1585 var han tillige Lehnsmænd paa Odensegaard, ligesom 1586 (F. 5 Pag. 268, hvor han skriver sig til Elwid), 1587 (F. 6 Pag. 290) og 1588 eller 89 (F. 5 Pag. 83). 1587 den 16 Mai var Kongen atter paa Ru-

gaard. S. A. den 3 Juledag tilskriver Axel Brahe fra Odensegaard Fru Verette, Christoffer Gises til Dureby, „min kiere faster“ (s: Faders Halsøster), følgende Brev: „Kere faster! giffuer ieg eder gandsche venligen att vidj, att ieg ubi Gudh Raffnn haffuer mig fortagit att vyll giffte mig udigenn; och dersom Gud det haffuer forstet, och Slegt och Venner det vijl samtøche, haffuer ieg udj siinde att lade bede om erlig och welbyrdig Mand, Erich Hardenberg til Mattrop, hans Dater, Kyrsten Hardenberg. Hør for er mijnn vennlig bönn till eder som til mijnn gode farsøster att schriffue mig eders gode mening til derom, och huad ij Roder mig der udj; och er och mijnn vennlig bönn til eder, att ij icke vil fortende mig, att ieg ichi selff drager till eder och tall med eder, som mig vell burde att giøre“ ic. (af Klev. Saml. ved R. N.). 1589 gifter han sig med bemeldte Kirstine Hardenberg (Dat. af Rigsraad Erik til Mattrup og Anne Rønnow). 1590 skal han have ombyggt Elved (Atl. 6 Pag. 628), og hans Datter Mette blev født paa Odensegaard. 1591 oprettede han i sin Belmagt s: i levende Live en Liigsteen i Beslinge Kirke over sig og begge sine Fruer, saavel den døde som den levende, hvor de alle 3 forestilles som Beenrade og i Liiglaggen med et Svøbelsebarn ved deres Fødder, og er formodentlig altsaa ogsaa der i Kirken med begge sine Fruer begravet. S. A. blev hans Datter Birgitte født paa Odensegaard, 1593 hans Søn Tyge sammesteds født, og s. A. skal han ligeledes have arvet Durebygaard efter Christoffer Gise († 1585) og Beate Volle, som † uden Børn (hvis det ellers ikke var hans Søn, Falk Brahe (Atl. 3 Pag. 326; 6 Pag. 506), som da kun var 12 Aar gl.). 1594 gaaer hans Søn Otto paa Udenlandsreise. 1596 blev han Rigsraad og Lehnsmænd paa Helsingborg og voterer s. A. Stolen

og Capellaniet i Bogenſe med nogle Alterjorde, ſamt ſifter et Legat for Beſtinge og Bierne Staffarle (F. 5 Pag. 305). 1597 faaer han Ordre, at han med Henſyn til densJorddeel, han havde havt, imedens han havde havt Rugaard „i Pant og Brug,“ ſkulde det iſtandsſætte med forſvarlig Bygning, da det ved Beſigtteſen, da det blev Chriſten Munk overleveret, fandtes meget forfaldbent og brøſtholdent (Staaſt. Tegn. ved K. N. Det Udførligere herom ſkal i Tillæg til Rugaard meddeles). 1598 blev hans Datter Karen født paa Helſingborg, og ſ. A. hans Datter Sophie gift med Holger Roſenkrantz, Birgitte gift med Henrik Wiſe, og Ane gift med Eiler Dvighov; en ſaſt mageløs Tilſtikkelse for en Huusfader, i et og ſamme Aar at faae en Datter døbt og tillige 3 Døttre gifte. 1601 ſriver han ſig til Elſvidt (D. Mag. 4 Pag. 343). 1602 og til ſin Død er han Lehnsmænd paa Dalum. 1602=3 er han paa et Gefandtſkab i Ruſland; 1606 under Kongens engelliſke Reife Stattholder i Fyen. 1608 blev hans Datter Mette gift med Peder Marſvin. 1609 nævnes Dorthie Juel, Henrik Brokkenhuus, ſom Eier af Eleved (men da hun 1602 havde Forlehning i Norge (Schl. S. 1, 1, 92), turde det muligheds være et Eleved i Norge). Jeg har nemlig i en genealogiſt Optegnelse om dette Egtepar fundet følgende Oplyſning: „Henrik Eilers. Brokkenhuus, født paa Barnokloſter i Norge 1542; hans Fader var Eiler Henriksen fra Søndergaard i Fyen og Moderen Kirſtine Erikdatter til Elline i Norge; han var kun 5 Aar, da hans Fader døde; efterat han var hjemkommen fra en Udenlandsreife, tjente han Fred. 2 i Krigen og blev Tid efter anden forlehnet med adskillige norſke Forlehninger; gift 1) med Eliſabeth Pedersdatter, en Datter af Peder Hanſen, Slotsherre paa Aggershuus; hun † 1576; derpaa

gift 2) 1585 med Dorte Juel, Datter af Niels Juel til Stabjerg; men 1588 blev han syg paa sin Gaard Edeb ved Scien, hvor han s. A. døde og blev i Densø Kirke begravet.“ Det maa altsaa være denne Gaard Edeb, der ved en Skrivfeil i den ovenomtalte Designation er bleven forvandlet til Eleved. 1610 skriver han sig til Ellvedt, da han doterer Sarkjøbing Hospital (F. 6 Pag. 51). 1611 blev hans Son Otto stude (som ogsaa skrev sig til Elved (N. B. Bibl. Pag. 70, og om hvem see Rug. 2, 1 94-96) og i Veflinge Kirke begravet. 1612-13 var han Medlem af Fredscongressen med Sverrig. 1614 var han Regjeringsraad i Kongens Fraværelse. 1615 var han paa en Commission om Digerne ved Møgeltonder, og 1616 døde han. Hans Liigprædiken af Wandal er trykt 1623, 4to, og han selv formodentlig (see 1591) i Veflinge Kirke begravet. Hans Enke, Kirstine Hardenberg, lader Atl. 6 Pag. 628 allerede døde 1617; men hun ciede dog endnu 1624 Eskbjerg (nuværende Schelenborg) og 1626 Vedtofte (nuværende Braehesholm) (see J. Brahes Dagbog), som hun maa have arvet efter sin 1625 afdøde Søster (J. Br. Pag. 145), 1629 (J. Brahe) og 1635 (Atl. 6 Pag. 572; D. Mag. 3 Pag. 195) Eskbjerg og døde endelig først 1639, da hun formodentlig, ligesom hendes Mand, i Veflinge Kirke blev begravet. J Brahes Tid skal Gaardens Hauge ifølge Sagnet have gaaet mod Syden; dog dette kan neppe være muligt, da Veien til Veflinge gik derforbi; derimod var der vel (see 1664) en Humlehauge i Syd for Gaarden; men den egentlige Lysthauge var vistnok den saakaldte lille Hauge Norden for Gaarden, hvorimod Dyrehaugen mod Syd strakte sig baade over Dyrehauge- og Thelildemarken, og dens Prydelse var især det i 3 Kroner udskaarne Tartræ, som Kon-

gen besøgte, og hvortil fra Gaardens (1590 opbygte) Hovedfløi, som den Tid ogsaa laa mod Syden, en underjordist Gang skal have strakt sig under den sydlige Arm af de Gaarden omgivende Grave. Den Tid var altsaa saavel Thetilde=mark som Dyrehaugemark Gaardens Dyrehaug; og istedetfor at den nu er bar Mark, stod den da i sin Flor og var tæt bevoret med Træer, men har nu kun Ravnet tilbage. En gammel og længst afdød Haugekarl her paa Gaarden, ved Navn Knud Danielsen, kunde saaledes huske, at for Justitsraaden (sin 1765 afdøde Farfader) lod den dybe Nende grave fra Gardammet, var dette sidste aldeles bevoret med Elle og en sand Udvork og Sump, saa at Folk sank i til Ar=mene, og hvor derfor ogsaa endnu 1806 en Hjortetakke blev opgraven, der sad en Karls Hvide nede i de der opkastede Torbegrave; ligesom den gl. og længst afdøde Urtegaards=mand her paa Gaarden, Jørgen Skytte, ligeledes efter sin Moder fortalte, at mens hun var Barn, var endnu Dyrehaugemarken aldeles fuld af Træstubber, og man havde fortalt hende, at den engang i gamle Dage havde været saa tæt bevoret med Skov, at man kunde krybe fra den ene Trætop til den anden. Endelig er der endnu en af Gaardens forrige Hovmarker, der formodentlig endnu fra den Tid af kaldes Brahes Mark eller Brahes Lykke.

Hvilken af Axel Brahes Børn der efter hans Død tiltraadte Elved, er vanskeligt at bestemme, ligesom om det skete strax efter hans (1616) eller først efter hans Enkes Død (1639). Saameget synes vist, at det maa have været Børnene af første Ægtestab 3: af Mette Gise; thi

1) maatte 1626, forat tage Brevskaber ud af Archivet paa Elved, ifølge J. Brahes Dagbog ifkun Følgende være tilstede, nemlig Holger Rosenkrantz og Siller Dvighov (begge

Swigerfønner af 1ste Ægteskab), Henning Valkendorf (fordi hans Faders Moder var en Gise) og Mourig Møcherleben (fordi han var gift med Ellen Gise Henriksdatter, deels fordi hun var en Gise, og deels fordi hendes Moder var Birte Brahe, altsaa en Datter af Axel Brahes første Ægteskab med Mette Gise); og

2) beklage Børnene af andet Ægteskab eller af Kirsten Hardenberg (nemlig Tyge Brahe, Mette Brahe (s Børn med Peder Marsvin), Birthe Brahe (gift med Schsted og Reibniß) og Karen Brahe (gift med Henning Valkendorf) sig 1631 over, at de, som beboe Gaarden (hvorved de formodentlig neppe mene deres egen Moder eller Enken, men snarere deres Halvsøstrende eller Børnene af første Ægteskab), ikke lige siden deres Faders Død (1616) havde opfyldt deres Faders Villie med Hensyn til Renterne af Legatet til Besøling Hospital, og paatage sig besaarsag selv det Hele. Men af disse Børn af første Ægteskab skrev vel Otte Brahe, da han 1611 blev skudt for Kalmar (Schl. Chr. 4, 1 Pag. 502), sig til Elvild (M. D. 1 Pag. 88) eller til Elvidt (R. B. Bibl. Pag. 70); men da levede Faderen endnu, og denne Titel vil altsaa neppe sige Andet, end at Elved var hans Fædrenegaard og han dens præsumtive Arving. Den Anden, nemlig Falk Brahe, folgte allerede før 1620 sit Guds Durebygaard, som han maa have arvet efter Faderen, drog ud af Landet og døde i England 1625 (see J. Brahes Dagbog Pag. 22). Den Tredie, Birgitte Brahe, som ogsaa 1611, — formodentlig af samme Grund som Otte Brahe, — skrev sig til Elviß (ifølge sin Liigpr.), var gift med Henrik Gise; men han skal være død 1611 og hun 1619. Den Fjerde, Sophie Brahe, blev gift med Holger Rosenkrantz den Lærde, som døde 1642 og hun 1646. Disse Sidste kunne altsaa heelt vel have arvet Elved, om end ikke før, saa dog 1639

ved Stedmoderens Død; men jeg finder aldeles intet Beviis derfor, men tværtimod, at den femte eller yngste og sidste Søsters, Ane Brahes, Mand, Eiler Dvighov, ved sin Død, som allerede indtraf 1640, skriver sig til Ellwit, det han imidlertid, som det synes, kort før, og altsaa formodentlig ved Enkens eller Stedmoderens Død 1639, maa have faaet.

Denne Arel Brahes Svigersøn, Eiler Dvighov, maa altsaa ansees for Gaardens næste Besidder. Hans Levnet, som Nugaards Lehnemand, har jeg allerede i Nugaard 2, 1 Pag. 73=80 og Pag. 111=14 beskrevet, hvoraf jeg her blot vil uddrage følgende: Han var en Søn af Henning Dv. til Sandager og født c. 1565. 1598 blev han gift med Ane Brahe; 1599 havde han Part i Sandager (Atl. 3 Pag. 477); 1600 og 1601 var han Landsdommer i Fyen. I førstnævnte Aar havde Eiler Dv. til Lyffesholm, Landsdommer i Fyen, en Sag med Fru Ane Rang., Gabriel Stinkels Efterleverste til Søholm, i Anledning af, at han var Forlovet for 2000 Daler Hovedstol, som Gabriel Stinkel havde udtaget hos Henrik v. der Wiff; og s. A. faldt der Nederfældingsdom over bemeldte Enkefrue og hendes Børn, fordi de ikke vare mødte efter en Stævning, som Frederik Dv., Eiler Dv. og Jacob Rosenkrantz over dem forhvervet havde (af Rig. Dv. ved Etatsr. R. Ros.). 1602 skrev han sig til Dvighovsholm o: Hofmangsgave og blev da Lehnemand paa Nugaard til 1604. 1604 eiede han Lyffesholm (som ikke alt 1599) og faaer da Andeel i Faareveile. 1608 er han endnu Landsdommer, samt 1612; og i førstnævnte Aar gif E. Dv. til Lyff., Landsdommer i Fyen, i Rette for Fru Margrethe Giøe til Trudsholm mod Christoffer Lunov til Nystrup (Rig. Dv. ved Etatsr. R. Ros.; dog bør Nystrup uden Tvivl læses Nielstrup, see Hansens Ridderborge Pag.

116=17). 1612 og 24 eier han endnu Lyffesholm; 1622 eier han Søholt paa Saaland. 1626 maa han allerede have haft Andeel i Elved; thi Jørgen Brahe skriver i sine Almanakantegnelser for 1626: „d. 8 Aug. drog jeg til Eluidt om Morgenen tidlig og der med Henrik Pødebusk (tiltagen udi Corsitz Ruds Sted) var overværende, (da) nogle Breve bleve optagne; deraf (3: af hvilke) Eiler Dvighov fik nogle (og) Faster Kirsten (Hardenberg eller Arel Brahæs Enke) nogle. Og vare derhos Holger Rosenkrantz, Eiler Dvighov, Henning Walchendorf, Mouritz Wscherleben (og) Jacob Hansen paa Faster Kirstens Vegne; og beseglede Henning og jeg igjen 1 Kiste og 2 Skrin.“ Af denne Omstændighed nu, at Brevkammeret eller Brevkisterne paa Gaarden igjen skulde besegles, er det tydeligt, at den da ikke tilhørte Een, men Flere; og af den Omstændighed, at Ingen fik Breve deraf uden Enken og Eiler Dvighov, skulde det ligeledes synes, som om Ingen egentlig havde Deel deri uden disse, og at saaledes han var Gaardens rette Arving, naar hun eller Enken døde. 1628=30 er han atter Lehnsmænd paa Nugaard. 1631 havde Eierne af Elved eller de, som beboe Gaarden (altsaa Flere), i 14 Aar (altsaa siden Arel Brahæs Død 1616) ikke betalt Renter af Arel Brahæs Legat til Besslinge Hospital. Men hvo det var, der beboede Gaarden, omtales aldeles ikke; og først 1640, da han døde, kaldes Eiler Dvighov, som 1638=39 (see J. Brahe Pag. 153) eiede 782 — = — = Tdr. Hartkorn i Fyen, Eier af Elved, som han altsaa formodentlig først ved Arel Brahæs Enkes og hans Kones Stedmoders, Kirstine Hardenbergs, Død 1639 maa have arvet. Hans Enke, Anne Brahe (om hvem see Aug. 2, 1 Pag. 80 og 113), folgte 1640 Lyffesholm, men skrev sig endnu til Elved saavel 1641 som 1644, 47 og 48; men

maa fort efter og formodentlig 1649 have solgt den (ikke, som man i Almindelighed troer, til Niels Lykke, men til N. Lykkes Svigerfader, nemlig) til sin Stedmoders (Kirsten Hardenbergs) Søstersøn eller sin Farbrodersøns (Jørgen Brahes) Svoger, Henrik Gylbensjerne til Skoubo ¹⁾; hvorfor hun ogsaa selv allerede 1650 boede paa Lykkesborg, ligesom 1655 og i den svenske Krig 1658-59, men derpaa flyttede til Bøgense, hvor hun døde 1663.

Da nu bemeldte Fru Anne Brahes Aftrædelse fra Gaarden danner et ikke ubigtigt Vendepunkt i sammes Historie, idet den derved gik over fra Brahernes egentlige Familie til en blot Sidegreen af samme, og det derhos længst har været min Hensigt, fra Begyndelsen af det 18 Aarhundrede ved Enden af enhver Giers Historie at vedføie en kort Udsigt over de mærkeligste af Egnens (d: Rugaards Amts eller Skoubsherreds) Begivenheder, forat Læseren saaledes desto bedre kunde tænke sig den Stilling, hvori Gaardens Giere med Hensyn til deres Naboer ic. besandt sig, og derhos tillige have Herredets eller Amtets Historie, saavidt det for Diebliffet er mig muligt at fremstille samme, i det Mindste nogenlunde

---

¹⁾ Og saaledes kan det da nogenlunde forsvares, hvad N. 3 Pag. 470 siger, at Axel Brahe efterlod „sin Aftom“ Gaarden lige til Brüggeman kjøbte dem ud; thi 1649 havde ikke blot en og samme Familie, men endogsaa denne i nebstigende Linie Sen efter Fader, nemlig Braherne, eiet denne Gaard fra 1520 til 1649 eller i 129 Aar; og kjøbt den nu vel gik over til en anden Sidegreen, saa blev den dog endnu stedse i samme Familie, og det egentlig lige fra 1438 (og maaskee fer) indtil 1719, altsaa i en Række af 281 Aar; og først Brüggeman eller det saakaldte norske Hærskab dannede derpaa Overgangsledet, hvorved den gik over i en borgerlig Familie, i hvis Eie den nu atter i 100 Aar har været.

fuldstændig, nemlig til Slutningen af det 17de Aarhundrede i min Nugaards og fra Begyndelsen af det 18de Aarhundrede i min Elvedgaards Historie; saa har jeg dog forsaavidt forandret mit Forsæt, at uagtet jeg, som sagt, allerede i min Nugaards Historie har meddeelt Amtets Historie lige til det 17 Aarh. Slutning og altsaa her blot fra bemeldte Periode eller med det 18 Aarh. Begyndelse behøvede at fortsætte samme, saa vil jeg dog for Fuldstændigheds Skyld allerede begynde bemeldte min Fortsættelse af Amtets Historie med Aaret 1640, og det især fordi jeg siden den Tid, jeg udgav Nugaards Historie, ved Geistlighedens Velvillie her paa Egnen har haft Leilighed til at gjennemgaae Amtets gamle Kirkebøger, forsaavidt de endnu existere, og saaledes herved kan meddele adskillige Supplementer til Perioden fra 1640 til 1699, som denne Undersøgelse har beriget mig med. Og idet jeg saaledes i det Væsentlige (for bemeldte Periode) vel henviser til det allerede i Nugaards Lehns Historie Meddeelte, kan jeg dog med Hensyn til Egnens Historie i de Aar, hvori Eiler Dvighøys Enke, Anne Brahe, besad Gaarden, nemlig fra 1640 til 1649, endnu tilføie Følgende:

1640 eller s. A. som Elvedgaards Eier, Eiler Dvighøys, døde, stod Præsten i Dalby (som havde tjent for Skolemester hos hans Svigerfader, Hr. Axel Brahe, Giesf. 1 Pag. 472, eller maaskee rettere hos dennes Enke), Hr. Ole Thestrups, Bryllup paa Dombuset i Viborg; og dertil vare „130 af Adel“ (Farstrups Dagb. Pag. 278).

S. A. var Sognepræsten i Guldbjerg, Hr. Hans Sørensen, under Action, fordi hans Kone Aaret forud var kommen 9 Uger for tidlig (Aug. 2, 2 Pag. 12), men anmærker om samme Barns Fødsel i sin Kirkebog blot Følgende: „1639 S. Thomases Aften blev min Datter Helvig født; og blandt Fad-

terne vare Hr. Peder Hjellose, Anders Jensen, Skolemester i Bogense, Jens Mønst ibid. og min Koncs Moder Margrethe, Jens Guldsmeds."

S. A. d. 21 Febr. blev den Rugaardste Lehnsmands, Steen Bildes, Datter begravet i Vestlinge Kirke (Nug. 2, 2, 3).

1641 d. 15 Oct. blev Sognepræsten i Guldbjerg, Hr. Hans Sørensens, Datter Elisabeth født; og blandt Fadderne vare Maren Hr. Hanses i Bogense, Hr. Alexander i Duby, Hans Clausen paa Haemarkgaard o. s. v.

1642 d. 26 Oct. blev bemeldte Sognepræst i Guldbjergs Søn Hans født; og blandt Fadderne nævnes Hr. Jens i Hemerslef (S: Sognepræsten i Særslø), Hr. Niels i Bislef, Anders Thomason, Fogdit paa Hårisklegaard, Præstens Broder, Jens Guldsmed, Maren Jens Mønstens i Bogense og Karen Hr. Thomases i Sønderlø.

S. A. kom Jørgen Feddersen fra Lønder i Besiddelse af Amagergaard i Vigerløf Sogn (see Mere om ham Nug. 3, 1 Pag. 135-36).

1643 eller kort efter blev Hr. Hans Rasmussen, forhen Sognepræst i Silby, hvorfra han var affat, Capellan i Vigerløf (Nug. 2, 2, 15; 3, 1, 14).

S. A. til 1645 var den Rugaardste Lehnsmænd og altsaa Egnens Amtmand, Steen Bilde, i Rusland (Nug. 2, 2, 3-4).

1644 døde den Rugaardste Lehnsmands, Steen Bildes, Søsterdatter, Sophie Brokkenhuus, paa Rugaard (Nug. 2, 2, 4).

S. A. legerer Eiler Høg til Dallund 100 Rdl. til de Fatige i Odense (Hofm. F. 5 Pag. 136).

1645 d. 24 Febr. døde og d. 28 Febr. blev i Guldbjerg Kirke begravet den ovennævnte Sognepræst i Rolsbøges

Moder, som døde „her oppe hos mig;“ men han nævner i Kirkebogen hverken hvad hun hed, eller hvorfra hun var. Dernæst anmærker han, at s. A. Christi Himmelfarts døde ogsaa hans Broder, Jens Guldsmed i Odense, og s. A. den 9 Sept. blev hans Søn Jens født, blandt hvis Faddere nævnes Birgitte Hr. Jenses i Hemerslef og Maren Hr. Lauriges i Gilby.

1646 har allerede den Bogense Sognepræst, Mag. Hans Madsen Bang, begyndt at holde Kirkebog for Bogense Menighed og fortsat samme indtil sin Død 1658; hvorpaa den endnu i 2 Aar er fortsat, men derpaa aldeles standsat i 20 Aar indtil 1680.

S. A. Dn 19 p. Tr. blev Christoffer Bang i Bogense og Jomfru Else Heiderstrup copulerede (K. B.), som Begge synes at være af Adcl.

S. A. er ligeledes Guldbjerg og Sandager Kirkebog i Anledning af Kongens stærkede Forordning i denne Anledning begyndt, da Hans Brodersen var Stiftsfriver, Hr. Niels (Jacobsen Hindsholm) i Bislep Provst og Hr. Hans Søffrensens Sognepræst i G. og S.

S. A. Dn 20 p. Tr. var Carsten Thomisen, Fouget paa Enggaard, Fadder til et Barn fra Naarstov.

S. A. Dn 2 adv. vare Faddere til en Skræders Barn af N. Esterbølle velbaarne Erik Dvighov (til Sandager) og Jørgen Rosenkrantz (til Enggaard), velb. Christenz Juul, Fru Ellen Gise og Jomfr. Margrethe Juul.

S. A. d. 2 Dec. blev velb. Erich Dvighovs Søn Frederich født og d. 9 Decbr. kristnet; hans Faddere vare velb. Jørgen Rosenkrantz, Fru Ide Lange, Chrestenze Juul, Fru Anne Brahe, Fru Ellen Gise og Jomfr. Margrethe Juul.

1647 d. 20 Marts blev (den under foregaaende Aar om-

talte) Christoffer Bang begravet i Bogense Kirke. (R. B.).

S. A. d. 12 Sept. blev Hr. Jenses (o: Capellan Jens Jbsen Barlose, om hvem see Aug. 2, 2, 13) Son Hans i Bogense Kirke christnet. (l. c.).

S. A. d. 6 Febr. blev et Barn begravet i Guldbjerg, som var fundet død hos Moderens Bryst; og stod Moderen i den Anledning aabenbare Skrifte og gav til de Fattige 1 Sletdaler efter Ordinantsen (R. B.).

S. A. Paaskefasten, som indfaldt d. 7 (et andet Sted staar d. 17) April, blev Sognepræsten i Guldbjerg, hans Datter Sara født og d. 22 s. M. christnet, blandt hvis Fædrene opregnes Hr. Thomas i Sønderso, Hr. Jørgen i Farsbøl (o: Sognepræsten i Haarsleb), Hans Clausen (formodentlig Forpagter eller Forvalter) i Dvighovsholm (o: Hofmangsgave, hvorimod han 1641 kaldtes paa Hasmark og døde 1652, Aft. 6 Pag. 552) og Karen Hr. Nielses i Bisleb.

S. A. d. 22 Juni blev velb. Frederich Dvighov (i Sandager Kirke) begravet, 6 Maanedes og 3 Dage gammel.

S. A. Dn 3 p. Tr. bleve to Folk ibid. sammenbiede, som 8 Dage tilforn stode aabenbare Skrifte.

1648 d. 22 Oct. bleve Hans Pomerind i Bogense og (formodentlig den 1646 omtalte) Else Heiderstorp (altsaa Christoffer Bangs Enke) i Bogense Kirke copulerede (R. B.).

S. A. bestemtes det, at der skulde sælges endeel kongl. Gods og deriblandt 150 Tdr. Hartkorn i Rugaards Lehn (Aug. 2, 2, 4).

S. A. Dn Iudica var Henrik „Podemester“ (i Bøgelund) Fadder til et Barn i Sandager Kirke.

S. A. Dn 8 p. Tr. blev velb. Gregers Krabbe (til Enggaard), hans S. Claus christnet i Sandager Kirke; hans Faddere vare velb. Fru Ingeborg Krabbe, Fru Anne Krabbe,

Fru Susanne Krabbe og Fru Elisabeth Daa (men ingen Mandsfaddere nævnes).

S. A. d. 29 Nov. blev velb. Jens Dvighov (af Sandagergaard) kristnet; velb. Christenze Juul holdt ham til Daaben, og Fadderne vare velb. Jomfr. Ide Skinkel og Hans Clausen paa sin velb. Husbondes, Henning Dvighovs, Vegne.

1649 d. 18 Febr. blev (den ovenomtalte Capellans) Hr. Jenses Datter Karen baaren til Daabs i Bogense Kirke af Fru Ide Dvighov ¹⁾).

S. A. d. 25 Nov. blev „Jomfru“ Else Heiderstrup (som altsaa, skjøndt Fornavnet er det samme, maa være forskjellig fra den under 1646 og 48 omtalte) i Bogense Kirke begravet.

S. A. skriver Sognepræsten i Guldbjerg: „d. 23 Oct. begrov jeg Hans Pedersen her udi Byen (altsaa Raalshave); han gjorde mig den allerstørste Fortræd, han kunde; Gud vare Lov, som stilbte mig ved ham! Han var 58 Aar; Gammel nok!“

S. A. Da 24 p. Tr. stod Fruens Pige paa „Gaarden“ (men hvilken nævnes ikke) Fadder til et Barn (hvorfra nævnes ikke og i hvilken Kirke heller ikke; men da det staaer i Guldb. og Sand. Kirkebog, maa det have været i en af disse Kirker, ligesom „Gaarden“ (d: Herregaarden) enten maa have været Enggaard eller Sandager).

S. A. blev ibid. en Stodderkone fra Jylland begravet, som døde i Bøgelund af Børnepotter.

---

1) Hun var en Datter af Eiler Dvighov og Anne Brahe og gift med Ritmester Lewin v. Bülow (J. Brahes Dagb. Pag. 109).

Gaardens næste Eier var altsaa den ovenomtalte Henrik Gyldenstjerne; han var en Søn af Nigsraad Præbjørn Gyldenstjerne til Vosborg og Mette Eriksdatter Hardenberg. 1594 d. 5 April var han født paa Vosborg (Refsens Bibl. index tertius ved R. N., jfr. Inscriptionen paa Liigkisten i Nynkeby Kirke, som dog ikke anfører Dagen). 1597 foruleiliggede Djævelen i høi Grad hans Moder, Fru Mette Hardenberg (N. D. Mag. 2 Pag. 318; om hendes Levnet og Skrifter see forresten Schön. l. Fr. Pag. 794 sq.). 1609 studerede han i Strasburg; thi i en Stambog, som Vincenz Steensen, der siden blev Landsdommer paa Langeland og Herre til Steensgaard, havde ført paa sin Udenlandsreise, og som endnu paa Steensgaard opbevares, have blandt flere ogsaa følgende 3 Gyldenstjerner indtegnet deres Valgsprog og Navne paa følgende Maade:

„Gratiam & gloriam dabit Dominus.“

(Herunder Baabnet malet)

Eruditione eximia nec non prosapiæ splendore politissimo Dn. Vincentio Stenonis in amicæ conversationis recordationem, nullæ oblivioni tradendæ, Argentina hæc lubenti animo adjeci 25 Febr. Anno reparatæ salutis humanæ 1609.

Canutus Gyldensternn.

„Spero me visurum bona Domini in terra Viventium.“

Animi vigore non minus quam sanguinis nobilitate politissimo Dn. Vincentio Stenonis hæc paucula synceri amoris indicia apposui Argentina 25 Februarij Anno 1609.

Hilarius Gyldensternn Danus.

„Cum evigilavero satlabor.“

Generis nobilitate & virtutis felicitate ornatissimo viro juveni Dn. Vincentio Stenonis f. hæc paucula memoriæ causa concessi. Argentorati 25 Febr. Anno 1609.

Henricus Gyldensternn Danus.

(meddeelt af Stud. jur. Plesner). 1613 studerede han til-
ligemed sine Brødre i Padua, hvor de d. 5 Jan. bleve im-
matriculerede (Gl. S. 2, 3, 14). 1616 d. 11 Juli døde
hans Fader paa Bøsborg (Geneal.)¹⁾. 1618 d. 2 Aug.
stod hans Bryllup i Kjøbenhavn (Chr. 4des Dagbøger ved
Nyerup Pag. 29, hvor han ogsaa forekommer Pag. 17 under
18 Marts) med Elisabeth Pødebusk, som var en Datter af den
1616 d. 26 Aug. afdøde Claus Pødebusk til Krapperup og
Fru Sophie Ulstand, og som var født i Kjøb. 1597 og alt-
saa den Tid 19 Aar gammel (R. N.). 1619 d. 25 Juli
blev hans Son Præbjørn døbt i Skiberup Kirke ved hans
Herregaard Svanholm (S. Grubbes curric. vit. ved R.
N.). S. A. gave han og hans Frue, E. Pødebusk, en Messes-
hagel til Østerslev Kirke, som var Sogneskirke til hans anden
Herregaard Karsholm (S. Brings diss. de Villandia 1
Pag. 27 ved R. N.). 1620 d. 16 Mai blev hans Datter
Clara født paa Svanholm (Klev. Saml.) 1621 blev hans
Datter Jytte født paa Svanholm (Ligkisteinscription i Ryn-
keby Kirke ved R. N.). 1622 d. 12 Nov. blev hans Son,
Erik Hardenberg Gyldenstjerne, født paa Svanholm (hans
Ligpr. ved R. N.). 1624 nævnes han i Provsternes Be-
skrivelse over Skaane som Eier af Karsholm og Svanholm
(Gl. Saml. 1, 1 Pag. 109, 141). 1625 d. 1° stod han

1) Dog ifølge Liigverset i R. D. Mag. 2 Pag. 319 først den 23 Juli.

Fadder til Jørgen Wands Søn Niels i Gundestrup Sognekirke Wramb (D. M. 3 Pag. 224). S. A. Chr. 4 til Indbyggerne i Skaane, at han har forordnet H. Gyldestjerne til Svanholm at skulle være Landsdommer i Skaane (hvad han formodentlig blev efter Larmand Gyldestjerne, der endnu var det i Juni 1624). Dat. Kjøb. d. 2 Marts (Skaanske Reg. ved R. N.). S. A. gjør Chr. 5, udvalgt Prinds, vittterligt, at han forlehner H. Gyldestjerne, Landsdommer i Skaane, med Froste Herred. Dat. Frederiksberg d. 17 Mai (l. c.) S. A. og D. forlehner samme Prinds H. Gyldestjerne med Helne Kirkelehn (l. c.) S. A. i August afgif hans Svigermøder, Fru Sophie Ulstand, Claus Pødebustes Enke (Klev. Saml.). 1626 var han Landsdommer i Skaane samt Befalingsmand over Froste Herred og Helne Kirke og blev s. A. d. 10 Mai som Landsdommer indstævnet til Herredagen „sin Dom at forsvare“ (l. c.). 1627 Chr. 4 til Christen Eriksen (til Fligende, Søn af Erik Balkendorf til Glorup)“: Viid, at eftersom os elskelige H. Gyldestjerne til Svanholm, vor Mand, Tjener og Landsdommer udi vort Land Skaane, underdanigst for os haver ladet berette, sig at være interesseret udi efterskrevne trende Sager, som til Landstinget bør at „ordeles“ udi: den første anlangendes hvis Gjeld, som os elskel. Jacob Sinclair til Sinclarsholm, hvis tilforordnede Værge han er, tiltales fore; den anden anlangendes en Dom, forte H. Gyldestjerne skal have forhvervet over Hercules Hansen for en Skrivelse, han haver udgivet, hvilken han formener skal være hannem noget for nær, saa forbemeldte Hercules for samme sin Skrivelse til Herredsting skal være dømt til sine 3 Mark, hvilken Dom forbemeldte H. Gyldestjerne til Landsting vil have confirmeret; den tredie anlangende en Dom, som han agter at forhverve paa os

elskelige Claus Bilbe, en Indførsel anlangendes for hvis Skade, han for hannem haver lidt formedelt Løfter: thi bede vi Dig og ville, at, efterdi forskrevne H. Gyldestjerne selv udi forskrevne trende Sager er interesseret, Du da retter din Leilighed efter at sidde udi Landsdommers Sted, naar samme Sager skulle foretages" ic. Dat. Kjøb. d. 20 Juni (Skaanst. Tegn. ved R. N.). S. A. d. 16 Sept. fik Peder Galt Brev om at sidde i Landsdommers Sted og domme i den 2den og d. 3die af ovennævnte Sager, da Christen Eriksen i Kongens Befaling var forhindret (l. c.). Aarstallet 1627, som det synes, samt H. Gyldestjernes og Lisbeth Pødebuskes Navne og Naabner findes (eller fandtes) i en Steen-
 table over Karsholms Port (Bring's diss. de Villandia 1 Pag. 28 og Gillbergs Beskrivning øver Christianstads Lån Pag. 36), hvilken Herregaard han formodentlig den Tid lod ombygge, eftersom alle Murene (formodentlig som Allusion til hans Naaben) den Tid vare og maaskee endnu ere med smaa hvide Stjerner udsmykkede (Bring l. c. ved R. N.). 1628 Chr. 4 til Sivert Grubbe: „Viid, at for os underdanigst andrages, hvorledes der begiver sig Irring og Trætte imellem os elskelige H. Gyldestjerne til Svanholm, vor Mand, Tjener, Befalingsmand udi Froste Herred og Helne Kirke samt Landsdommer udi vort Land Skaane, paa den ene, og Hercules Hansen udi Meldager paa den anden Side, anlangendes et Brev, for^t Hercules os elskelige Mourids Pødebusk, vor Mand og Tjener, skal have tilskrevet, hvilken Sag til Herredsting skal være „ordelet;“ og eftersom vi tilforn havde ladet udgaae vores Befaling til os elskel. Peder Galt til Tidseholt, vor Mand, Tjener og Skibshøvedsmand, forskrevne Herredstingsdom at paakjende, formedelt forbemeldte H. Gyldestjerne, som Herredsfogdens Overdommer er, ikke udi

sin egen Sag kunde kjende og domme, og for^{te} Peder Walt, formedelst han nu udi vores Bestilling er forhindret, denne vores Befaling ikke kan efterkomme: da bede vi Dig og ville, at Du retter din Veilighed efter udi for^{te} H. Gyldenstjernes Eted Landsting at sidde og Parterne ved endelig og en retmæssig Dom at adskille. Sammeledes, eftersom for^{te} Hercules Hansen underdanigst lader andrage, sig af Hans Clausen, for^{te} H. Gyldenstjernes Foged, en langvarig Trætte skal være paaført, hvorudinden for^{te} H. Gyldenstjerne ogsaa skulde være interesseret og derfor derudi ikke kan kjende og domme: da bede vi Dig og ville, at Du og for^{te} Hercules og hans Vederpart, forskrevne Hans Clausen, ved endelig Dom adskiller" ic. Dat. Nakfob d. 15 Marts (Skaanst. Tegn. ved R. N.). Dette er formodentlig altsaa den Strid, han s. A. havde med Mourids Hodebuff, og hvorom det i S. Grubbes curr. vitæ (ved R. N.) hedder: „**D. 3 Mai Lundix in commissione regia (sui), ut in controversia inter Henricum Gyldenstiern & Herculem, samulum Maurici Puddebush, judicarem.**“ S. A. den 8 Juni var han nærværende ved Indvielsen af den nyopbygte hellig Trefoldigheds Kirke i Christianstad (ifølge Fortegn. foran i Mads Jensen Medelfars *Encoenia sacra* ved R. N.). S. A. d. 14 Juni hedder det i S. Grubbes (ovenanførte) curr. vit.: „**Lundix in foro pronunciaui sententiam in causa inter H. Gyldenstiern & Herculem**“ (see supra). S. A. fik Sivert Grubbe og Jørgen Urne Brev om at besigtige noget Gods, H. Gyldenstjerne begjærer til Mageskifte af Lunde Capitel, samt det, han derimod til for^{te} Capitel vil udlægge. (Han begjerte nemlig i Billandsherred i Filkested Sogn og By 2 Gaarde, i Østerløf S. og B. 2 Gaarde, i Venmenhøgsherred, Skurup S., Sandager

B. 4 Gaarde og et Gadehuus; hvorimod han igjen vil udlægge i Skydsherred i Vester = Virsted 4 Gaarde og i Bemmenhøgsherred i Hemmingsbyng S. og B. 2 Gaarde). Dat. Kjøb. d. 1 Nov. (Skaanf. Legn. v. R. N.). S. A. gjør Chr. 4 vitterligt, at efter som H. Gyldestjerne til Svanholm, Landsdommer i Skaane og Befalingsmand i Frosteherreder og Helne Kirke, har udlagt til ham og hans Efterkommere, Konger i Danmark, og Kronen et Fæste i Klagstrup Sogn (i Bemmenhøgsherred), Brønnitsløf (By), da har Kongen derimod udlagt til H. Gyldestjerne et Fæste i Skurup Sogn, i Salsøf (By). Dat. Kjøb. d. 16 Nov., hvorimod H. Gyldestjernes Gjenbrev paa samme først er dat. Kjøb. d. 15 Dec. (l. c.). S. A. Chr. 4 til Falck Lyde: „Viid, at efter som Herredsfogden udi Bemmenhøgsherred skal have fradømt os elstelige H. Gyldestjerne, vor Mand ic., noget Nømningsgods, hvilkken Dom forte H. Gyldestjerne agter at stævne; da, efterdi han udi sin egen Sag ikke kan dømme, bede vi Dig og ville, at Du retter Dig efter udi Landsdommers Sted at sidde, naar samme Sag skal foretages“ ic. Dat. Kjøb. d. 31 Dec. (l. c.) S. A. skulde Henrik Gyldestjerne „til Svanholm,“ ifølge Atl. 6 Pag. 689, eie en Anpart i Ivernæs eller nuværende Bedelsborg i Fyen; men det maa formodentlig snarere være Henrik Nielsen Gyldestjerne, der skrev sig til Voltinggaard. 1629 d. 12 Marts blev derimod hans Son Axel født paa Svanholm (Nothes Est. 1 Pag. 177). S. A. d. 4 Mai døde hans Moder, Fru Mette Hardenberg, Præben Gyldestjernes Enke, hos sin Søster paa Eskbjerg (J. Brahe Pag. 55). S. A. gav H. Gyldestjerne, Landsdommer i Skaane, Befalingsmand over Helne Kirke og Frosteherreder, Juleaften 300 Dal. Sølvmynt til Istad Skole (medd. af Mag. Rich). 1630 nedlagde H.

Gyldestjerne sit Landsdommerembede i Skaane og mistede derved tillige de med samme forbundne Forlehninger; thi allerede d. 25 Febr. s. A. udgif Chr. Ades Brev til Indbyggerne i Skaane, at han havde forordnet Erik Krabbe til Veybyvad at skulle være Landsdommer i Skaane; og som en Følge deraf blev bemeldte E. Krabbe ogsaa s. A. d. 24 Marts med Helne Kirke og Frosteherred (i H. Gyldestjernes Sted) forlehnet (Skaansf. Reg. ved. R. N.); og dette Sidste er saaledes Grunden, hvorfor Erik Krabbe først d. 24 Marts 1630 siges at være bleven Landsdommer i Skaane (Viigpr. over Lisbeth Krabbe, Jens Bildts til Hestrupgaard). S. A. Chr. 4 til Jørgen Urne, at H. Gyldestjerne (som endnu her kaldes Landsdommer) havde begjert efterskrevne Gods i Christianstads Lehn, Billandsherred til Magelæg: nemlig i Haastad 4 Gaarde, i Østerløf 2 Gaarde, i Sønderup 3 Gaarde og et Fæste; samt efterskrevne Leiegods: i Sønder Opma-dinge 7 Gaarde, i Killested et Fæste, i Haastad 5 Gaarde og 1 Gadehuus; og Jørgen Urne skal nu forfare Godssets Leilighed ic. Dat. Kjøb. d. 27 Marts (Skaansf. Teg. ved R. N.). S. A. Chr. 4 til Jørgen Urne, at da H. Gyldestjerne er begjerende efterskrevne Gaarde og Gods i Billandsherred (nemlig de ovenfor opregnede) til Magelæg, hvorimod han til Kongen og Kronen vil udlægge endeel Gaarde og og Gods i Billands- og Gjersherred (som opregnes); saa skal J. Urne forfare disse Gaardes og dette Godssets Leilighed ic. Dat. Frederiksborg d. 31 Juli (l. c.). 1631 Chr. 4 til Henrik Hvitsfeldt og Palle Rosenfrank angaaende det ovenansførte Magestifte, hvor Godsset dog anføres med enkelte Forandringer, og hvor der tillige tilføies, at Gaarden i Grødbby og Gaarden i Fillinge, som H. Gyldestjerne tilbød, ere saaringe, at Kongen dermed ikke kan nøies, hvorfor han vil, at

de skulle lade H. Gyldestjerne udlægge ham andet Gods i samme Lehn og siden grandste og forfare al forstrebne Godses Eiendom. Dat. Kjøb. den 18 Febr. (1. c.). S. A. mageskiftede Jørgen Scheel til Søstrup Hvidkilde Gaard og Gods med Henrich Gyldestjerne imod Svandholm Boldemars Gaard og Gods i Halland (Atl. 6 Pag. 807), hvilke Ord jeg desværre ikke fuldkommen forstaaer. Uden Tvivl skal det imidlertid hedde, at J. Scheel ved Mageskifte mod Boldemarsgaard tilbyttede sig Hvidkilde af H. Gyldestjerne til (og ikke: imod) Svandholm; men hvorledes H. Gyldestjerne har faaet Hvidkilde (eller Part i samme) ved Marcus Billes Død 1631 (da denne baade efterlod sig en Datter, der var gift med Falk Gise, som skrev sig til Hvidkilde, og en Søn Eiler, der skrev sig til Raffebølle), er et andet Spørgsmaal. Saameget er imidlertid vist, at J. Scheel virkelig tiltraadte Hvidkilde efter Marcus Billes Død, og at Billes Svigersøn, Falk Gise, først fik den „efter“ J. Scheel. I et af de næstfølgende Aar maa H. Gyldestjerne derpaa, efter først at have været Lehnsmand i Christianopol, være bleven Befalingsmand paa Warberg Slot; thi 1631 var endnu Mogens Gyldestjerne til Fuldstoet det (Berells Hallands hist. Bestr. 1 Pag. 261, 551), og 1632 den 19 Mai kaldes H. Gyldestjerne Befalingsmand over Christianopels Lehn (i Blegind) i Chr. 4des Brev til Henrik Hvittfeldt og Erik Krabbe angaaende det 1631 omtalte Mageskifte (Skaansl. Tegn. ved R. N.), skjøndt Chr. 4 først den 12 Juni s. A. (1632) fra Kjøb. gjør bitterligt, at han forlehner H. Gyldestjerne til Svandholm med Christianopels Lehn (Skaansl. Reg. ved R. N.); og først næste Aar (1633) fik H. Gyldestjerne Brev at skulle annamme Warberg Slot (i Halland). Dat. Kjøb. den 25 April (Sk. Tegn. ved R. N.). Og s. A. gjør endelig Chr. 4 bitterligt, at han

forlehner H. Gyldenstjerne til Svanholm med Barberg Slot og Lehn. Dat. Kjøb. den 18 Juli (St. Reg. ved R. N.). Derfor nævnes i Fortegnelsen foran i Mads Jensen Medelfars *Encoenia sacra* over de Riddermænd, som vare nærværende ved Indvielsen af Christianstads Kirke, blandt Andre Henrik Gyldenstjerne til Svanholm, som da (1628) var kgl. Maj. Befalingsmand over Helne Kirke og Frosteherrede Lehu samt Landsdommer i Skaane, men nu (1633) „Høvedsmand paa Barbjerg Slot;“ thi Bogen har vel intet Aarstal paa Titelbladet, men Fortalen er dat. 25 April 1633 (R. N.) og saaledes dog et Par Maaneder før det egentlige Lehnsbrev blev udfærdiget. S. A. den 15 og 16 Juli saavel som 1634 den 29 Marts findes der forresten adskillige Kongebreve om det 1631 omtalte Magesifte mellem Kongen og H. Gyldenstjerne, hvilket endnu ikke efter flere Aars Forløb var tilendbragt. 1635 i Septbr. funderer han med sin Faders, Præbjørn Gyldenstjernes, og Moders, Mette Hardenbergs, øvrige Sønner og Svigersønner et Kapel over forte deres Forældre og Svigerforældre ved Ulføborg Kirke i Ribe Stift, dat. Odense; og kaldes han ved denne Leilighed H. Gyldenstjerne til Svanholm, Befalingsmand paa Barberg Slot (F. 4 Pag. 657). S. A. udgav han *Jesu Syrach* i danske Riim (Kjøb. 8vo), af hvilken Bog der findes et Exemplar i den Hjelmskjærnske Samling, som har tilhørt Gram, men er defect baade i Begyndelsen og Enden, saa at Titelblad og Fortale mangle. I Resens Bibliothek fandtes den ikke, men derimod ifølge Linds Fortegnelse Pag. 55 i Karen Brahes Bibliothek i Odense (R. N.); her findes den virkelig ogsaa endnu, og dens fuldstændige Titel er følgende: *Ecclesiasticus*, det er, Jesu Syrach's Sønns Wiisdom for alle og ethvert lidende oc sribende Guds Barn, som vil for alle

Ting haffue Gud for Dyen, leffue tuctelig, retfærdelig oc gudfryctelig baade mod sig selff, sin Næste oc Gud her i denne Verdens Grædedal, indtil hand engang ved Doden afløsis oc aff Basunens Liud fremførís til Lammens Nadvere i Guds Frydefall med Gud oc alle hans Udvalde til de evige Tider. Kortteligen oc eenfoldeligen paa Riim oc danske Vers componeret oc sammenstreffuit af H. G. S. Prentet i Kribsenhaffn aff Melchior Marhan 1635." Den lærde Fortale, som er dateret „Vaardbierg Slot d. 2 Juni 1635" og ligeledes undertegnet H. G. S., gaaer især ud paa at vise, at i hvor stor Anseelse Philosophien endogsaa stod hos de Gamle, saa er dog Theosophien o: Guds aabenbarede og af de hellige og ved den hellige Aand drevne Guds Menneſker forkyndte Wiisdom langt herligere, og af denne findes „det gandske bibelske Apoteker" fuldt; og kan denne Trestitel især med al Rette tillægges Jesu Syrachs Wiisdoms Bog; thi deri findes mangfoldige lærerige Sententser om Guds Kjærlighed og hans naaderige „Forfectelse imod den hellske (o: hollische) Drage" ic. ic. Hvorfor Oversætteren ogsaa, Gud til Ære og alle Fromme til Hjertelyst, den paa Riim haver udsat, at den desbedre kunde „befalde" enhver Christen at læse og „afholde" til daglig Brug. Derpaa følger et Tressvers til Oversætteren, hvori han tituleres: „nobilis vir Dⁿ Henricus Gyldenstiern, Hæreditarius de Svanholm &c. regius arcis Vaardebergensis Præses;" og derpaa kommer endelig Bogen selv, af hvis nu kun maadelige, men den Tid maaste ret antagelige Vers jeg her som en Prøve vil anføre Pag. 20:

„Ligesom Regenteren er, saa monne oc hans Embidsmand var;
oc ligsom Raadet er til Sind, saa er oc Borgeren ud oc ind;

halvstyrtig Konge forderffuer Land, oblægger slet den meenig Mand; naar den Velldig forfictig er, triffues Staten oc Landet meer; Regimentet staar i Guds Hand, ey god Regent giffues alle Land; en god Regent er en Guds Gaffu; Gud vare Loff for den vi haffu! ic."

Erre nu endogsaa saavel disse Vers som alle de øvrige, der udgjøre Bogens Indhold, som sagt, efter vor Tidsalders Dom kun maadelige; saa vare de dog ikke blot velmeente, men maastee endogsaa efter hiin Tidsalders Dom ret smukke; og Elvedgaard kan saaledes endogsaa tilegne sig den Ere at have haft en af Fortidens Digtere blandt sine fordums Besiddere. 1636 Chr. Ades Brev til Iver Krabbe Tagesen og Erik Rosenkrantz, at eftersom de have erfaret Veiligheden om hvis Irring og Trætte, som sig begiver imellem H. Gyldestjerne til Svanholm, Embedsmand paa Warberg Slot, og Borgermestre og Raad i Warberg paa Byens Begne angaaende nogen Eiendom, som kaldes „Leergraff;“ da vil Kongen, at de kjende og dømme imellem dem. Dat. Kjøb. d. 8 Mai (Skaansf. Tegn. ved R. N.). S. N. mister han Warberg Slot og Lehn; thi af s. N. d. 9 Juni er Følgebrevet til Bønderne, at svare Iver Krabbe til Jordberg, Embedsmand paa Laholm; skjøndt Forlehningsbrevet for ham eller for Iver Krabbe først er udfærdiget 1637 d. 13 Mai (Sk. Reg. R. N.). 1636 d. 3 Juni blev forresten endnu H. Gyldestjernes Datter Mette født paa Warberg Slot, hvilket Fødselssted angives i et Stykke af de ved hendes Liigbegængelse oplæste Personalia, hvilket findes i Klev. Saml. Datumet d. 3 Juni findes derimod (ikke der, men) i Indskriften paa hendes Liigkiste i Nynkeby Kirke, hvor hun dog med Hensyn til Stedet angives at være født paa „Raable Slot“ i Skaane, som da maatte være det i samme Herred som Karsholm beliggende Raablev, der den Tid tilhørte Hr. Christoffer Ulfeldt (R.

R.). Forresten gav H. Gyldenstjerne, som Befalingsmand paa Varberg Slot, 50 Daler til Hospitalet i Varberg, og hans Frue, Lisbeth Podebusk, gav indtil 1635 Ved (3: Brændsel) til samme (Berells Hallands hist. Bestr. 1 Pag. 437). Men 1637 ophorte han at være Befalingsmand paa dette Slot; thi Mikkelsdag 1637 blev Christian Bülow forlehnet med Laholms Slot (ifølge hans Liigpr.), saa at hans Formand sammesteds, Iver Krabbe, formodentlig til samme Tid (ja! som vi ovenfor have seet, endogsaa Maret forud) blev Befalingsmand paa Varberg, hvor ifølge N. Saml. 3 Pag. 47 en Datter af ham blev født s. A. d. 19 Nov. (R. R.). 1638 til 39 havde H. Gyldenstjerne neppe endnu nedsat sig i Fyen; thi hans Hartkorn opregnes ikke blandt den fyenste Adels for disse Aaringer (S. Brahe Pag. 151 sq.). 1639 bevilger og tillader Chr. 4 ham at maatte i Lehnsmanden og Bispens Nærværelse udsee et beviligt Begravelsessted i Østerløf Kirke, som skal være hans rette Sognekirke, og sammesteds at maatte lade opbygge en Begravelse til sig, sin Hustru og deres Arvinger. Dat. Kjøb. d. 27 April (Sk. Reg. R. R.). 1640 skriver Chr. 4 til Jochim Beck, at da H. Gyldenstjerne til Esvanholm har tilbudt at ville afstaae en Gaard i Kjørstinge i Fyen til Ulrik Christian Gyldenløve til Skinderup imod jus patronatus til Østerløf Kirke i Christianstads Lehn, saa skal J. Beck erklære sig, hvor høit samme Kirkes Indkomst samt Kongens og Kronens Unpart Liende aarligen kan beløbe sig. Dat. Glückstadt d. 25 Juni (Sk. Regn. R. R.). S. A. Ditto til Ditto, at da H. Gyldenstjerne „til Skovsbo“ (dette er saaledes første Gang han skriver sig til denne Gaard, som han ikke ved Moderens Død 1629, men ved sin ældre Broder Knuds Afstaaelse senere tiltraadte) har begjert til Magelæg endeel Kongens og Kro-

nens Gaarde og Gods i Christianstads Lehn, Billandsherred (som opregnes), hvorimod han igjen vil udlægge endeel af sit Jordegods i samme Lehn (som ligeledes opregnes) samt Rjørstingegaard (i Fyen), imod hvilken Gaard han dog begjærer jus patronatus til Østerlef Kirke; saa skal J. Beck erklære sig, om forstrebne Gaarde og Gods kunne mistes fra Lehnet imod det, han vil udlægge, og om forte jus patronatus kan mistes imod Rjørstingegaard ic. Dat. Kjøb. d. 28 Dec. (l. c.). Dmtrent 1640 maa han dernæst ogsaa være flyttet fra Skaane til Fyent (Nothes Eft. 1 Pag. 179) og formodentlig, som vi ovenfor have seet, til Skousbo, det han, som sagt, om end ikke ved Moderens Død 1629, saa dog ved sin ældre Broder Knuds Afstaaelse 1637 eller saa Aar efter maa have arvet (Atl. 3 Pag. 478; jfr. 6 Pag. 636). 1641 til 43 var uden Tvivl hans Søn Axel i Huset hos hans Svoger, Jørgen Brahe paa Hagenskov, for der at opdrages (J. Brahe Pag. 78). 1642 Chr. 4des Brev til Otte Thott og Niels Krabbe om at besigtige det Gods, H. Gyldenstjerne til Svanholm vilde have til Magestifte (see 1640). Dat. Kjøb. d. 3 Mai (Sk. Tegn. K. N.). 1643 Chr. 4 til Ebbe Ulfeldt og Bispen i Skaane, at eftersom H. Gyldenstjerne til Svanholm begjærer jus patronatus til Østerlef Kirke, hvorimod han vil udlægge en Gaard i Foesløf og en Gaard i Vinsløf, skulle de erklære sig herom. Dat. Frederiksborg d. 14 Jan. (l. c.) S. N. gjør Chr. 4 vitterligt, at eftersom H. Gyldenstjerne har udlagt til ham og hans Efterkommere, Konger i Danmark, og Kronen efterstrebne Gaarde og Gods i Skaane i Christianstads Lehn (som opregnes) og ligeledes i Fyent en Gaard i Rjørsting; da har Kongen derimod udlagt til H. Gyldenstjerne endeel Gods i Skaane i Christianstads Lehn (som opregnes). Dat. Kjøb.

d. 21 Jan., paa hvilken Dag H. Gyldenstjernes Gjenbrev ligeledes er udfærdiget (Sk. Reg. R. N.). S. A. Chr. 4 til Henrik Lindenov og Jacob Grubbe, at da H. Gyldenstjerne er begjerende jus patronatus til Østerlef Kirke, hvorimod han vil udlægge efterstrevne Gods i Christianstads Lehn (nemlig 6 Gaarde og 1 Fæste, som opregnes), da skulde de besigtige for^{te} jus og Gods. Dat. Kjøb. d. 11 Dec. (Sk. Teg. R. N.). Omtrent 1644 blev uden Tvivl hans Datter Malene gift med Niels Lykke til Harrested (see infra under Niels Lykke). 1646 den 16 Marts blev hans Frues, Elisabeth Pødebuskes, Søsterdatter, Jomfr. Bibekke Friis, som var i hendes Huus, paa Skousbo tilfagt Markor Rodsteen, og s. A. d. 11 Oct. stod deres Bryllup i Odense (Rothe 2 Pag. 521). S. A. Chr. 4des Brev til Henrik Lindenov og Jacob Grubbe om det saa tit omtalte Magestifte med Østerlef Kirke. Dat. Kjøb. d. 15 April (Sk. Teg. R. N.). 1647 affød han Svanholm til sin Søn, Erik Hardenberg Gyldenstjerne, efter som han og hans Frue „begge udi levende Live gjorde Skifte med deres kjære Børn“ (Ligpr. v. E. H. Gyldenstjerne ved R. N.). 1648 fik han omsider ved Kong Fred. 3dies Brev, dat. Kjøb. d. 28 Nov., jus patronatus til Østerlef Kirke, som var Karsholms Sognkirke (S. Bring diss. de Villandia 1 Pag. 28). Ifølge Gillbergs Beskrifn. over Christianstads Lån Pag. 35 var det derimod ved et Magestifte af Bøndergaarde, at han s. A. fik jus patronatus til Østerlef Kirke samt Sognets Konge- og Kirketiende, hvilket ogsaa er det Rette; thi i det ovennævnte Kongebrev gjør Fred. 3 bitterligt, at efter som H. Gyldenstjerne til Svanholm har udlagt til ham og Kronen efterstrevne Gaarde og Gods i Skaane i Christianstads Lehn, neml. i Gøngeherred i Øster-Heilinge en Gaard, i Villandsherred (i Hassløf) 1 Gaard og

i Hasløf et Fæste, i Gjersherred i Zep Lørdsens Lyngby 1 Gaard og i Gøngeherred i Knislinge Sogn 1 Gaard; da har Kongen derimod udlagt til H. Gyldenstjerne sin og Kronens Høihed og jus patronatus til Østerløf Kirke samt Herligheden til Præstegaarden sammesteds ic. Dat. Kjøb. d. 28 Nov.; paa hvilken Dag ogsaa H. Gyldenstjernes Gjenbrev paa bemeldte Gods er udsærdiget (St. Reg. R. N.). Samme eller næste Aar maa han formodentlig ogsaa have tilkjøbt sig Elvedgaard af Eiler Dvighors Enke, Fru Anne Brahe; thi 1648 skrev hun sig endnu til Elvedgaard, men i Begyndelsen af 1650 til Lykkesborg (Nug. 2, 2, 22). 1649 d. 28 Oct. blev Jomfr. Birgitte Reeh (Datter af Hr. Frederik Reeh til Tygestrup, dansk Rigsråd) paa Vallo tilfagt hans Søn, Erik Hardenberg Gyldenstjerne (ifølge Sidsmævntes Liigpr. ved R. N.). S. A. d. 9 Dec. skjenede han 100 Rigsdalere in Specie til den nye danske Skole i Nyborg (F. 5 Pag. 516). S. A. skjenede han Altertablen til S. Knuds Kirke i Odense, som kostede ham 1000 Joachimsdalere (F. 5 Pag. 94 og Mummes S. Knud Pag. 105=7, hvor den udsærdigt beskrives). 1650 i Jan. udvalgte han til en af de 6 Befuldmægtigede, der paa den syenske Adels Begne skulde udvælge Hert. Christian (J. Brahes Levnet Pag. 93). S. A. d. 16 Juli stod hans Søns, Erik Hardenberg Gyldenstjernes, Bryllup med Jomfr. Birgitte Reeh i Kjøge (ifølge hans Liigpr. ved R. N.); og var det formodentlig i den Anledning, at hans Svoger, Jørgen Brahe, tilbragte s. A. d. 15 og 16 Juni (som altsaa maatte læses Juli) i Kjøge (J. Brahe Pag. 94). S. A. synes han at eie en Anpart i Sjellebro (Atl. 6 Pag. 800, 801), som han s. A. solgte til bemeldte sin Svoger (J. Brahe Pag. 93). 1651 skjenede han Ornamenterne til Skousboes Sognekirke Nynkeby (Atl.

6 Pag. 570). 1652 Onsdagen d. 30 Juni drukkede hans Søn, Axel Gyldestjerne til Karsholm, og blev d. 21 Juli nedsat (o: bisat) i S. Knuds Kirke i Odense (Rothes Est. 1 Pag. 187=88 og endmere udførligt i Jørg. Brahe Pag. 101 og 102). Faderen, som i Liigprædikenen (hos Rothe Pag. 174, 177) kaldes kongl. Maj^s velbetroede Land=Com=missarius i Fyen (hvilket han altsaa allerede da maa have været), gjorde selv et Vers i denne Anledning, som findes hos Rothe Pag. 188, og som derved er mærkeligt, at han i samme beretter at have haft 12 Børn, hvoraf 3 Sønner (af disse den ene Frankrig) og 3 Døttre vare døde, men 1 Søn og 5 Døttre endnu i Live. S. A. d. 8 Aug. stod hans Datters, Sophie Gyldestjernes, Bryllup i Odense med Claus Juel (D. Bangs Saml. B. 2 Pag. 654 og J. Brahe Pag. 103). S. A. lod han sin Hustrues Farbroders, Preben Pødebuskes, Gray i Ribe Domkirke fornye og med sit og sin Frues Baabner, som Haandhævelse af sin Eiendomsret til samme Leiersted, forsyne (M. D. 2 Pag. 63=64). 1653 i Marts tog Jørgen Brahe paa sin Inspectionsreise i Nugaards Lehn uden Tvivl sit Mattequarteer paa Elved, fordi det da tilhørte hans Svoger, H. Gyldestjerne (J. Brahe Pag. 109). S. A. den 24 Juni blev hans Sønnesøn, Ritmester Axel Erik=sen Gyldestjerne til Svanholm og Karsholm, født, som døde ugift den 29 Decb. 1705 (Kleb. Saml. ved R. R.; jfr. Molbechs Breve fra Sverrig 1 Pag. 160). S. A. afgav han den 21 Juli i Kjøb. følgende Erklæring: „Hans kongl. Maj., min allernaadigste Konge, til Tjeneste og mit Fædre=neland til Defension vil jeg give 200 Tdr. Byg og to Skip=pund Flesk“ (af Fortegnelse paa hvis Ridderstabet sig haver erklæret og bevilget i Mscr. Nr. 3629, Svo i Gl. kongl. Saml. ved R. R.; jfr. D. Mag. 3 R. 2 Pag. 121). S.

A. i Septb. blev hans Datter Mette gift med Knud Bilde (thi ifølge Inscriptionen paa hans Kiste i Nynkeby Kirke døde han den 7 Aug. 1684 og havde været gift i 30 Aar, 11 Maanedes og 3 Dage; en Beregning af R. R., der er faare rigtig; thi Brylluppet skod den 4 Septb. 1653 (J. Brahe Pag. 114). S. A. synes han ikke blot at have været Land- og Krigscommissær i Fyen (see 1652), men tillige i 2 andre Provindses (hvorved han dog muligviis blot mener Langeland og Laaland); thi s. A. den 23 Septb. tilskriver han fra Skousbo Hertug Philip af Glücksborg, at efterat han ganske (vist) havde foretaget sig at opvarte Hertugen ved Brylluppet i Celle (nemlig bemeldte Hertugs Datters Bryllup med Hertug Christian Ludvig af Lüneburg den 9 Octob.) med 10 Heste, vare Rigens Marss og Rigsraaderne komne til ham til hans Datters Bryllup (den 4 Sept.) „und expresse zu mirr gesagett in aller Cavaliers Presens, daß sie mirr durchauß nicht verlauben wolten, dann nicht allein diese Provintz, sondern noch zue ander stunden under meine Direction, dieselbige ihn Posteur (postüre) zu zehen und daß ganze Landtvölcher zu exerceren, und waß meine Commissarie Charge mehr aufforderte“ ic. Han maatte derfor imod sin Villie opgive sit Forehavende ic. (af Klev. Saml. ved R. R., der tilføier, at kun Nabnets Underskrift er H. Gyldenstjernes egen Haand; hvoraf man altsaa maa slutte, at han havde faaet en Anden til at skrive Brevet for sig, skjøndt man skulde synes, at han sagtens kunde skrive ligesaa grammaticallt Tydsk som den, der vicarierede for ham). S. A. den 17-24 Novb. besøgte han og Frue deres Svoger, Jørgen Brahe paa Hvedholm (J. Brahe Pag. 116). 1654 den 13 Januar afløste Erik Raas ham som Befuldmægtiget for den hvenste Adel (l. c. Pag.

118). S. A. den 22 Septb. tilskrev Fred. 3 fra Glensborg= huns Laurids Ulfeldt til Harrislefsgaard, Hr. Steen Bilde til Njersgaard, Erik Dvighov til Sandager og Tyge Belov til Frostruv, at efterfom Fru Anne Brahe, afgangne Eiler Dvitz= zovs til „Pøckesborg,“ lader andrage, hvorledes sig nogen Tvist og Irring skal begive imellem hende paa den ene og Henrik Gyldestjerne „til Skousbo“ paa den anden Side, „Woffling Heed“ anlangende, hvor paa (o: paa hvilken) efter seneste i Kjøb. affagte Herredags Doms Formelding bør Ridemænd at komme; og de nu paa begge Sider de Dvennævnte, paa det Sagen engang kunde komme til endelig Ende, dertil have be= troet: saa beder og befaler Kongen dem, samt giver dem Fuldmagt, at de rette deres Leilighed efter at begive sig til „Woffling Heed“ og som Ridemænd om samme Sags Bestaf= senhed efter Parternes Documenter og Anbringende med Flid at forfare og siden Parterne enten i Mindelighed derom imellem at forhandle eller ved endelig Dom og Sentents ad= stille ic. (Kongl. Bibl. Saml. ved R. R., som tilføier, at udenpaa Brevet er skrevet først: „med Posten til Cantøler (d.) 24 ditto,“ men senere: „med Posten til Odense til Cantø= ler d. 18 Januari 1654“ (hvilket sidste Marstal nødvendigt maa være feilskrevet for 1655). Forresten synes det af ovenstaaende Document at være en Selvsølge, at H. Gyldest= stjerne paa den Tid maa have været Eier af Elved; thi da Jngen (i det Mindste 1656) havde Lod i Veflinge Heed uden Rugaard (o: Kongen), Elvedgaard og Pøckesborg (Aug. 2, 2 Pag. 36), og man med Visshed veed, at Anne Brahe paa den Tid eiede Pøckesborg, og ligesaa vist, at ikke H. Gyldestjerne (men derimod Jørgen Raas) den Tid var Lehnsmænd paa Rugaard; saa maatte jo Gyldestjerne efter al Formodning paa samme Tid være Elvedgaards Eier;

hvilket endmere derved bestyrkes, at det formodentlig netop fra denne hans Besiddelsestid af Elved maa hidrøre, at han endnu 1664 (see infra) havde Kongens Anpart Korntiende af Elveds Sognkirke Veflinge i Færste (Aug. 2, 2, 139). S. A. d. 15 Oct. afslagde han og den anden fyenste Landcommissær deres Regnskab (J. Brahe Pag. 124). 1655 nævnes Elved ikke blandt de fyenste Herregaarde (i Gl. Saml. 2, 2, 149 sq., hvor H. Gyldenstjerne Pag. 160 endogfaa skrives til Svanholm, stjøndt han henregnes til den fyenste Adels), formodentlig fordi det endnu den Tid ikke af noget Hersteb var beboet. S. A. maa formodentlig H. Gyldenstjerne have overladt denne Gaard til sin Svigersøn, Niels Lykke, der vel endnu eiede Harrested i Sjælland, men dog allerede s. A. opregnes blandt de fyenste Herremænd (see infra under N. Lykke). 1656 opregnes Elved, men uden Eierens Navn, blandt de fyenste Herregaarde (i A. Bernstfr. Herl.). S. A. faldt der Herredagsdom i Sagen om Veflinge Heed (Aug. 2, 2 Pag. 36). S. A. lod H. Gyldenstjerne bygge Capellet ved Rynkeby Kirke (Atl. 6 Pag. 570). 1657, da Ulfeldt tilskriver ham, synes han at være Rigsraad, Hofm. 2 Pag. 289. 1660 nævnes ogsaa en H. Gyldenstjerne som Rigsraad i Schl. Saml. 2, 2, 183. S. A. læser man om hans Deeltagelse i Rigsdagsforhandlingerne ved Souverænitetens i Badens D. Hist. 4 Pag. 435-36, 438, 440, 444, 454; Riegels Chr. 5 Pag. 30; N. Saml. 2, 3 Pag. 131 (hvor hans Udsagn: „Adelen er født til Frihed; de Andre have ingen Frihed“ anføres, jfr. Baden 4 Pag. 444); Holbergs D. S. 3 Pag. 460 (hvor det øverste Navn uden Tvivl skal være H. Gyldenstjerne). D. 19 Sept. var han altsaa endnu paa Rigsdagen; men d. 4 Oct. var han hos sin Svoger, Hr. Jørgen Brahe paa Hvedholm (No-

the 1 Pag. 134), saa at det maaskee har været ham, der bragte denne de ubehagelige Efterretninger fra Kjøb. (Baden 4 Pag. 560), og ikke Hr. Jørgen Brahes Sønner (M. 3 Pag. 498), der i det Mindste ikke findes hos Holberg 3 Pag. 460-61 som overbærende paa Nigsdagen (R. N.). 1664 havde han, som sagt, endnu, og det formodentlig fra den Tid, han var Elvedgaards Eier, Kongens Anpart Korntiende af Vestlinge Sogn i Fæste (Nug. 2, 2, 139). S. A. skrev han et Vresvers om Kong Chr. 4; thi i en af de flere Afskrifter, der findes af de af Mag. Jvar Berthelsen forfattede Niim under Kongernes Billeder paa Kronborg (nemlig den Kallste Mscr. Saml. Nr. 423, 4to), findes bagi et Vers om Chr. 4 med Overtskrift: „Dette Tillæg haver Hendrick Gyldestjerne til Skousbo gjort d. 4 Juni 1664;“ ligesom det ogsaa i Slutningen af bemeldte Vers hedder: „En „Welsmand“ giver ham denne Tre; Alle samtykke det samme here“ ic. (R. N.) 1665 understrev han og forseglede et Skjøde af Hr. Henrik Lindenov til Marfor Rudssteen (Boesens Lundsgaard Pag. 62). S. A. d. 11 Dec. døde hans Søn, Erik Hardenberg Gyldestjerne, „Herre til Svanholm og Rarsholm,“ efter 2 Aars Sygdom og blev d. 23 Jan. 1666, ifølge hans Liigprædiken, nedsat i Htads vor Frue Kirke (R. N.). 1666 var han endnu Landcommissær i Fyen og kaldes saaledes i Liigpr. over hans foromtalte Søn (R. N.). 1668 d. 12 Mai tilskriver Fred. 3 fra Kjøb. Steen Reeg, at eftersom Erik Gyldestjerne i Skaane (o: den foromtalte Erik Hardenberg Gyldestjerne) og hans Hustru ved Døden afgangne ere, og (Faderen) Henrik Gyldestjerne til Skousbo, som efter Loven er deres efterladte Børns Formynder og sig nu derfor deres Formynderskab vil paatage, er en høialdrende Mand og udi et andet Land boendes, saa at han Børnenes

Fordeel for den Marsags Skyld muligt ikke saa noie kunde i Agt tage; da er det Kongens Villie, at han, Steen Reetz (som Børnenes Morbroder), retter sin Leilighed efter, til hvilken Tid og Sted Stiftet bliver berammet, „tilligemed“ Henrik Gyldestjerne, eller hvem han paa sine Vegne forordner, at være overbærende og have tilbørligt Indseende, at med Børnenes Forældres efterladte Formue tilbørligen omgaaes, saavel som at de derefter med god Education blive forsynede (vgl. Bibl. Saml. ved R. R.). S. A. døde hans Datter, Fru Sophie Gyldestjerne, som var gift med Claus Juel til Vosborg (D. Bangs Saml. 2 Pag. 654). 1669 d. 7 Sept. døde Henrik Gyldestjerne selv (i sit 76 Aar) paa Skousbo (ifølge Indskriften paa hans Liigkiste i Nynkeby Kirke (jfr. Atl. 6 Pag. 636), Resenii Bibliotheca, index Itius; Bircherods Dagbøger Pag 125 ic. Paa de 2 sidst- anførte Steder samt i Linds R. Brahes Bibl. Pag. 174 ic. gjøres han til Landcommisarius i Skaane istedetfor i Fyen; det Sidste er det Rette, og det var han uden Tvivl til sin Død (R. R.). De Herregaarde, han vides at have eiet, ere følgende: I „Skaane“: 1) Svanholm, som han 1647 affød til sin Søn, Erik Hardenberg Gyldestjerne (see supra). 2) Karsholm, som han synes efter 1648 (see supra) at have affaaet til sin Søn, Axel Gyldestjerne, der i Liigprædikenen over samme (Nothe 1 Pag. 173) kaldes A. G. til Karsholm; efter denne har Broderen Erik Hardenberg Gyldestjerne faaet det (see ovenfor under 1665). I „Halland“: 3) Valden og 4) Eskedal, hvilke 2 sidste Gaarde han (ifølge Berells Hallands hist. Vestr. 1 Pag. 262) eiede 1648. I „Fyen“: 5) Skousbo; Henrik Gyldestjernes Moder, Fru Mette Hardenberg († $\frac{1}{2}$ 1629), eiede nemlig som Enke Skousbo og Brolykke (ifølge Liigprædikenen over hende, hvor hun kal-

des Fru Mette Hard. til Skousbo, og Skousbo kaldes „hendes Gaard,” ligesom Sognepræsten i Biby (i hvilket Sogn Brolykke ligger) kaldes hendes Sognepræst). I D. Atl. 6 Pag. 636 siges Knud Gyldestjerne (muligen efter Documenter paa Gaarden) at have eiet Skousbo i kort Tid og at have afftaaet det til sin Broder Henrik. Da Knud endnu levede og streves til Skousbo 1631 (Dedication foran Liigpr. over Fr. Mette Hardenberg), 1634 (Liigpr. over Jens Juel) og 1635 (Hofm. S. 4 Pag. 657), men var død 1642 (Liigpr. over Otte Brahe Pedersen), saa har Henrik Gyldestjerne i saa Fald faaet Gaarden mellem 1635 og 1642 og muligen kort førend han (c. 1640, see supra) flyttede fra Skaane til Fyen. 6) Brolykke (see supra). 7) Elved, hvilken Gaard han formodentlig har kjøbt af Fru Anne Brahe 1648 eller 49 og omtrent 1655 afftaaet til sin Svigersøn, Niels Lytke (see supra). Endelig i „Jylland“ uden Tvivl 8) Nørre Vosborg og maaskee endogsaa 9) Sønder Vosborg, hvilke Gaarde han i saa Fald har afftaaet til sin Svigersøn, Claus Juel. Henrik Gyldestjerne har imidlertid ingenstunde „til een Tid“ eiet „alle“ disse Gaarde; men paa den Tid, han efter Sandsynlighed (nemlig 1648 eller 49) kom i Besiddelse af Elved, har han dog uden Tvivl eiet alle de andre med Undtagelse af Svanholm, som han 1647 havde afftaaet, og S. Vosborg, som han, hvis han ellers nogenstunde eiede det, maaskee ikke endnu til den Tid havde faaet (R. N.). Hvad dernæst hans efterladte Enke, Lisbeth Hodebust, er angaaende, da afgav hun 1670 en Erklæring over hans Donation til Nyborg Skole (S. 5 Pag. 517). 1679 d. 5 Mai blev hendes Datterdatter, Jomfr. Anne Juel, gift paa Skousbo med Oberstlieutenant Jacob Sparre til Røstrup i Thy (Lucoppidans Collect. geneal. Nr. 1869, 4to i d. Thottse

Saml. ved R. N.), og 1680 d. 24 Dec. døde hun selv paa Skouabo, som hun til sin Død besad, omtrent 83 Aar gammel (Inscript. i Rynkeby Kirke ved R. N.; jfr. Atl. 6 Pag. 636, 570.).

Hvad nu Egnens eller Rugaards Amts Historie under Henrik Gyldenstjernes Besiddelsestid af Elved, eller fra 1649 til 1655, er angaaende, da har jeg derom, foruden hvad som allerede i Rug. 2, 2 Pag. 21 sq. og 31 sq. findes anført, endvidere fundet Følgende antegnet:

1650 d. 16 Jan. blev i Bogenfse Kirke Anders Thomefens Datter Ide holdt til Daaben af Jomfr. Mette Friis (til Margaard?), og blandt Fadderne vare Ritmester Levin v. Bülow, Karen Hr. Jenses (o: Capellanens) og Kresten Tønnesen, „Fouget“ paa Enggaard.

S. A. d. § blev Hans Bangs Søn Hans holdt til Daaben i Bogenfse Kirke af Jomfr. Ide Skinkel, og blandt Fadd. Ritmester Levin v. Bülow, Borgermester Jens Mågen og Karen S. Jenses.

S. A. Dn. Palmarum blev min (o: Sognepræsten Hr. Hans Clausen Bangs, om hvem see Rug. 2, 2 Pag. 18 og 19) Datter Salome holdt til Daaben i Bogenfse Kirke af Fru Ide Dvidhow, og blandt Fadderne „min“ Moder, Anne Rasmusdatter, min Søster, Elisabeth Clausdatter, Borgermester Jens Mågen og min Broder (o: maaskee Rones Broder), Mag. Rasmus Hammer. (Det var forresten dette Barn, hvorover han kom i Forlegenhed, fordi det kom for tidlig; jfr. Rug. 2, 2, 21).

S. A. d. 4 Dec. blev Hr. Jens Ibsens (o: Capellanens) Datter Ellen christnet i Bogenfse Kirke.

S. A. Dn. 4 p. Epiph. stod Margrethe „Hodemesters“ Fadder til et Barn i Sandager Kirke.

S. A. d. 19 eller 29 Juli blev velbaarne Christian Frederik Dvighov født paa Sandagergaard og, da han var svag, en Time efter christnet paa Gaarden.

S. A. d. 2 Aug. døde Jørgen Persøn paa Enggaard, som var Skriver til Niberhuus Lehn; og blev hans Liig ført til Ribe d. 9 Aug. og der om Søndagen i Domkirken begravet. (Gregers Krabbe til Løsteblund var nemlig Lehnsmænd i Ribe fra 1639 til 51 og eiede tillige Enggaard fra 1630 til 55).

S. A. d. 16 Aug. blev velb. Erik Dvighovs Søn, Christian Frederik (see d. 19 Juli), ført til Sandager Kirke, og hans Faddere vare velb. Frederik Below, Thygge Below, Fru Sidonia paa Rjørupgaard, Fru Dorothea Daa og Jomfr. Wibecke Lange.

S. A. Dn. 19 p. Tr. blev velb. Hr. Gregers Krabbes (til Enggaard) Datter Elisabeth christnet i Sandager Kirke, som Søndagen tilforn blev født paa Enggaard. Velb. Jomfr. Wibecke Lange holdt Barnet frem, og hans (Hr. Gregers Krabbes) 3 Døttre stode hos.

S. A. d. 16 Dec. blev velb. og sal. Christian Frederik Dvighov i Sandager Kirke begravet, 19 Uger og 5 Dage gammel (see 19 Juli og 16 Aug.).

1651 d. 14 April blev min (o: Sognepræstens) Datter, Salome Hansdatter (see Palmesøndag 1650), i Bogense Kirkes Chor begravet.

S. A. Dn. 12 p. Tr. blev min (o: Sognepræstens) Datter Mette holdt til Daaben i Bogense Kirke af Jomfr. Mette Friis.

S. A. Dn. 2 p. Epiph. stode Jacob Rasmusen, „Fouget“ paa Enggaard, og Jens Ladefoged ibid. Faddere til et Barn fra Rørstov i Guldbjerg Kirke.

S. A. Dn. Septuag. stode til et Barn fra N. Esterbølle i Sandager Kirke Faddere Christen Ladefouget, May „Stald-dreng“ paa Gaarden, Fruens egen Pige (o: Kammerpige) Birgitte og „Dagstuepigen“ (o: Dagligstuepigen) ibid.

S. A. Dn. Cantate stode Poul Smed og hans unge Kone i samme Kirke Skrifte, fordi hun kom for tidlig.

S. A. og f. D. stod Jesper Pedersen Skrifte i Guldbjerg Kirke, fordi han henved 3 Aar havde holdt sig fra Sacramentet.

S. A. d. 5 Juni blev velb. Jens Dvighov i Sandager Kirke begravet.

S. A. d. 19 Nov. døde (Sognepræstens, Hr. Hans Sørensens, Datter?) sal. Karen Hansdatter og blev d. 27 s. M. i Guldbjerg Kirke begravet i hendes Alders 16 Aar. Og prædikede Provsten, Hr. Niels i Bisleb, over hende. (Da hun saaledes maa have været født 1635, kan det neppe, med mindre han var 2 Gange gift, have været Hr. Hans Sørensens Datter, som først blev gift 1639 (see Aug. 2, 2, 12), men maa formodentlig snarest have været en Datter af hans Formand, Hr. Hans Jespersen, der først døde 1639).

1652 d. 6 Oct. blev min (o: Sognepræstens) Søn Hans christnet i Børgense Kirke og holdt til Daaben af Hr. Steen Bildes Frue, og blandt Fadderne vare Fru Anne Brahe, Christof v. Bülow og Mag. Berthel Wichman (fra Særstef).

S. A. d. 18 Marts blev Jomfr. Anna Margrethe Dvighov født paa Sandagergaard og om anden Dagen hjemmedøbt.

S. A. Dn. Misericord. gif velb. Fru Susanne Juel paa Sandagergaard i Kirke, og hendes liden Jomfru, som før blev hjemmedøbt (see d. 18 Marts), blev nu ført til Kirken og Velsignelsen læst over hende.

S. A. d. 1 Oct. blev Jacob Rasmusen, Fouget paa

Enggaard, som blev i „Steyleu“ (d: en tildeels udtørret Strandvig) mellem Bogense og Enggaard, i hans Alders 29 Aar begravet.

S. A. Dn. 23 p. Tr. stod Erik Dvighov paa Sandagergaard Fadder til Lauritz Møllers Søn i Sandager Kirke.

1653 d. 15 Febr. blev Maren Fruerpige, „en Staadder,“ begravet paa Bogense Kirkegaard.

S. A. d. 15 Sept. blev (Capellanens) Hr. Jens Jhsens Datter Leonore christnet i Bogense Kirke.

S. A. Dn. Oculi blev Hans Jhsens Datter af Sandager begravet, som blev slagen (ihjel) i en Raalhøve i Silby om Natten, der hun fandtes sammesteds at stjæle Raal.

S. A. vor Frue Dag i Faste stod Christen Ladeføuet paa „Gaarden“ (formodentlig Sandagergaard) aabenbare Skrifte, og S. Hans Dag blev „hans Dvind“ publice afsløvet.

S. A. d. 15 April blev Anders Jensen af Bittinge paa Guldbjerg Kirkegaard begravet, som kom til mig (Sognepræsten) om Onsdag ad Aften og døde om anden Dagen oppe ubi Husene i Dagningen.

S. A. d. 14 Dec. blev Rasmus Sørensens Moder af Sandager Sogn begravet, hvorom Præsten bemærker: „Han (nemlig Sønnen) gav mig ingen Aftenvarsel; men om Morgen, som jeg stod og vilde gaae til Kirken og forrette Bededagstjenesten¹⁾, kom han til mig og bad mig ville prædike over hende; men jeg gjorde det ikke for berørte Arsfags Skyld.“

S. A. d. 6 Marts reiste Jørgen Brahe til Rugaard for at

1) Om denne Bededagstjeneste, der holdtes den første Onsdag i hver Maaned i Hovedfognet og den anden Onsdag i hver Maaned i Annerget, see Forord. af 9 Febr. 1631.

mænstre Lehnets Bønder; d. 7de besaae han i Beslinge en Deel af Lehnets Sognemandstab og laa om Ratten paa Elved. D. 8 var han paa Lyffesborg, hvorfra (Ritmester) Levin v. Bülow, Anne Brahes Svigersøn, fulgte ham til Haarslef; der gjennemsaae han Resten af Lehnets Mandstab, reiste deraf til Enggaard og Sandager og d. 9de fra Sandager til Odense (J. Brahes Db. Pag. 109).

1654 d. 18 Jan. blev min (o: Sognepræsten i Bogenfse) Datter Anna, som var hjemmedøbt, ført til Kirke.

S. A. Dn. 11 p. Tr. blev sal. Otto Dvighøvs Søn Otte, som var hjemmedøbt, ført til Kirken i Bogenfse, og blandt Fadderne vare Jde Dvidshou, Fru Susanne Juel, Hendrich Busch paa „Hr. Canselers“ Begne, Borgermester Jens Magen paa Rigs „Martis“ (o: Rigsmarskens) Begne og Oluf Rosentrang (jfr. J. Brahes Db. Pag. 123).

S. A. d. 22 Dec. blev gamle Borgermester Hans Bang i Bogenfse begravet.

S. A. Dn. Reminiscere blev Karen Hansdatter i Guldbjerg Sogn begravet i hendes Alders 18 Aar. Og hedder det derom i Kirkebogen: „en nødtørfftig Død“ (hvilket paa flere Maader kan forklares).

S. A. Dn. Iudica blev velb. Erich Dvighøvs Søn Jostas christnet i Sandager Kirke, men d. 14 April begravet, 3 Uger, 1 Dag og 8 Timer gammel.

S. A. S. Michels Dag stode Lauritz Møller og hans Kone aabenbare Skrifte i Sandager Kirke og gabe 2 Rdl. til de Fattige, fordi deres Barn blev fundet dødt hos dem.

S. A. Dn. 3 Adv. var det Samme Tilfældet med et Par andre Egtefolk i samme Sogn.

S. A. d. 5 Juli blev dømt i den Sag om Viffel Rald (see J. Brahes Db. Pag. 122; Aug. 2, 2 Pag. 26), hvor-

ved saaledes Capellanen i Sønderfø, Hr. Niels Thomsen Hem, s. A. blev Sognepræst i Vigerslef.

1655 d. 20 Juni blev (Capellanen i Bogenses) Hr. Jenses Søn Erik, som forud var hjemmedøbt, i Kirken præsenteret, og blandt Fadderne vare Jomfr. Ide Skinkel og Hr. Mads Hvid i Brenderup og Dre.

S. A. eiede Laurids Ulfeldt Harriglesgaard, var gift med Else Parsberg og med Stjernholm forlehnet (Bl. Saml. 2, 2, 166).

S. A. Dn. Qvasimodogeniti døbte Sognepræsten i Rols- have Christen Måsons, „den Hoffkarls,“ Søn.

S. A. Dn. 4 p. Tr. stode Rudsten, „Løffueren“ og Stald- farlen paa „Gaarden“ (∴ Herregaarden, og vistnok Enggaard) Faddere til Møllerens Søn i Sandager Mølle.

S. A. Dn. 9 p. Tr. blev Dinis Måson ibid. viet til sin „Fæsteme.“

S. A. begynder den nærværende Kirkebog for Gilby og Meilby (istedetfor den tilforn skal have begyndt 1647, Aug. 2, 2, 19).

S. A. Dn. 5 p. Pasch. ∴: 20 Mai stod Bodild Jørgens- datter aabenbare Skriste i Meilby Kirke, fordi hun havde forsomt Sacramentet i 5 Aar.

S. A. d. 18 Juli blev Sognepræsten i Gilby (Hr. Lauriø Madsen Trøstrup), hans Søn Jacob født og d. 25 s. M. kristnet; og blandt hans Faddere velb. Henning Dvigov til Hasmark (∴ Hofmansgave).

Gaardens næste Eier var altsaa den Foregaaendes Svi- gerson, Niels Lykke, der var en Søn af Jacob L. til Tan- derup (som 1621, da han folgte Torp eller Nørtorp til Erik

Juul, endnu skrev sig baade til Stubergaard og Landerup (Atl. 5 Pag. 489) og endnu levede 1630) og Sophie Rud. Paa denne Niels Lykke kan det altsaa ligeledes anvendes, hvad Atl. 3 Pag. 470 siger, at han nemlig var af Axel Brahes Afkom, og det ikke blot fordi han var Henrik Gyldestjernes Svigersøn, men fordi hans Moder, Sophie Rud, ikke alene var Axel Brahes Næstfødsfendebarn ¹⁾, men ogsaa var i Slægt med Axel Brahes sidste Frue, Kirstine Hardenberg, hvis Søster, Anne Hardenberg, var gift med Johan Rud til Møgelhøj, men hendes Faders Farbrodersdatter, Anne Jacobsdatter Hardenberg, gift med dennes Farbroder, Erik Rud til Fuglsang, og disses Datter, Sophie Rud, var Niels Lykkes Moder; ligesom ogsaa hans sidste Frue nedstammede fra Hardenbergerne, idet Kirstine Hardenbergs Søster, Mette Eriksdatter Hardenberg, var gift med Præbjørn Gyldestjerne, og deres Søn Henrik (altsaa R. Hardenbergs Søstersøn) var Fader til hans sidste Frue, der altsaa var en Søstersønsdatter af Axel Brahes Enke. Og saaledes var han ifølge det Foregaaende ikke alene i Slægt med Braherne, men ogsaa med Ruderne, der for Braherne eiede Elved; thi hans Moder var, som sagt, Sophie Rud, og hendes Faders Fæster, der har samme Navn som hun, havde allerede (fra 1520 til) 1555 etet Elved, som nu hendes Brodersøns Dattersøn, Niels Lykke, 1655 o: 100 Aar senere kom til at besidde. Da N. Lykkes Forældre forresten allerede bleve gifte den 7 Octb. 1599, og han er opkaldt efter Farfaderen og saaledes formodentlig var ældste Søn, ja! maafee ældste Barn, er han formodentlig allerede født 1600,

---

1) Idet Axels Fader Otte var en Søn, og Axel altsaa en Sønnesevn af hendes Faders Fæster.

1601 eller saa omtrent (R. R.); c. 1620, eller rettere nogle og tyve, blev han gift med Hille Holgersdatter Ulfstand af Hillebjerg, hvorved han blev Svoger til Jørgen Wind (Hofm. 3 Pag. 389 T. Nr. 8). 1629 var han Fadder til (sin Svogers) Jørgen Winds Datter i Roskilde (D. Mag. 3 Pag. 225). 1633 skulde han have skjenket en Klokke til Beflingelinge Kirke og allerede da været gift med sin sidste Frue (Atl. 6 Pag. 618); men det er aabenbart en Trykfeil istedetfor 1663. 1634 den 13 Marts fjødede Frederik Parsberg til Vognserup Harrestedgaard i Sjælland til ham med tilliggende Bøndergaarde samt jus patronatus til Hylinge Kirke (Dipl. Lang. ved R. R. F. Parsb. kan altsaa ikke have eiet Harrested 1653, Atl. 3 Pag. 38, hvilket maa være en Trykfeil for 1633). S. A. var han blandt de Adelsmænd, der den 29 August i Kjøb. understrevede den Mening som deres, at Bønderne, som fødte paa Gaardene, blive derved (:) ere bundne), men ingen efter denne Dag at deles til Stavns; dog vilde de Andre samtykke dem strax frie, vil han det ogsaa (Skand. Litt. S. Skr. 1813 Pag. 41 og 49 ved R. R.). 1640 er han (som Enkemand) til Lars Ulfeldts Bryllup paa Hærisklesgaard (S. 2 Pag. 232; D. Mag. 4 Pag. 159). 1640 el. 41 blev han anden Gang gift med Margrethe Nielsdatter Wind af Grundet ¹⁾, som døde i Barselseng og Barnet med, saa Broderen (Niels W. til Grundet) arbejdede hende (S. 2 Pag. 25 T. Nr. 5). Om-

¹⁾ (R. R. siger, at hendes Faders Gaard var Ullerup paa Mors, at han ifølge Høgelunds Calend. blev gift d. 4 Juli 1613, og at hans Son, Niels Wind, blev født efter Faderens Død d. 10 Aug. 1615, saa at altsaa Datteren formodentlig var født 1614, hvilket ogsaa er rigtigt; thi ifølge Klev. var hun født i Bergen (paa Bergenhuus) 1614).

trent 1644 maa han have giftet sig 3die Gang, see infra. 1646 gjør Chr. 4 bitterligt, at han under og bevilger Niels Lykke til (Pladsen til Gaardens Navn staaer aaben), bestaaler Ritmester, aarligen at maatte bekomme 430 Rdl., som skulle erlægges ham af den, som oppebærer Skatterne i den Provinds, hvor Niels Lykke er befalet at blive. Og skal denne Benaadning begynde fra Nytaar 1647 og continueres, saa længe han i fornævnte Tjeneste forbliver. Dat. Kjøb. Slot den 6 Decb. (af Breve og Doc. til D. Ud. Hist. paa kongl. Bibl. Fasc. 45 ved R. N.). Omtrent 1647 (ja! maaskee før, dersom det ellers er rigtigt, hvad Wiel. siger, at hans Søn Erik var den yngste af de 6 Børn, han havde med bemeldte sin Frue; thi han blev allerede født 1651, og altsaa maatte Forældrene rimeligviis ogsaa allerede 1644 have været gifte) er han formodentlig bleven gift med sin tredje Frue, Malene Henriksdatter Gyldestjerne; og er det formodentlig i denne Anledning, at hendes Forældre, Henrik Gyldestjerne og Lisbet Podebusk, 1647 stiftede i levende Live med deres Børn (ifølge deres Søn, Erik Hardenberg Gyldestjernes, Liigpr. ved R. N.), idet de ved denne Leilighed endnu s. N. overlode Sønnen, Erik Hardenberg Gyldestjerne, Svanholm, 1648 Sønnen Axel Karsholm og 1649, som det synes, købte Elved til Svigersønnen, Niels Lykke, der imidlertid endnu ikke kunde modtage eller behoe det, fordi han i flere Aar derefter maatte opholde sig ved sit Regiment i Jylland; thi der var hans Compagnie til Hest allerede 1649 stationeret (Rothe 1 Pag. 475), og derfor er formodentlig ogsaa hans Søn, Erik Lykke, 1651 født i Jylland, nemlig, som det hedder, paa sin „Fædrenegaard Steenholt i Jylland,“ ifølge Inscriptionen paa hans Kiste i Nynkeby Kirke (R. N., som tilføier, at dette Steenholt formodentlig maa være Steenalt

i Rougso Herred, hvori han da kun kan have havt en Anpart, da Gaarden ellers eiedes af Jørgen Seefeldt til Bisborggaard og hans Frue, Karen Sehested, Niels Lykkes Sødsfendebarn). S. A. forekommer i en Fortegnelse over Adelen i Jylland og deres Fruer: „Niels Lykke i Ballen (?) og Magdalene Gyldenstjerne“ (Mscr. Nr. 1288, 4to R. fgl. Saml. ved R. N.). 1653 maa han ligeledes have opholdt sig i Jylland; thi paa Ridderstafets Erklæring i Anledning af kongl. Maj. naadigste Propostion, som stete Hafniæ den 20 Juli 1653, har han tegnet: „Jeg erbyder mig til hans kongl. Maj. og mit Fædrelands Defension at give af min „ringe Formue“ tilkommendes Snapsting udi „Biborg“ udi Landkisten 300 Rigsdaler. Dat. Kjøb. den 21 Juli“ (Mscr. Nr. 3629, 8vo i Gl. kongl. Saml. ved R. N., jfr. D. Mag. 3 R. 2 B. Pag. 125). S. A. overnattede Jørgen Brahe paa Elved den 7 Marts (see hans Dagbog), men taler ikke om, hvo der beboede samme. 1655 nævnes Elved ikke blandt Landets Herregaarde (Gl. Saml. 2, 2, 149 sq.), formodentlig fordi det endnu den Tid ikke af noget Herstab var beboet (hvorimod det allerede igjen nævnes af A. Berntsen 1656). Derimod nævnes s. A. (ibid. Pag. 168) Niels Lykke med Frue som Eier af Harrested (i Sjell.), men henregnes desuagtet til den jydsk Adels, fordi han der med sit Regiment var stationeret. Desuagtet nævnes dog Niels Lykke Jacobsen i Fortegnelse over Adelen af Fyen, Laaland og Langeland, som var til Prinds Christians Hylving i Odense den 10 Septb. 1655 (Mscr. Nr. 1288, 4to i R. kongl. Saml. ved R. N.); thi s. A. synes, som sagt, hans Svigerfader, S. Gyldenstjerne, at have overladt ham Elved. 1657 var N. Lykke Oberst ved det gamle jydsk Regiment og blev som saadan gjort til Fange af de Svenske i Vend-

syjsel den 28 Octb. s. A. Hans Frue, Malene Gyldenstjerne, skal derimod ifølge Sagnet være flygtet til Fyen og have skjult sig paa Elved; men hvor ilde det gik baade hende og hendes Eiendom i denne Tid, har jeg i Rug. 2, 2, Pag. 76 ic. allerede omtalt; hvortil endnu kan føies, at de Svenske skulle have afbrændt baade Møllen og Skolen ved Elved; en Tradition, der imidlertid med Hensyn til den Sidste vel neppe er paalidelig, da her formodentlig ikke eksisterede Skole uden i Klosters Tid, og som ligeledes med Hensyn til den Første maa derhen modificeres, at det neppe var nogen Mølle ved Elved, men derimod den Elved tilhørende Mølle ved Hoved, der den Tid afbrændtes, hvilket Sidste ogsaa udtryffeligt i gl. Matrikel af 1664 stadfæstes. Hvorledes det forresten gik N. Lykke i denne Feidetid, kan man omtrent slutte sig til af hans Naboes, Lauris Ulfeldt til Harriglefsgaards, Exempel, om hvem det hedder, at han af Fjenden paa sin Gaard blev udplyndret og efter 3 Mars store Udgifter med Brandstat og andre Skatter, som Krigen medfører, omsider døde (Mscr. Thott. Nr. 1921, 4to ved R. R.); jfr. desuden derom hans i det Følgende indførte Beretning af 1665. 1658 stod Godsjet for 296 Tdr. Hartkorn og 19 Ryttertjeneste (Rug. 2, 2 Pag. 38, hvilket jeg ikke forstaaer; thi ifølge Forord. af 1625 skulde der kun af hver 312 Tdr. Hartkorn holdes en Hest og Mand, A. Bernst. 2 Pag. 9 og ligeledes ifølge Chr. den 4des Necess af 1643, 2, 4). 1659 har han Strid med Bispen om Præstebalg til Vig. og Besc. Menigheder (Rug. 2, 2 Pag. 39-40). Da synes han altsaa allerede at være flyttet til Elved, ligesom han vistnok ogsaa kort efter Krigen har solgt Harrested eller sin Herregaard i Sjælland til Holger Wind, som senere eiede den, endskjøndt han endnu 1661 skrev sig til Gundestrup og

Bibygaard og 1663 til Gundestrup (R. N.). 1660 blev der bevilget ham, Niels Lykke „til Elved,” som Obrist til Hest over Adelens Kostjeneste i Jylland og Fyen, 800 Rdlr. aarlig af Trondhjems Lehn's Skatter (Alev. Saml. ved R. N.). 1663 skjenede han og hans Frue uden Tvivl først den omtalte Klokke til Vestlinge Kirke, saasom de først, som det synes, 1659 eller efter den svenske Feides Ophor toge deres stadige Ophold paa Elvedgaard. 1664 opregnes Gaardens og Godssets daværende Størrelse i Aug. 2, 2 Pag. 154. 1664 eller 65 døde hans ældste Son Jacob under sine Studier paa Sorø; han kom der nemlig først 1664 (Taubers Sorø Acad. Pag. XLIII), og Academiet ophævedes allerede 1665 (R. N.). 1665 er han i den Grad geraadet i Decadence, at han vil opgive sit Bo, og tilskriver derom (sin Fastersøn) Grev Hannibal Sehested som følger:

„Monseigneur, tres honoré Patron!

Jeg beder høyligen om Forlædelse, at ieg Hans Excellentz med denne min Skriffuelse importunerer. Jeg ehr (disverre for mig) høyligen nød dertill, eftersom ieg i denne forrige besuærlige Kriegsthiider ehr kommen megit till Nøtters, saa Gaardt och Goedtz ehr blefuen megit ruinerit for mig, saa ieg derudoffuer ehr geradet i Gield och Besuering och hafuer beret forarsaget aarligen at giøre „Rente till Hoedstoell,” formedelst ieg i forrige besuærlige Kriegsthiider icke hafuer kund ehrlegge Renten. Nu ehr een Deel af mine Creditorer saa meget haarde imod mig och skriffuer mig 4 och 5 tusinde Rigsdl. op tilliige, och engster mig och vill ingen Dilation gifue mig; da paa det ieg icke derudoffuer skall gerade i større Ruin och Vitløffthet, nøedis ieg till

imoed min Willie at opbyede min Gaardt och alt mit Jordegøds, Løesøre och Formue i Tiide, paa det ieg kand redde mig och contentere och betale een huer æhrligen och vell Hoedstoell och Rente med gott Jordegøds och Løesøre, saa ingen skall (med Guds Hielp) hafue sig offuer mig at besuærge i nogen Maader, och ieg kand beholle eet æhrlig Naufn och Rychte och komme af min Giæld och Besuæring och sidde och nyede det ringe Ting med Roene och Børn, som bliffuer tilloffuers, i Rolighet; thi Gud skall vere min Vinde hertil, at der skall ingen Underfundighet och Bedrageri vere under dette mit Opbud; mens det skall vere oprigtigt till at contentere eenhuer æhrligen och vell. Menß efftersom der er udgangen kongelig Befallinger till alle Landhdommere, at efftersom een Deel af hans kongl. Mayß Leensmend, som hafuer veret betroet Hans Mayß Leehne, hafuer opbødet deris Guds och bleffuen Hans Mayt. een Haab skyllig, da ehr Hans Mayß Naadigste Befalling udgangen till alle Landhdommerne, at de effter denne Dag ingen Opbud skall tilstede nogen til Landhtinget, førend de bringer rigtig Sertification fra Hans kongl. Mayß Skatkammer, at de intet er Hans Mayt. skyllig. Nu hafuer ieg huercken haft Hans Mayß Leehne, at ieg derudoffuer kunde blifue Hans kongl. Mayt noget skyllig; icke heller skall befindis, att ieg ehr Hans Maytt noget skyllig i nogen Maader, efftersom Hans Mayt. hafuer ladet til mig udlegge een Deel Jordegøds for huis hand var mig skyllig. Nu hafuer Landhdommer her i Fyen besuæret sig, at hand icke tør understaa sig imoed sig kongl. Befalling at tilstede mig nogen Opbyedelse till Fynboe Landhting, førend ieg bringer rigtig Certification och Beuiß fra Hans kongl. Mayß Skatkammer, att ieg ehr icke Hans kongl. Mayt. noget skyllig; huorfor ieg beder min Høyæhre Patron, Hans Ex-

cellentz, thienstvilligen, at hand ville beuiffe mig den Vil-
 lighet och lade mig meddeele en liiden Certification och
 Beuiff aff Hans May^{ts} Skattkammer, at ieg intet der ehr
 Hans May^{ts} skyllig, och Hans Excellentz ville vere saa
 goed och den lade meddeele min Thierer met det første, at
 min Opbud kunde gaa for sig nu til førstkommendis Landh-
 ting, som er den 5 April; ellers er ieg om ald min Belfart.
 Jeg forblifuer igien, saa lunge ieg leffuer,

Hans Excellentzis
 thienstvilligster Thierer

Datum Eleffuedt
 d. 22 Martij 1665.

Niels Ryde.

M. p p.

P. S. Jeg beder Eder^s Excellentz for Gud Skyld, at
 min Thierer maatte met det allerførste bliffue expederet, at
 han icke skulle for lunge ophollis; thi min Opbud skall ende-
 lig see til første Landh^{ts}ting, som er den 5 April; ellers ge-
 raader ieg i første Ueillighet och kanskee om min Belferdt.
 Gud skal Eder^s Excellentz det igien rigelig belønne. Och
 beder E. Excellentz thienstvilligen, at hand vil holde altin-
 gist hoer sig selffuer, at min Forsett icke skal bliffue kuldbast.“
 (Udstrift: A Monseigneur Hannibal Comte de Sehe-
 sted, Chevaillier de l'ordre de Elephant, Seigneur
 de Tybring, Iversnis & Weilegaard, Conseillier
 d'Estat, grand Thresorier & President de la Cham-
 bre de Finances de sa Majesté, tres humblement a
 Kopenhagen). Derudenpaa havde Hannibal Sehested blot
 skrevet: „Generall Procureuren vilde lade sig dette være
 recommanderet att eftersee och „saa viit rett och billigt
 eractis,“ dett snarest mueligt till endelig Certification be-
 fordre. Hannibal Sehs.“ (af Breve og Doc. til D. Ad.

Hist. paa kongl. Bibl. Fasc. 45 ved R. N.). Dette hans Nød- og Hjælpeanker glippede imidlertid, og dette hans forehavende Opbud gik paa en eller anden Maade (formodentlig fordi Generalprocureuren ikke „eragtede det for ret og billigt“ at udstede Certificationen inden den berammede Frist) overstyr; og vi see endnu N. Lykke efter den Tid i de samme fortrykte Omstændigheder som forhen. 1668 pantsætter han saaledes en Gaard i Gamby, som skylder aarlig 1 Pd. Byg og 2 Mk. Erredzpenge (hvorimod Cautionisten siger, at den bebrager i Hartkorn 4 Tdr.) til Trinitatis Kirke i Kjøb. for 50 Rdl. Species; og maa derhos s. A. en Børg i Kjøb., Henrik Nielsen Holst, desuden gaae i Caution for Pengene, fordi Kirkens Børge ikke kunde have Tilfyn med, om Gaarden blev holdt ved Hævd eller ikke. Og var det derhos denne Gaard, som det 1725 kostede Elvedgaards daværende Eier 200 Rdl. at indløse (sfr. 1683 og 1725). Saavel 1670 som 74 stillede Oberst Niels Lykke til „Elved“ ifølge Listen over Kostjenerne i Fyen 1 Rytter (medd. af Lieut. v. Jahn). 1672 gjorde Oberst N. Lykke paa Elved (den Mand, der selv kun hængte ved med Kløverne) paa Oberstlieutenant Hendrik Harløfs Vegne Indførsel hos Sophie Høg paa Dallund. 1678 maatte han atter pantsætte en Gaard i S. Esterbølle til Rasmus Knudsen for 130 fl. Dal. Men at han foruden disse enkelte Pantsættelser ogsaa i dette Tidsrum maa have solgt den ene Gaard af Godsset efter den anden, skjønnes af den Omstændighed, at i de faa Aar, der forløb fra Matricken af 1664 blev optagen og indtil den blev opsummeret, er Elvedgaards Gods svundet ind fra 299—6—2—2 til 94—3— (Aug. 2, 2 Pag. 154), saa at der altsaa i denne korte Mellemtid maa være bortsolgt omtrent $\frac{2}{3}$ af samme. 1680 nævnes han og Malene

Gyldenstjerne vel endnu som Ciere af Elved (Atl. 6 Pag. 628, hvortilmod Sønnen Erik ifølge Atl. 6 Pag. 636 allerede 1680 tilligemed 2 Fættene skulde være tiltraadt Skousbo); men 1681 er han allerede saavidt, at han maa give Mathias Broberg Pant i Hovedgaarden selv for 520 Rdl., og ved denne Leilighed har han uden Tvivl tillige (maaskee fordi bemeldte Pant var overladt Creditor til Brugelighed eller til Beboelse og Afbenyttelse) i sin høie Alderdom maattet flytte fra Elved til Skousbo, hvori han (eller maaskee snarere hans Søn Erik, Atl. 6 Pag. 636) havde arvet en Anpart efter sin Frues den 24 Decbr. 1680 afdøde Moders, Lisbet Podesbusses, Død; thi ifølge N. Samfings *Theatrum nob. Dan.* døde han (ikke paa Elved, men) paa Skousbo, og denne Beretning er saameget mindre at betvivle, som Forfatteren allerede omtrent 30 Aar efter N. Lykkes Død blev Sognepræst i det nærliggende Rjølstrup (N. N.). At han forresten maa være død 1683 (skjøndt hans Dødsfald ikke omtales i Bircherods Dagbøger, hverken under 1682 eller 83), maa man deraf slutte, at hans Cautionist i Rjøl. (see 1688), i Anledning af dette hans Dødsfald og ifølge Rjøl. Bytingsdom af 1683, næstfølgende Aar (1684) for ham maatte betale Capital med Rente og Rentens Rente samt Omkostninger, som ialt beløb sig til 141 Rdl., og saaledes indfrie Obligationen paa den af N. Lykke til Trinitatis Kirke for 50 Rdl. Spec. pantsatte Gaard i Gamby; hvorpaa han 1685 transporterede Obligationen til Erlig og Belagte Mand, Anders Mortensen i Vøfling, tilligemed den ham tilkommende Retighed i Pantet, hvilket bemeldte Anders Mortensen ogsaa trolig tilholdt sig og 1689 bortfæstede dette „st“ (som han kalder det) Eiendoms Boel til en Karl paa Livstid mod 8 flette Daler i Landgilde- og Hovningspenge (see Mere 1725).

Niels Lykke havde forresten med sin sidste Frue 3 Sønner og 3 Døtre, af hvilke dog kun overlevede ham Sønnen Erik, som fik Skousbo og døde 1701 som Slægtens sidste Mand (han var ifølge Indskriften paa hans Kiste i Nykeby Kirke født 15 Mai 1651 og døde som Eier af Skousbo og Ritmester ved Oberst Ahrenstorffs Regiment den 6 Marts 1701 (R. N.), og Datteren Helle Margrethe, som fik Elved og var gift med Jens Clausen Dyre.

Hvad nu Egnens eller Rugaards Amts Historie i Niels Lykkes Besiddelsestid af Elved, eller fra 1655 til 1683, er angaaende, da har jeg derom, foruden hvad som allerede i Aug. 2, 2 Pag. 33 sq. og 3, 1 Pag. 1 sq. findes anført, endvidere fundet følgende antegnet:

1656 Dn. 1 Epiph. blev Jens Holstes Datters uægte Barn i Bogense Kirke kristnet og til Barnefader udlagt „Ladfogten paa Elvid.“

S. A. Dn. Reminisc. blev Johanne Søffrensdatter, „Fadepordspige“ paa Sandager, viet til Poul Christensen i Bogense.

S. A. Dn. Cantate bleve Hans Jørgensen af Sønderborg og Dorthé Hansdatter, „Fruerpige paa Rugaard,“ i Bogense Kirke copulerede.

S. A. den 2 August blev Sognepræsten i Bogenfes Son Claus kristnet; Fru Birgitte Krabbe til Enggaard holdt ham over Daaben, og blandt Fadd. vare Ritmester Levin v. Bülow, Erik Dvigov paa Sandager og Jomfr. Ide Skinkel.

S. A. Dn. Oculi bar Jomfr. Birite Gise et Barn i Sandager Kirke, og blandt Fadd. Henning Dvigov.

S. A. Dn. Exaudi stod en gift Kone ibid. aabenbare Skrifte, for hendes Barn blev (fundet dødt) hos hende.

S. A. den 23 Novb. blev i Meilby Kirke publice absol-

veret Knud Jørgensen, som havde bedrevet Høer med den Dvind, der efter sin BARNEFØDSEL ombragte sig selv i den Brønd. „ohe!“

1657 Dn. Septuag. blev Henrik Henriksen, Raadmand og Byfoged i Bogenſe, begravet.

S. A. den 15 Febr. blev (Capellanen i Bogenſes) Hr. Jenseſ Datter Eleonore begravet i Kirkens Sacristie i sit 4de Aar.

S. A. den 27 Mai blev den forommeldte Hr. Jens Jbſens Søn Jb, som var hjemmedøbt, ført til Bogenſe Kirke.

S. A. Dn. 15 p. Tr. blev Claus Liimſ Datter Beate holdt til Daaben i Bogenſe af Fru Beate Lykke, og blandt Fadderne vare Maren (Sognepræstens) Mag. Hanses, Karen (Capellanens) Hr. Jenseſ og Catharina v. Achen.

S. A. Dn. 19 blev (Capellanens) Hr. Jenseſ eneste Søn, Jb Jenseſ, i Bogenſe Kirkes Capel begravet.

S. A. Dn. 2 Adv. blev lille Eleonore Jensdatter (formodentlig en Datter af Capellanen) i Bogenſe Kirke christnet; Jomfr. Jde Skinkel holdt hende til Daaben, og blandt Fadderne vare Niels Parsberg, Morten Skinkel, Borgermester Jens Jørgensen og Fru Maren Mormand.

S. A. bleve Borgermesteren i Bogenſe (altsaa Jens Jørgensen) og Anne sal. Henrik Hansens i Bogenſe Kirke copulerede.

S. A. Dn. 2 p. Tr. stod Karen Richis aabenbare Skrifte i Guldbjerg Kirke og udlagde en Karl af Lundehæred, hvis Tilnavn og Opholdssted hun ikke vidste; „men hun løi baade for Gud og Menigheden.“

S. A. den 16 Juni blev en Karl begravet ibid., som et Træ slog ihjel i Trauen Skov i hans 21 Aar.

S. A. den 10 Septb. blev et Pigebarn paa 5 Aar ibid. begravet, som døde af Bornepoffer.

S. A. Dn. 24 p. Tr. fød et Ægtepar ibid. aabenbare Skrifte, fordi hun kom 15 Uger for tidlig.

S. A. den 3 Marts døde vor (2: Sognepræsten i Silbys) hjertefjære Søn, Mathies Lauriøn, i sin Alders 4 Aar.

S. A. den 16 August er i den hellig Trefoldigheds Navn døbt og i Gud ved Vand og Aand omfødtt vor (2: Sognepræsten i Silbys) fjære Datter Gjertrud, som tilforn den 9 August var barnfødt. Fadderne: Magdalene Mag. Berthel Wichmands i Særsef, Fadedordspigen paa Sandagergaard o. s. v.

S. A. den 6 Octb. see Aug. 2, 2, 52.

1658 den 8 Febr. blev hæderlig og høilærde Mand, Mag. Hans Clausen Bang, Sognepræst for Bogenf og Skouby og Provst i Skoubyherred, begravet i Bogenf Kirkes Chor.

S. A. den 28 Marts holdt Aplone „Bifsterers“ et uægte Barn, som ingen Faddere havde, til Daabs i Bogenf Kirke.

S. A. den 18 Juni blev Peder Jensen, „Byens Tjener,“ begravet paa Bogenf Kirkegaard.

S. A. den 28 Novb. nævnes som Faddere til en Knapmagers Barn i Bogenf Jacob „Bar—rider“ ¹⁾ og Niels „Stalddreng.“

S. A. Dn. 2 p. Epiph. døbte jeg (fjer Sognepræsten i Raalshave 2: til Guldbjerg og Sandager) en Datter af Thomas Pedersen, som ikke endda var „vied til sin Dvind“ (hvilket han først blev Dn. Trinit.), og derfor blev Barnet chriftnet

1) 1659 kaldes han Baar—rider; det flulde dog vel ikke være Forrider eller maaffee snarere Foureer.

„efter“ Prædiken (Saa at man altsaa skulde troe, at de ægte Børn blebe christnede før Prædiken; men han mener formodentlig: „efter Gudstjenesten“; thi det var en almindelig Skik, som man seer af alle Kirkebøger, at det uægte Barn ikke før den egentlige Kirketjeneste var til Ende maatte døbes).

S. A. Dn. Oculi begrov den samme Præst et Liig og Mariæ Bebudelsesdag et Ditto, hvilke Liig havde staaet i Sandager Kirke paa 4de Uge, fordi det havde været saa stor Frost, „at man ikke kunde grave i Jorden.“

S. A. den 8 April stode Salvagarden her (i: i Raalshauge, hvor Præsten boede) og Salvagarden i Nebelstrup Faddere til et Barn i Guldbjerg Kirke.

S. A. den 12 Septb. hensov vor (i: Sognepræsten i Ellbyes) hjertekjære lille Datter, Catharina Lauridsdotter, i hendes Alders 7de Aar og blev begravet og nedsat i vor Frue Kirke i Odense den 16 Septb.

S. A. findes adskillige af Kirkebøgerne for Bogenfse, Guldbjerg, Ellby og Meilby Sogne udtagne Bidrag til den svenske Krigs Historie i Aug. 2, 2 Pag. 41, 49, 52, 53.

S. A. indeholder en af svenske Autoriteter optagen Fortegnelse over Lehnets Herregaarde (sfr. J. Brahes Dagb. Pag. 131) Følgende :

Rugaard	: Ryttertjeneste	708.	Hariforn	1660.	Lehnsmænd	Jørgen Raad.
Harriblesgb	---	45.	---	700.	Eier	Laurids Alfeld.
Enggaard	---	77.	---	257.	Eier	Dlus Rosenfrank.
Sandager	---	19½.	---	300.	Eier	Erick Dvibjou.
Ellueb	---	79.	---	296.	Eier	Niels Lyde.
Langesøe	---	72.	---	189½.	Eier	Fru Margrete Wenpin.
Margaard	---	11.	---	173½.	Eier	Jomfr. Ingeborg Friis.
Dregaard	---	34.	---	531½.	Eier	Henrik Rankau.
Strøegods	---	3.	---	50.	Eier	L. Diernsen.
Ditto	---	½.	---	8.	Eier	Fr. Margrethe Strath (læs: Strale).

Dallund: Ryttertjeneste 29. Hartkorn 448. Eier Eiler Høegh.
 Lykkeborrig — — 2. — 32. Eier Fr. Anne Brabe.

S. A. hedder det i en „Designation der adelichen Güther in Fühnen, von welchen d. 21 Decb. 1658 der (Schwedische) Hr. Ober-Krieges Commissarius auf Befehl Ihrer hochfürstlichen Gnaden des Hrn. Pfalzgrafen den dritten Theil des darauf vorhandenen Getreides (requiriert und) ausgeschrieben hatt, — som følger:

Ellwed in Schouffbyherrit Hr. Niels Vücken von 160 T. Rog, 90 T. Gärste und 50 T. Habere: 53½ R. 30 G. 16¾ S.

Landtse (o: Langefø) in Schouff. H. Fr. Margret Wenstns von 40 T. R. und 120 T. Haberen: 13½ R. - G. 40 S.

Margaard in Sch. H. Jungfr. Ingeborgh Friesf von 140 T. R., 100 T. Gärsten, 50 T. Habern: 46¾ R. 33½ G. 16¾ S.

Dallund in Sch. H. Hr. Eiler Høeg von 150 T. Rog, 75 T. Gärsten: 50 R. 25 G. - S.

1659 den 25 Febr. blev ærlig, viis og velfornemme Mand, Borgermester Jens Måsen, i Bogense Kirke begravet.

S. A. den 3 Marts blev en Qvinde, som døde i Johan „Kullmands“ Døn, begravet paa Kirkegaarden i Bogense.

S. A. den 27 Mai blev Meinert Melhop „Kirke Ringer“ i Bogense Kirke begravet.

S. A. den 1 Juni blev i Bogense Kirke christnet Matthias Trompetblæser (ved) velb. Anders Sandbjergs (Regiment, hans) Søn, som velb. Jomfr. Elisabeth Sandbjerg holdt til Daaben.

S. A. den 9 Septb. blev Mauritz Bendixen, Raadmand i Bogense, i Kirkens Nørre-Capel begravet (om hans Søn see Aug. 2, 2, 18).

S. A. den 11 Sept. blev Michel Smeds Datter christnet i Bogense Kirke; velb. Jomfr. Elisabeth Sandbjerg bar Bar-

net, og blandt Fadderne vare velb. Fru Ingeborg Krabbe, Fogden paa Hærrislegaard og Fru Ide Dvighovs Tjener.

S. A. den 23 Decb. blev hæderlig og vellærd Mand, Hr. Hans Ibsen, Capellan i Bogense, i Kirkens Sacristie ibid. begravet.

S. A. Dn. Septuag. var Jørgen „Lifflyt“ Fadder til Sandager Møllers Datter i Sandager Kirke.

S. A. den 23 Aug. viede jeg (3: Sognepræsten i Raals-
haug) paa Enggaard en Kjøgemester, som hed Daniel
Streich (om ham see Aug. 2, 2, 53), og „en“ tydsk Dvind-
folk, ved Navn Mariche Birche.

S. A. den 16 Septb. blev en Mand paa Sandager Kir-
kegaard begravet, som Rytterne ihjelslog; see derom Aug. 2,
2, 49. (Herfra er en Abning i Guldbjerg og Sandager
Sognes Kirkebog; dog er der endnu skrevet noget Lidet deri,
f. Ex. 3 Adv. Sønd. og 3 Juledag paa Dansk, men ikke
med den Haand, som forhen førte samme, saa at Sognepræ-
sten allerede da synes at være død; thi fra 1660 har den
nye Sognepræst, Hans Oluffen Hims eller Fangel, begyndt
at føre Kirkebogen — paa Latin).

S. A. den 2 Aug. see Aug. 2, 2, 53.

S. A. den 2 Novb. født og den 7 Novb. hjemmedøbt
vor (3: Sognepræsten i Gilbyes) Datter Karen og den 14
Decb. i Kirken fremstillet, der hendes Moder gif i Kirke for
Hr. Hans Oluffen i Raalshave.

S. A. den 27 Novb. see Aug. 2, 2, 52.

S. A. den 28 Decb. see l. c.

1660 den 1 Jan. bleve (den ovenomtalte) Jacob Vaar-
riders kvende Børn i Bogense Kirke christnede, hvoraf Oberst
Johan Brockenhusens Frue holdt Sønnen og Capitainlieute-
nantens Frue Datteren.

S. A. fører den nye Sognepræst i Guldbjerg og Sandager sin Kirkebog paa Latin, men høist cursorisk og uordentlig; saaledes hedder det f. Ex. blandt Sponsalia: 1660. 5 Nov. Georgius Nicolai suæ Mariæ Japeti de Sandagergaardt; Nuptiæ factæ in „Alby.“

S. A. den 2 Marts see Aug. 2, 2, 52.

S. A. den 4 April blev begravet paa Meilby Kirkegaard Lauriø Nielsen Krag, som døde paa Marken.

S. A. Palmesøndag see Aug. 2, 2 Pag. 53 (hvor den 25 Novb. bør udsettes).

S. A. den 4 S. efter Paaste see Aug. 2, 2, 53.

S. A. stod en Pige af Zullerup aabenbare Skrifte i Meilby Kirke, fordi hun laa i med en dansk Rytter af velb. Oberst Brockenhuses Regiment, til hvilken hun var trolovet.

Den 5 Aug. torbneede det i Silby vel noget om Morgenens, men paa Eftermiddagen „med Forstræffelse.“

S. A. udvirkede Lehnsmanden Jørgen Raas paa Rugaard et Forbud mod Ramb med Hensyn til Lehnets Bønder i Anledning af deres Armod formedelt sidste Krig (Aug. 2, 2, 28).

Fra 1661 til 1680 er der i Børgense og Skouby Sognes Kirkebog aldeles Intet antegnet.

1661 begynder Sognepræsten i Raalshave paany at føre Kirkebogen paa Dansk.

S. A. Dagen næst før S. Laurentii blev bemeldte Sognepræstes Datter Margrethe født; „hendes salig igiensødsels (3: Daabs) dag var den 10de søndag efter trefoldigheds; Gud giffve hinde at nyde sin dohis krafft oc Perlen, som er Gud selff, at arffve efter hendis naffns liudelse.“

S. A. den 5 Mai ere i Meilby Kirke sammenbiede Hans Andersen Rold i Brynstrup og Mette Henningsdatter, „hvilke

have fortoldet hos Hans Busch, Consumptions Toldforvalter, efter derpaa givne Seddels Formelding." (Befynderligt, at de skulde give Told, førend de bleve gifte).

S. A. den 7 Juli ligeledes et Par *ibid.*, som erlagde i Told 24 sk .

S. A. den 1 Decb. ere til den hellige Daab fremstillede 2 Pigebørn i Gilby og 2 Pigebørn i Meilby Kirke, hvilke alle 4 ere kaldte Karen.

S. A. Stenkebe Lehnsmanden paa Rugaard, Jørgen Raas, Kalk og Dist til Veslinge Kirke (Boesf. S. Beskrivelse).

1662 bleve Lehnene forandrede til Amter, og saaledes blev den hidtilbærende Lehnsmænd paa Rugaard fra nu af den første Amtmand i Rugaards Amt (Rug. 2, 2, 28).

S. A. Dn. 14 p. Tr. stod „Urtegaardsmanden“ paa Enggaard Fadder til et Barn fra N. Esterbøll i Sandager Kirke.

S. A. 3 Pentecostes var Henrik „Pødemester“ Fadder *ibid.*

S. A. den 30 Septb. Sognepræsten i RolsHAVES Søn Hans født og den 8 Octb. døbt; hans Faddere Erik Dvit-zov (paa Sandagergaard), M. Jesper i Brenderup (og Dre), Mag. Berthel Wichmand (i Særles), Niels Laasen paa Dalum, Sognepræstens Broder (el. Svoger), Hr. Jacob Knudsen, Anne M. Niels Bangs (i Bogense?), Sognepræstens Moder, Maren Hr. Olufs, Abigael Hr. Nielses i Bisfløff, Dorrethe Hr. Andersens i Haarsleb, Karen Hr. Peders i Sønderlø og Maren Hr. Lauritzens i Gilby.

S. A. den 6 Martii blev vor (S: Sognepræsten i Gilbyes) Datter Birte født, følgende Tirsdag hjemmedøbt og den 2 April i Kirken fremstillet; Fadderne vare: Hr. Anders Thomæsen i Haarsleb, Hr. Niels Krag i Bisfløff, Jesper Lau-

ridsen Stampe, Skotemester paa „Elvid,“ og Karen Hr. Peders i Sønderfø.

1663 den 28 Jan. var Maren Hr. Laursets i Gilby et Barn fra N. Esterbøll i Sandager Kirke.

S. A. Dn. 16 p. Tr. blev i samme Kirke publice afsløvet Bodel, som tjener paa Enggaard for „Fadefordspige“ og udlagde Ladefogden ibid. til Barnefader.

S. A. den 22 Mai blev i Meilby Kirke begravet vor (v: Sognepræsten i Gilbyes) kjære Datter, Karen Laurisdatter, i sit 4de Aar og prædiket (over hende) af Hr. Hans i Raals-
haug.

S. A. til 1664 udarbejdede Landets nye Amtmænd, enhver for sit Amt og altsaa Jørgen Raas for Mugaards Amt, den saakaldte gamle Matrifel (Aug. 2, 2, 28).

1664 den 6 Decb. meddeler Sognepræsten i Raalshave en Bøndepige af sit Sogn et udførligt Skudsmaal „paa Latin“ til en Nabopræst, Hr. Severinus Petri, at der Intet var ham bitterligt, der kunde være til Hinder for at hun jo kunde indlade sig i Ægteskab og i hans Sogn blive viet. Og lignende „latinste“ Attester, snart i den ene og snart i den anden Anledning, har bemeldte Sognepræst af og til i sin Kirkebog indført og kalder i en af dem sin Kirke ecclesia aurimontana (v: Guldbjerg Kirke).

S. A. den 19 Decb. blev min (v: bemeldte Sognepræstes) Datter Maren født og døbt den 3 Juledag i Guldbjerg Kirke.

S. A. den 7 Febr. var Byrge Christenson, Foged paa Sandagergaard, Fadder i Gilby Kirke.

S. A. den 23 Marts blev vor (v: Sognepræsten i Gilbyes) kjære Barn begravet, som blev dødfødt den 19 Marts; og (hvad det Betsynderligste er) ogsaa over det blev der præ-

ditet af Dn. Johanne Olavio (o: Hans Oluffen) i Raals-
have over Tert Gen. 17: ero Deus tuus & seminis tui.

S. A. den 27 Marts bar velbaarne Jomfru Margrethe Lange paa Sandagergaard et Barn fra Rile i Gilby Kirke, og Hans Thomæson, Skolemester paa Sandagergaard, samt den ovenomtalte Foged ibid. vare Faddere.

S. A. den 31 Juli døde Sognepræsten i Gilby, Hr. Laurig Mønst, blev begravet i Reilby Kirke den 8 Aug. og efterlod som Enke Maren Clausdatter.

S. A. Dn. 12 p. Tr. blev Hr. Rasmus Mønst kaldet til Sognepræst i Gilby og Dn. 19 p. Tr. introduceret af Provsten, Mag. Berthel Wichmand (i Særlesf).

1665 den 10 Decb. udlagt til Barnefader i Bogense K. Offuerste Ahrenstorf til Harriplesgaard, hans Tjener.

S. A. Dn. Trinit. stod en Pige aabenbare Skrifte i Gilby Kirke, som udlagde til Barnefader en Karl, „men vidste ikke, hveden han kom, eller hvor han drog hen.“

1666 Dn. 1 Tr. vare Byrge Christensen, Foged paa Sandagergaard, og 2 af Fruens Piger ibid. Faddere til et Barn fra N. Esterbøll i Sandager Kirke.

S. A. S. Hans Dag blev jeg (o: Sognepræsten i Gilby) med min Kjæreste, hæderlig, dydig og gudfrygtig Matrone Maren Clausdatter (altsaa hans Antecessors Enke), i Gilby Kirke sammenviet.

S. A. begynder Særlesf Sogns Kirkebog, altsaa Maret efterat Hans Bang var bleven Sognepræst.

1667 den 10 Marts blev min (o: Sognepræsten i Rols-
haves) Søn Oluf født og døbt Dn. Lætare.

S. A. stode Jep Jørgensen og hans Kone af S. Esterbøll aabenbare Skrifte i Særlesf Kirke, fordi hun kom for tidlig.

1668 den 22 Septb. er vor (:) Sognepræsten i Gillebyes) Søn Lauritz født og Dagen efter hjemmedøbt, samt den 4 Octb. i Guds Menighed fremstillet.

S. A. Dn. 1 p. Epiph. blev Sognepræsten i Særlef, Hr. Hans Bangs, Søn Berthel døbt, og blandt Fadd. Wispen og Landsdommer Jens Lassen paa Dalum.

S. A. stod Dines Jørgensens Hustru af S. Esterbøll aabenbare Skrifte i Særlef Kirke, fordi hun laa sit Barn ihjel.

1669 den 23 Jan. blev min (:) Sognepræsten i Raals-
haves) Søn Dinitz født og døbt Dn. Septuag. i Guldbjerg Kirke. Hans Faddere Hr. Oberst Henning Dvibov til Dvitzovsholm, Hr. Hans Bang Nielsen, Hr. Hans Juel, velb. Jomfr. Ide Skinkel, velb. Jomfr. Ane Margrethe Dvitzov ic.

S. A. den 27 Juni stode et Par Egtefolk fra Lunde „efter vor ærbærdige Hr. Biskops Befaling“ aabenbare Skrifte i Gilleby Kirke for deres Barn, som de havde ligget ihjel.

S. A. Dn. Lætare blev Christian Nielsens Datter af S. Esterbøll i Særlef Kirke christnet, og blandt Fadd. Hr. Hans Dluffen i Raalsbauge, Jens Andersen paa Enggaard og Dlaf Mortensen, Forvalter paa „Elffved.“

S. A. Dn. 2 p. Pasch. blev Sognepræsten i Særlef, Hr. Hans Bangs, Datter, Anna Maria, døbt, og blandt Fadderne Lehnsmanden paa Rugaard, Jørgen Raas.

1670 Dn. 20 p. Tr. var Niels Knudsen, Præceptor paa Enggaard, Fadder til et Barn fra Smidstrup i Guldbjerg Kirke.

S. A. Dn. Esto mihi stod Borgermester Hans Jørgensen i Bogense Fadder i Meilby Kirke, og hans Datter bar Barnet, som var Smedens ibid.

S. A. S. Mathiæ Dag er vor (o: Sognepræsten i Eilbyes) Søn Hans født og igjensødt (o: døbt) den 6 Marts i Eilby Kirke; hans Faddere vare Provsten i Skoubyherred, Hr. Hans Sperling i Bogenfse, Hr. Niels Krag i Wisleb, Jacobus Røf, Skolemester paa Enggaard, Karen Hr. Peders i Sønderfse og Ana Hr. Hans Bangs i Særsløf.

S. A. den 2 April fød vor (o: Sognepræsten i Eilbyes) lille hjertekjære Søn, Hans Rasmusen, sødelig og sagtelig bort i Herren og blev begravet den 8 April (jfr. S. Mathiæ Dag supra).

S. A. den 2 Octb. fød en Kone i Jullerup aabenbare Skrifte i Meilby Kirke efter vor ærbærdige Hr. Biskops Befaling, fordi hun havde ligget sit Barn ihjel.

S. A. Dn. 10 p. Tr. blev Rasmus Nielsen af Røstefløf, „hominis trium litterarum,“ ¹⁾ hans Søn christnet i Særsløf Kirke; Kirkebærgerens Kone i Esterbøll maatte endelig bære det, „attamen“ hun ikke gjerne vilde; hvorpaa 10 Faddere opregnes, hvortil er føiet: „non erant plures nec pauciores huius infantis sponsores.“

S. A. Dn. 1 Adv. blev Sognepræsten i Særsløf, Hr. Hans Bangs, Datter, Maria Elisabeth, døbt, og blandt Fadd. Hr. Peder Nielsen i Sønderfse.

1671 Dn. Sexagesima var en Cornelis Verche Fadder til Degnens, Jens Hansøns, Søn i Guldbjerg Kirke.

S. A. den 1 Juni blev min (o: Sognepræsten i Raals-haves) Søn Dve født og christnet den 7 Juni; blandt hans Fadd. vare Hr. Niels Krag, Hr. Ernst Günther Helm, Niels Bang og Elsebe, Claus Raffis af Nyborg.

S. A. den 23 Marts blev vor (o: Sognepræsten i Eil-

1) Formodentlig det Latinske: fur eller det Danske: Lyr.

byes) hjertekjære Søn Madz født og igjensfødt ved den hellige Daabs Pagt den 2 April i Gilby Kirke. Fadd. vare Hr. Hans Duffen i Raalshave, Nisf Frederiksen, Skriver paa Rugaard ic.

S. A. Dn. 11 p. Tr. bar velbaarne Jomfru Mette Frises Pige paa Margaard et Barn i Særsløf Kirke.

1672 den 29 Febr. døde min (S: Sognepræsten i Raals-
haves) sal. Hustru, Heilvig Hansdatter, og blev begravet
den 7 Marts i hendes Alders 33 Aar.

S. A. maa han selv være død (men har dog endnu s. A.
den 16, 18 og 19 S. efter Trinit. strebet i Kirkebogen);
thi næste Aar føres Kirkebogen af en ganske anden Haand.

S. A. Dn. Esto mihi „undergave tvende Personer under
velb. Erich Bildes Compagnie sig Kirkens Disciplin“ og stode
aaenbare Skrifte i Meilby Kirke for Leiermaal, hvorpaa de
samme Dag bleve trolovede, den 17 Marts i den hellige
Egteskabs „Stat“ sammensiede, og den 24 Marts deres Barn
christnet.

S. A. Søndag mellem Juul og Nytaar blev Laurig Jor-
gensen fra Rile paa Gilby Kirkegaard begravet, som blev
funden død paa Bogense Bro lille Juleaften.

1673 Dn. 1 Epiph. blev Sognepræsten i Særsløf, Hr.
Hans Bangs, Datter Anna døbt, og blandt Fadd. var Prov-
sten, Hr. Hans Jacobsen Sperling i Bogense.

S. A. Dn. Trinitatis bar „Præstens Dvinde“ Anne, Hr.
Hans Bangs i Særsløf (hun kaldes længere hen sub festo
Michaelis „Anna Erichsdatter“ og Dn. 11 Adv. „Præste-
qvinden“ Anne Hr. Hanses) et Barn fra Slagstrup i Sær-
sløf Kirke.

1674 Dn. 4 p. Epiph. bar Anna, Hr. Hans Bangs i
Særsløf, et Barn fra Nebeldrup i Guldbjerg Kirke.

S. A. den 14 Oct. stode et Par Ægtefolk af Lunde aabenbare Skrifte i Gilby Kirke, formedelt hun var kommen XI Uger for tidlig.

S. A. Dn. Esto mihi bar Lieut. Jørgen Christen Nis i Brandholt, „hans Dvinde,“ et Barn fra S. Esterbøll i Særsef Kirke.

S. A. Dn. 3 Adv. blev Sognepræsten i Særsef, Hr. Hans Bangs, Datter, Barbra Cathrine, døbt, og blandt Fadderne Hr. Niels Bang i Raalshave.

S. A. blev der gjort Afviget af Prædikestolen i Særsef for en ung Karl, der tjente i Brunlund, fordi han for længe havde entholdet sig fra Alterens Sacramente.

1675 Dn. Reminiscere bar velbaarne Jomfr. Kirsten Munchis et Barn fra Reveldrup i Guldbjerg Kirke.

1676 den 8 April blev vor (o: Sognepræsten i Gilbyes) hjertekjære Datter født, s. D. døbt og kaldt Anna og den 28 Mai fremstillet for Gud og Menigheden i Gilby Kirke; hendes Fadd. vare Hr. Hans Sperling i Bogense, Pernille, Hr. Niels Bangs i Raalshave, Anna Rasmusdatter, Hr. Peders i Sønderse.

S. A. den 11 Juni bleve en Karl i Kile og hans trolovede Fæstemø publice absolverede i Gilby Kirke, „formedelt indbyrdes syndig Bedrift mod det 6te Bud for deres Trolovelse,“ og derpaa den 25 Juni viede.

S. A. fest. Joh. Bapt. blev Sognepræsten i Særsef, Hr. Hans Bangs, Datter, Else Catharina, døbt, og blandt Fadd. Hr. Hans Rasmus Madsøn i Gilby.

1677, 3 Paastedag bar velb. Jomfr. Anne Krabbe Dvidzou paa Sandagergaard Møllerens Barn af Sandager Mølle.

S. A. den 12 Marts blev i Gilby „Kirke“ begravet Mas=

mus Jespersen Smid, en gammel Studiosus, som døde Fredagen tilforn i Eilby Præstegaard An. æt. 67.

S. A. den 2 Mai fød vor (o: Sognepræsten i Eilbys) mindste hjertekjære Datter, Anna Rasmusdatter (see 8 April 1676) sødelig og salig bort i Herren og blev begravet den 9 Mai efterat have levet i denne Jammerdal 1 Mar, 3 Uger og 4 Dage.

S. A. Dn. 1 Adv. bleve i Eilby Kirke et Par Folt sammenviede, som beboe et Huus i Eilby „paa Baron Putbuschis Stafn.“

1678 den 18 Marts døde den høiædle Hr. Oberst Erich Dvighov til Sandager og blev begravet i folkerig Forsamling den 23 April i Sandager Kirke.

S. A. Dn. 3 Trin. fød en Kone fra Bøgelund i samme Sogn Skrifte, for hendes Barn blev (dødt) hos hende.

S. A. Dn. 8 p. Tr. bar Pernille (Sognepræsten i Raals-haves) Hr. Niels Bangs et Barn fra Bøgelund ibid.

S. A. Dn. 16 p. Tr. fødte Hr. Rasmus Madhøen i Eilby og Jacob Hjort sammesteds Faddere til Niels Søffrensens Barn paa Sandagergaard.

S. A. den 1 Aug. blev Sognepræsten i Særlef, Hr. Hans Bangs, Søn, Niels Bang, døbt.

1679 den 21 Mai blev min (o: Sognepræsten i Raals-haves) lille Søn, Jens Madhøen Bang, begravet i Guldbjerg Kirke.

S. A. vare Anna Jensdatter, Præstkonens (i Raalshave) Søster, og Frands Nielsen, „Præstens Svend,“ Faddere til et Barn fra Smidstrup i Guldbjerg Kirke.

S. A. den 4 Marts hensev sødelig i Herren vor (o: Sognepræsten Eilbys) hjertekjære Datter, Maren Laurig-datter, efterat hav levet i denne synde- og sukkefulde Ver-

den 29 Mar, 4 Maaneder og nogle Dage; og stod hendes Begrabelse den 17 Marts.

1680 den 14 Jan. stode Anne Krabbe Dvidgob, Hr. Hans Bang i Særsløf og Pernille, Hr. Niels Bangs i Raals-
hauge, Faddere til Niels Søffrensens Datter paa Sandagergaard.

S. A. den 27-Febr. blev Corfik Nielsen, Borgermester
Niels Thomæsons Søn paa Enggaard, begravet i Sandager Kirke.

S. A. Dn. 6 Tr. stod Thomas Poffvellen i samme Sogn
Strifte, fordi han nogle Aar havde entholdet sig fra det høi-
værdige Alterens Sacramente.

S. A. den 15 Novb. blev Borgermester Niels Thomæson paa
Enggaard begravet i Sandager Kirke (Ifr. den 27 Febr. supra).

S. A. den 11 Novb. blev ærlige og velbyrdige Fru Ide
Dvidgob hensat i Bogense Kirke, men strax derefter ført til
sin Begrabelse i Veblinge Kirke.

1681 den 28 Novb. blev sal. Borgermester Hans Jør-
gensen i Bogense i Byens Kirke begravet i sit 69 Aar.

S. A. den 2 Decb. bleve ædle og velbaarne Benhel Fre-
derich v. Redder og ædle og velbaarne Jomfru Anna So-
phia Dvidgob viede i Bogense Kirke.

S. A. den 8 Octb. stode et Par unge trolovede Folk fra
Jullerup aabenbare Strifte i Meilby Kirke for Leiermaal og
bleve derpaa den 12 Octb. viede.

1682 i Decb. blev (formodentlig den ovenomtalte) Lieut.
Redders Datter Ide ført til Bogense Kirke og der frembaaren
af Fru Susanne Juel.

S. A. Dn. 16 Tr. bar velbaarne Jomfru Beate Obe-
land paa Harriglesgaard en Bødkers Barn i Skouby Kirke,
og Fru Helvig Kruses Pige stod hos.

S. A. Dn. 18 Tr. bleve Hans Nielsen „Stalddreng“ (o: Ride-
knægt) og Johanne Jacobsdatter copulerede i Skouby Kirke.

S. N. blev Hr. Knud Gregersen Krag Capellan hos Hr. Peder Nielsen i Sønderlø.

1683 var Landsdommer Lassons „Fadepurspige“ (paa Harriglesgaard) Key Heinsøns Barn af Harriglesgaard i Skouby Kirke, og Niels „Kjeldersvend“ var Fadder.

S. N. den 4 April blev velbaarne Jomfru Regise v. Pappenheim bortfat (o: bisat) i Sandager Kirke.

S. N. Dn. 3 Adv. stod Niels Hansens Kone i N. Esterbøll aabenbare Skrifte i Sandager Kirke for „hendis tiuffveri“ (altsaa en ny Marsag til Skrifte).

R e t t e l s e r :

Pag. 4 L. 22 opmærksom l. opmærksom	Pag. 43 L. 6 76, l. 76;
— 8 L. 28 ved l. med	— — L. 779, l. 79;
— 9 L. 29 Brugmændene l. Brüg-	— 47 L. 28 Dr. Dorothea l. Chri-
mændene	stian den 1ste
— 16 L. 13 Vød l. Vud	— 56 L. 28 vuder l. vnder-
— 17 L. 26 Biernemose l. Biernemose)	— 59 L. 4 tilfigemed l. tilligemed i
— 18 L. 21 derfor l. derhos	— — L. 9 tilbiude l. tilbinde
— 19 L. 10 Jijn l. Jyn	— — L. 30 Rossmus l. Rossmus
— — L. 20 Stene, l. Stene;	— 69 L. 4 føre, l. føre
— — L. 26 endnu l. endnu	— 88 L. 15 samme l. samme
— 29 L. 18 Sidste l. Første	— 94 L. 1 Wief. l. Wief.
— 30 L. 30 5 Kastanietræer l. Ka-	— 97 L. 20 Rng. l. Rng.
stanietræer	— 104 L. 23 tilføies efterParethesen:
— 32 L. 27 Høfudgaard l. Høfud-	en, om hvilken det hedder,
gard	— 105 L. 6 Raagerød l. Raagerøds
— 33 L. 26 Bæsteb l. Bæsteb	— — L. 21 det l. den
— 34 L. 23 Borgermester l. Borge-	— — L. 24 det l. den
mester	— — ibjd. det l. den
— 35 L. 4 Besiddelse l. Besiddelser	— 140 L. 26 det l. den
— 41 L. 12 Borgermester l. Borge-	— 141 L. 24 det l. den
mester	— 150 L. 24 det l. den